

**YEREL YÖNETİMLERİN EĞİTİM HİZMETLERİNDEKİ
ROLÜ: BİTLİS ÖRNEĞİ**

Cumhur CAYHAN

Yüksek Lisans Tezi

**Maliye Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Murat ÇETİN**

2017

**TC
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**YEREL YÖNETİMLERİN EĞİTİM HİZMETLERİNDEKİ
ROLÜ: BİTLİS ÖRNEĞİ**

Cumhur CAYHAN

MALİYE ANA BİLİM DALI

**Danışman
Prof. Dr. Murat ÇETİN**

TEKİRDAĞ-2017

Tüm Hakkı Saklıdır

T.C.
NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MALİYE ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Cumhur Cayhan tarafından hazırlanan "Yerel Yönetimlerin Eğitim Hizmetlerindeki Rolü ve Katkısı: Bitlis İli Örneği" konulu YÜKSEK LİSANS Tezinin Sınavı, Namık Kemal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği uyarınca günü saat’da yapılmış olup, tezin* OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA

*Jüri üyelerinin tezle ilgili karar açıklaması kısmında “Kabul Edilmesine / Reddine” seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

ÖZET

Yerel yönetimlerin temel görevleri: sorumlu oldukları sınırlar içerisindeki bölgelerin sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel kalkınmayı sağlamak ve bu çerçevelerde halka hizmet etmektir. Bu esas görevlerle birlikte yerel yönetimlerin eğitim ve öğretimde de önemli derecelerde katkıları olmaktadır. Türkiye'nin kalkınması ve gelişmesinin temel taşlarından biri olan eğitim ve öğretim hizmetleri artık merkezi yönetim kadar yerel yönetimlerinde sorumluluk alması zorunlu kılan bir durum haline gelmiştir.

Yerel yönetimlerin eğitim hizmetleri üzerindeki rolünü araştırmaya yönelik olan bu araştırma üç ana bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde, yerel yönetimler, yerel yönetimlerin tarihçesi, yerel yönetim ve kalkınma ilişkisi üzerinde durulmuştur. Çalışmanın ikinci bölümünde, yerel yönetimin eğitim üzerindeki katkıları üzerinde durulmuş, konuyla ilgili temel yasalarla birlikte yerel yönetim organlarının eğitim ile ilgili rolü incelenmiştir. Yerel yönetim eğitim hizmeti ilişkisinin çeşitli ülke örnekleri üzerinden incelenmesi de bu bölümde ele alınmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümünde, Bitlis ili örneğinde yerel yönetimin eğitimdeki rolü ve katkısı incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yerel yönetimler, İl, Belediye, Köy, Eğitim hizmetleri, Bitlis.

ABSTRACT

LOCAL GOVERNMENT'S ROLE IN EDUCATIONAL SERVICES: BITLIS SAMPLE

The main tasks of local governments are to ensure social, cultural, economic and environmental development of the territories within their borders they are responsible for and to serve the public in these frameworks. Along with these main tasks, local governments also make significant contributions to education and training. Education and training services, one of the key factors of Turkey's progress and development, have become a necessity to take responsibility for local governments as well as central governments.

This research, which aims to investigate the role of local governments on educational services, consists of three main parts. In the first part of the work, local governments, the history of local governments, the local government and the developmental relationship are emphasized. In the second part of the study, the contributions of the local government to education are emphasized and the role of the local governments on education in relation to the basic laws on the subject is examined. This part also deals with the relation between local governments and educational services over the examples in various countries. In the third part of the study, the role and contribution of the local government in education in Bitlis Municipality are examined.

Key Words: Local governments, Provincial, Municipality, Village, Educational services, Bitlis.

ÖNSÖZ

Küreselleşme ve teknolojideki ilerleme ile birlikte eski dönemlere nazaran insanların ihtiyaçları artmaktadır. Bu ihtiyaçları daha hızlı ve bürokratik engellere takılmadan ulaştırmanın en iyi en kestirme yolu özerk yapılı yerel yönetimlerdir. Yerel yönetimler elektrik, yol, su, turizm, eğitim, güvenlik gibi temel ihtiyaçların yanında vatandaşların diğer gereksinimlerini kısa sürede gidermekle mükelleftirler. Bu hizmetlerin içerisinde eğitim hizmetleri de bulunmaktadır. Bu nedenle “Yerel Yönetimlerin Eğitim Hizmetlerindeki Rolü: Bitlis Örneği” araştırmanın konusu olmuştur.

Yüksek Lisans tezimin çalışmalarına başladığım günden bu yana yardımlarını ve engin bilgilerini paylaşmayı benden esirgemeyen her zaman en doğru yolu gösteren çok değerli hocam Sayın Murat ÇETİN’e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tüm çalışmalarım boyunca bana bilgileriyle destek ve iyi niyetleriyle yardımcı olan, üzerimde çok emekleri bulunan sevgili aileme sonsuz teşekkürler.

Temmuz 2017

Cumhur CAYHAN

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vi
GRAFİKLER LİSTESİ.....	vii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLERE İLİŞKİN KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Yerel Yönetimlerin Tanımı	5
1.2. Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Tarihçesi	7
1.3. Türkiye de Yerel Yönetim Kuruluşları ve Görevleri	10
1.4. Yerel Yönetimler ve Kalkınma	13
1.4.1. Yerel Kalkınmada Temel Unsurlar.....	15
1.4.1.1. Fiziksel Kalkınma	16
1.4.1.2. Ekonomik Kalkınma	20
1.4.1.3. Sosyal Kalkınma	22
1.4.1.4. Siyasi Kalkınma	25
1.4.1.5. Kültürel Kalkınma	26
1.5. Konuya İlişkin Literatür Taramaları.....	29

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLERİN EĞİTİM HİZMETLERİ

2.1. Yerel Yönetimlerin Eğitimdeki Rolü	36
2.1.1. İl Özel İdareleri.....	37
2.1.2. Büyükşehir Belediyeleri	38
2.1.3. Belediyeler	39
2.2. Yerel Yönetimlerin İl Milli Eğitim Hizmetleri	40

2.3. Yerel Yönetimlerin Halk Eğitimi Merkezi Ve Akşam Sanat Okulu Hizmetleri	42
2.4. Yerel Yönetimlerin Diğer Eğitim Hizmetleri ve Eğitim Projeleri	46
2.5. Yerel Yönetimlerin Eğitime Katkısını Gerektiren Sebepler	48
2.6. Yerel Yönetimler Yasa Tasarısının Eğitim Yönetimine Getirdiği Yenilikler. 50	
2.7. Yerel Yönetimlerin Eğitime Katkısının Artmasından Beklenen Yararlar	52
2.8. Yerel Yönetim Eğitim Hizmeti İlişkisinin Çeşitli Ülke Örnekleri Üzerinden İncelenmesi.....	54
2.8.1. Amerika Birleşik Devletleri.....	54
2.8.2. Almanya.....	55
2.8.3. Japonya	56
2.8.4. Ülkeler Arası Yerel Yönetimin Değerlendirilmesi.....	57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLERİN EĞİTİM HİZMETLERİNDEKİ ROLÜ:

BİTLİS ÖRNEĞİ

3.1. Bitlis İli	59
3.1.1. Tarihçesi	59
3.1.2. Coğrafi Konumu ve İklimi.....	61
3.1.3. Sosyo - Demografik Yapısı	63
3.1.4. Ekonomik Yapısı	64
3.2. Bitlis İli Yerel Yönetimlerinin Eğitimdeki Rolü	65
3.3. Bitlis İl Millî Eğitim Hizmetleri Mevcut Durumu	66
3.4. Bitlis İli Eğitim Hizmetlerine Destek Kampanyaları	75
3.4.1. Eğitime %100 Destek Kampanyası	75
3.4.1.1. Eğitime %100 Destek Kampanyası Kapsamında Bitlis İli Genelinde Yapılan Bütün Çalışmalar	77
3.5. Eğitim Göstergeleri Açısından Bitlis ilinin Değerlendirilmesi	78
3.6. Bitlis Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Yapı ve Çalışmaları	81
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	82
KAYNAKÇA	85

TABLolar LİSTESİ

Tablo		Sayfa
1.1	: Bazı AB Ülkelerinde Yerel Yönetimleri Yaptıkları Hizmetler Tablosu.....	11
1.2	: Merkezi Yönetim ve Yerel Yönetimler Arasındaki Yetki ve Görev Farklılığı Tablosu.....	12
1.3	: Literatür Tarama Tablosu.....	30
3.1	: Bitlis İli Temel Eğitim Göstergeleri Tablosu.....	67
3.2	: Okur Yazarlık ve Cinsiyete Göre Nüfus Tablosu.....	67
3.3	: Bitlis İli Taşımali Eğitim Göstergeleri Tablosu.....	68
3.4	: Resmi ve Özel Okullar Dersliğe Düşen Öğrenci ve Bir Öğretmene Düşen Öğrenci Sayısı Tablosu.....	69
3.5	: Resmi ve Özel Okullar Okul, Derslik, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları Tablosu.....	70
3.6	: Yüksek Öğrenime Geçiş Tablosu.....	71
3.7	: Ulusal Eğitime Destek Kampanyası Kapsamından Yıllara Göre Okuma-Yazma Kurslarında Ulaşılan Kursiyer Sayısı Tablosu.....	72
3.8	: Mesleki Teknik Kurslarla Ulaşılan Kursiyer Sayıları Tablosu.....	72
3.9	: Özel eğitim Kursları Tablosu.....	73
3.10	: Özel Dershaneler, Sürücü Kursları ve Özel Kurslar İle İlgili Bilgiler Tablosu.....	74
3.11	: Bitlis İli Okullaşma Oranı Tablosu.....	74
3.12	: Hayırseverlerce İlde Yapılan Eğitim Kurumları Tablosu.....	76
3.13	: Eğitime %100 Destek Projesi Kapsamında Yapılan Derslik Sayısı...78	

GRAFİKLER LİSTESİ

Sayfa

3.1	:	Türkiye’de Okuma-Yazma Bilmeyenlerin Oranının Karşılaştırılması.....	79
3.2	:	İlkokulda Net Okullaşma Oranı (2013-14).....	80
3.3	:	Ortaöğretim (Lise) Net Okullaşma Oranı (2013-14).....	80

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
İSKEP	: İnsan Kaynaklarını Geliştirme Operasyonel Programı
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
KAYA	: Kamu Yönetimi Araştırma Projesi
KYTK	: Kamu Yönetimi Temel Kanunu
MÖ	: Milattan Önce
MS	: Milattan Sonra
ÖSYS	: Öğrenci Seçme Yerleştirme Sınavı
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TBB	: Türkiye Belediyeler Birliği
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TL	: Türk Lirası
TODAİE	: Türkiye Ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

GİRİŞ

Neredeyse dünyada tüm ülkelerde merkezi yönetimler hizmetlerin daha hızlı ve sağlıklı yapılabilmesi için bazı görev sorumluluklarını yerel yönetimlere devretmiştir. Bu yönetim şeklinin kurulması merkez teşkilatın yükünü çok hafifletmiştir.

Kökene çok eskilere dayanan yerel yönetimler merkezi yönetimden uzak, taşra bölgelerine hizmet sunmaları için kurulmuşlardır. Yerel yönetim teşkilatlarının seçmenlerine daha yakın ve onlarla iç içe olması, yerel yöneticilere vatandaşların ihtiyaçların ve eksiklerini yakından tespit etme imkânı sağlamaktadır. Aynı zamanda yerel yönetimler özerk bütçelere sahip olup; bu bütçelerini çeşitli kanun ve düzenlemeler çerçevesinde, seçmenlerine hizmet sunmak için harcarlar.

Kamu hizmetlerinin ve kaynaklarının merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasında bölüştürülerek yürütülmesi, neredeyse bütün gelişmiş ülkelerde kaçınılmaz bir uygulamadır. Fakat kamu hizmetlerinden ve kaynaklarından hangilerinin ne seviyede yerel yönetimlerce yerine getirileceği ve kullanılacağı konusunda ülkeler arasında bir anlaşma mevcut değildir. Yönetim anlayışı gelişmiş ve demokrasi tecrübesi kuvvetli olan ülkelerde, gelişen ve değişen toplumun ihtiyaçlarının etkisiyle kamu hizmetlerinin çoğunun yerel yönetimler vasıtasıyla yaptırılması genel geçer olan bir tercihtir. Bu tercih globalleşme baskısıyla beraber, neredeyse tüm ülkelerde karşılık bulmaya başlamıştır. Sonuçta iskân düşüncesi ve yerellik ilkesi güçlenmiş, ülkelerin bu fikrin gereğine uygun kanuni düzenlemeler yapmaları mecburi hale gelmiştir.

Yerel yönetimler, sınırları içerisinde yaşayan vatandaşların ihtiyaçlarını gidermek için onlara, ihtiyaçları çerçevesinde kamu mal ve hizmeti sunar. Yerel yönetimlerin belli başlı hizmetleri, yol, su, elektrik, eğitim, güvenlik, temizlik, vb. temel hizmetlerdir.

Bu hizmetlerin içinde en önemlilerinden biri de eğitim hizmetleridir. Eğitim bir insanın, bir ailenin, bir yörenin, bir bölgenin, bir ülkenin ve dünyanın kalkınabilmesi ve gelişebilmesi için temel bir ihtiyaçtır. Bir bölgenin eğitim hizmetleri de yerel yönetimler tarafından karşılanmaktadır. Özellikle temel eğitim hizmetlerinin sağlanmasından yerel yönetimler sorumludur. Bu hizmetler genelde valilikler ve belediyeler tarafından sürdürülmektedir.

Yerel yönetimlerde eğitim hizmetlerinin yükünü, daha çok valilikler çekmektedir. Belediyeler, daha çok fiziki, maddi ve altyapı ihtiyaçlarını giderirken küçük çaplı mesleki kurslar ile de eğitim hizmetleri sunabilmektedirler. Valilikler ise okul öncesi eğitimden ortaöğretim eğitime kadar olan eğitim hizmetlerini sunmakta ve sürdürmektedir. Valilikler bu hizmetleri yaparken merkezi teşkilatta bulunan Milli Eğitim Bakanlığı talimat ve direktifleri doğrultusunda hareket etmektedirler.

Küreselleşme ve teknolojidaki ilerleme ile birlikte eski dönemlere nazaran insanların ihtiyaçları artmaktadır. Bu ihtiyaçları daha hızlı ve bürokratik engellere takılmadan ulaştırmanın en iyi en kestirme yolu özerk yapılı yerel yönetimler kurulmuştur. Yerel yönetimler elektrik, yol, su, turizm, eğitim, güvenlik gibi temel ihtiyaçların yanında vatandaşların diğer gereksinimlerini kısa sürede gidermekle mükelleftirler. Bu hizmetlerin içerisinde eğitim hizmetleri de yerel yönetimlerin arz ettikleri önemli bir hizmettir. İnsanın dünyaya gelmesi ile başlayan eğitim, kültürün, çağdaşlığın ve gelişmişliğin temel taşıdır. Bir ülkenin veya bölgenin kalkınmasındaki temel taşlardan biri de iyi bir eğitim sistemi kurmaktır. Bu bağlamda iyi bir eğitim sisteminin alt yapısını oluşturmada yerel yönetimlere büyük bir görev düşmektedir. Yerel yönetim kuruluşları da eğitim hizmetlerini coğrafi konumlar ve mevsimsel şartları göz önünde bulundurarak, eğitim hizmetlerinin aksamaması için mücadele etmeli ve mümkün oldukça eğitim ile ilgili aksamaları bertaraf edip, eksikleri ve aksamaları minimize etmek için mücadele etmelidirler.

Bu çalışmada bu tartışmalara biraz olsun katkı sağlayabilmek amacıyla önce yerel yönetimler, ardından da yerel yönetimler ile eğitim arasındaki ilişki ele alınacaktır. Akabinde Bitlis ili ve Bitlis ilindeki yerel yönetimlerin eğitimdeki

rollerine değinilerek, yerel yönetimlerin eğitimdeki katkılarının açıklanması amaçlanmaktadır.

Çalışmaya yönelik yararlanılan kaynaklar, kütüphane, internet, yurt içi ve yurt dışı süreli yayınlardan elde edilmiş, bu yayınlar çerçevesinde kitap, makale, faaliyet raporları, stratejik planlar, kamu kurum yayınları ve tezlerden yararlanılarak çalışmanın teorik kısmı oluşturulmuştur.

Çalışmanın birinci bölümde yerel yönetimlerin tanımı, Türkiye'deki yerel yönetimlerin tarihçesi, yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları, yerel yönetimler ile merkezi yönetimler arasındaki görev farklılıklarından bahsedilmiştir.

Yerel yönetimlerin gerek temel eğitim, gerekse mesleki kurs eğitimleri ile vatandaşların ihtiyacı olan eğitim hizmetlerini vermekle görevlidirler. Bu hizmetleri mümkün olduğunca hızlı ve faydalı bir şekilde sunmalılar. Bu doğrultuda halkı bilinçlendirmeye eğitim konusunda yerel yönetimlere büyük bir görev düşmektedir. Bu doğrultuda yerel yönetimler halka daha iyi bir eğitim sunmak için daha verimli ve teşvik edici çalışmalar yaparak, vatandaşların eğitim seviyesini ve kalitesini artırmak çabası içerisinde olmalılardır. Bu bağlamda çalışmanın ikinci bölümünde yerel yönetimlerin eğitim hizmetlerindeki görev, sorumluluk ve rolleri ele alınmıştır. Ayrıca yabancı ülkelerde yerel yönetimlerde eğitim hizmetleri üzerinde durulmuştur.

Çok köklü bir geçmişe sahip olan Bitlis ili ülkemizin unutulmuş tarihi kentlerinden bir tanesidir. Birçok Türk hükümdarı ağırlamış olan Bitlis, özellikle İskender döneminde yapıldığı rivayet edilen Bitlis Kalesi, şehrin ortasındaki heybetiyle hala tarihe ışık tutmaktadır. Ayrıca Bitlis vilayetinin bir ilçesi olan ve Selçuklulara başkentlik yapmış olan Ahlat ilçesi ve Ahlat Selçuklular Mezarlığı adeta tarih fişkirmektedir. İki dağın arasında, bir vadi içinde kurulan Bitlis: kalesi, medreseleri, hanları, mezarlıkları ve türbeleri ile adeta bir açık hava müzesini andırmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın üçüncü bölümde, Bitlis'in tarihçesi, coğrafi konumu ve iklimi, sosyo-demografik yapısı ile ekonomik yapısından bahsedilmiştir. Ayrıca Bitlis ili yerel yönetimlerinin eğitime katkılarından bahsedilmiştir.

Bitlis ili yerel yönetiminin eēitim hizmetlerine baktığımız zaman, Bitlis ilinin çok yüksek daēlık bir bölge olması ve yılın altı yedi ayının karlı geçmesi yerel idarecileri eēitim konusunda zorlamaktadır. Özellikle köylere eēitim hizmetleri götürme konusunda çok zorlanmaktadırlar. Bu problemi, daha çok okullara ērenci yurtları ve pansiyonlar yaparak aēmaya çalışmışlardır. Bu alışmalar sorunun kesin çözümü için yeterli olmamakla yerel yönetimler eēitim hizmetlerine aēırlık vermelidir.

BİRİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLERE İLİŞKİN KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Yerel yönetimler merkezi teşkilat dışında kalan ve merkezi teşkilatın yükünü hafifleten bir yönetim şeklidir. Merkezden uzak bölgelerin daha sağlıklı bir şekilde yönetilmesi ve vatandaşların çeşitli ihtiyaçlarının daha hızlı bir şekilde giderilmesi bakımından yerel yönetimler büyük bir öneme sahip olup, kilit bir konumdadırlar. Yerel yönetimler başta il özel idareleri olmak üzere, belediyeler ve köy muhtarlıklarından oluşurlar.

1.1. Yerel Yönetimlerin Tanımı

Yerel yönetimler, 19. yüzyıldan şimdiki zamana kadar, ulus-devletin kaynak noktası olarak yer aldığı devlet bütünleri kapsamında tartışılmış ve tekrardan düzenlemelere bu bütünler kapsamında konu olmuştur. Son iki yüzyıl boyunca yerel yönetimler ile alakalı ilke ve politikalar, bu idarelerin merkezi yönetim ile ilişkileri çerçevesinde bina edilmiştir. Yeni yüzyılda bu köklü geleneksel değişim yönelimine girmiştir. Küreselleşme, ulus-devletlerin yetki, etki ve hâkimiyet alanlarını değiştirerek tekrardan oluşturmaya itmektedir. Buna paralel olarak, ulus-devlet yetkilerinden bir kısmının ulus-devlet-üstü kurum ve mekanizmalara doğru devri talep edilmektedir. Bu devrin özelliği ve çerçevesi henüz kesinleşmemiştir.

Bir hükümet yönetimi altında teşkilatlandırılmış siyasi bir grup şeklinde tanımlanabilen devlet, sınırları dâhilinde yaşayan ulusa hizmet etmek, temel gereksinimlerini giderme ve bu ulusun güvenliğini sağlamakla sorumludur. Tüm bu görevleri ve sorumlulukları yerine getirebilmek için devlet yönetsel yönden “merkezden yönetim” ve “yerinde yönetim” gibi iki temele dayanarak teşkilatlanmıştır. Merkezden yönetimde devletin yerine getirmekle sorumlu olduğu kamu hizmetleri ile ilgili kararları, merkezdeki hükümet ve hükümetin hiyerarşik yapılanması içinde yer alan organ ve yapılarca yapılır. Fakat günümüzdeki modern, çağdaş ve demokratik uluslarda kamu hizmetlerinin yalnızca merkezden yürütülmesi ve yönetilmesi artık mümkün olmamaktadır. Çünkü merkezden yönetim kamu

hizmetlerinde aksamaya sebep olmakta, hizmetlerin kırsaldaki insanların gereksinimlerine ve arzularına uygun olmaması durumunu oluşturmakta ve evrak işleri ile maliyetini çok yükseltmektedir. Bu sebeptendir ki yerel halkın gereksinimlerinin daha güzel ve hızlı bir şekilde görülebilmesi için, artık günümüzde modern devletler, yerinde yönetim prensiplerini uygulamaktadır (Çağdaş, 2011: 392). Taşra teşkilatlarının kurulması ile birlikte devlet ve vatandaşlar için ekonomik ve zamansal açıdan çok büyük tasarruflar sağlamıştır.

Devletin genel yönetim kuruluşları “merkez teşkilatı” ve “taşra teşkilatından” oluşmaktadırlar. Genel yönetim merkez teşkilatı, cumhurbaşkanı, başbakan, bakanlar kurulu ve bakanlıkları kapsar. Taşra teşkilatı ise, bölge, il ve ilçe yönetimlerinden meydana gelmiştir. Yerel yönetim kuruluşları anayasamızda da belirtildiği şekilde; yerel yönetim kuruluşları “belediyeler” ve “köyler” dir. Bu kuruluşlar “Özel Bütçeli Yönetimler” olarak da tanımlanmaktadırlar (Güner, 2014: 68).

Kavram olarak yerinden yönetim veya yerel yönetim, yönetim biliminde “ademi merkeziyet” (decentralisation) olarak bilinen politik bir terimdir. Ademi merkeziyetin; politik ve yönetsel olmak üzere iki anlamı vardır. Politik olarak ademi merkeziyet; üniter, federal, konfederal veya bölgesel devleti ifade etmesine karşılık, idaresel olarak ademi merkeziyet ise decentralize (bir merkezden yönetmeyi yetkiyi yöresel yönetim örgütlerine bırakmak) edilmiş yerel yönetimleri ifade etmektedir. İdari âdemi merkeziyet de kendi arasında ikiye ayrılmaktadır. Bu ayrımlardan ilki; merkez kuruluşların merkez dışındaki bir örgüte, belirli fonksiyonları yerine getirebilecek bir veya birden fazla yetkiyi, kendi adlarına kullanmaları üzere devretmeleri manasına gelen “yetki genişliği” (ademi temerküz, deconcentration, delegation) müessesesidir (Karaaslan,2004: 9).

Merkezi yönetimin ağırlıkta olduğu devletlerde idare alanında yaşanan sorun ve problemlerin üstesinden gelenebilmesi için kamu idare sistemlerinin geleceği adına türlü arayışlar içerisine girilmiştir. Yeni kamu yönetimi anlayışı olarak ortaya atılan bu arayış neticesinde merkezi yönetimin daraltılması, yerel yönetimlere daha çok yetki verilmesi ve merkezi yönetimin yerel çaptaki müdahalelerinin azaltılması mevzusunda ortak bir akıl birliğine ulaşılmıştır. Yerel özellik kapsayan hizmetlerin

merkezin vesayetinden tamamen kurtulmuş ve özerk yerel idare birimlerince yerine getirilmesinin daha verimli ve faydalı neticeler ortaya çıkaracağı fikri kabul görmüştür (Demir, 2014: 38).

Yerel yönetimlerin merkezi vesayetten tamamen kurtulmasının faydalarını günümüzde görmekteyiz. Yerel yönetimlerin bu vesayetten kurtulması doğrultusunda yetkilerinin genişlemesi ve hızlı karar alma fırsatını yakalamasının en önemli tarafı ise hizmetlerin daha hızlı bir şekilde ulaştırılması ve yerine getirilmesidir.

Yerel özerklik ise yerel özellikteki kamu işlerinin daha sağlıklı görülmesi, katılımcı demokrasinin hayata geçirilmesi, kuvvetlenerek muhafaza edilmesi doğrultusunda, yerel oluşumların, yerel özellikteki hizmetleri kendi sorumlulukları kapsamında, özgürce seçerek oluşturdukları kuruluşlar vasıtasıyla ve buna uygun kaynaklara kavuşabilmeleri durumu şeklinde ifade edilmiştir (Alodalı vd., 2007:2).

Ayrıca yerel özerlikle birlikte vilayetlerdeki yurttaşların her bir oyu daha da önem kazanmıştır ve her yerel yönetim seçiminde bu oyları, onlara daha iyi hizmet sunacak olan adayları belirlemede birer koz olacaktır. Bu durum ise merkezden uzak insanların önemsendiğinin bir göstergesi olmakla birlikte kırsal bölgedeki insanlara değer verildiğinin bir göstergesidir.

1.2. Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Tarihçesi

Yerel yönetimlerin Türkiye'nin geçmişinde batıda olduğu gibi zengin bir geleneğe ve geçmişe sahip olduğunu söylemek pek gerçekçi ve inandırıcı olmayacaktır. Kentlerin ya da yerel oluşumların yönetsel ve mali açılardan özerk bir şekilde hareket etmeleri ve yönetim organlarını yerel topluluğun oluşturması gibi bir olgu, birçok devletin geçmişinde olduğu şekilde Osmanlı Devletinde de yakın geçmişlerde görülmeye başlanmıştır. Türkiye'de modern olarak yerel yönetimlerin ortaya çıkışı Tanzimat dönemine denk düşmektedir. Modern anlamda yerel yönetimlerin sahip oldukları en önemli özellikleri finansal ve idaresel özerklikleri yanında hukuksal bir tüzel kişiliğe sahip olmalarıdır. Yerel yönetim terimi ile genel olarak, belirlenmiş sınırlara sahip bölgesel birimle, hukuki bir kişilik, kurumsal bir

yapı, genel ve özel statülerle donatılmış yetki, görevler ve bir aşamada mali ve diğer otonomi anlatılmak istenir (Ünal, 2011: 241). Ülkemizde yerel yönetimler özellikle Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte oluşan yeni yönetim şekline paralel olarak gelişmiş ve günümüze kadar bu yapı muhafaza edilmiştir.

En köklü yerel yönetim birimi olan köylerin idari bakımdan teşkilatlandırılması, dönemin kendi iç dinamikleri gereğince olmuştur. Belediyecilik yönetim yapısına geçiş ise Kırım harbinin başkentte yarattığı hareket ve karmaşıklığı bir nizama koyma arzusu ve İstanbul'un Avrupa başkentlerine göre kıyaslandığında daha kötü durumda olduğu düşüncesinin yabancı ve azınlıklar tarafından öne sürülmesi neticesinde gerçekleşmiştir. İlk belediye teşkilatı olan İstanbul Şehremaneti 1854 yılında kurulmuş olup başına bir Şehremini getirilmiştir. Azınlıkların yoğun olarak yaşadığı Galata-Beyoğlu'nda 1857 yılında "Altıncı Belediye-i Daire" kurulmuştur.

Fransa modeli temel alınarak 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi ile il özel idareleri kurulmuştur. Bu nizamnameyle Osmanlı yönetim sistemi daha küçük organlara ayrılarak eyalet sistemi ortadan kaldırılmış ve yerine il düzenine geçilmiş, vilayetler için bir tanesi genel, diğeri mahalli olmak üzere iki idare şekli kabul edilmiştir. İl özel idareleri ile alakalı temel hükümlere ise 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanununda yer verilmiştir (Urhan, 2008: 86-87).

Osmanlı devleti dönemindeki yerel idari anlayış, Cumhuriyet'in ilan edilmesi birlikte, herhangi bir değişikliğe uğramadan olduğu şekille devam etmiştir. Demokrasi teriminin esas gerekleri olan çoğunluk ilkesi, halk katılımı ve seçmenlere karşı hesap verme sorumluluğu gibi değerlerin yerel idarelerde işlerliği daha kolay ve gözlemlenebilirdir. Bunun en büyük sebebi ise yerel yönetimlerde ulusal düzeydeki seçimlerden daha çok yoğun ve doğrudandır. Fakat Cumhuriyet merkezi idareleri de yerel idareleri demokrasinin ülkede oturmasını sağlayacak topluma en yakın kurumlar olarak görme yerine, merkezi idarenin politikalarına yardımcı ve rehber niteliğinde kuruluşlar şeklinde görmüştür. Cumhuriyetin ilanından bu yana vatanın birliği ve bölünmez bütünlüğü tehlikeye düşer düşüncesi ile yerel idarelere, idari ve

mali özerklik vermekte sürekli dikkatli bir şekilde hareket edilmiştir (Koçak ve Ekşi, 2010: 299).

Günümüz şartlarına baktığımızda, idari ve mali özerliğe dikkat ediliyorsa da bazı yerel idarecilerin bir yolunu bulup bu özerlik kısıtlamasını aştığına şahit olmaktayız. Bu aşımalar ise vatanın birlik ve bütünlüğünü tehlikeye düşürmekten ziyade daha çok maddi zarara uğratma şeklinde görülmektedir.

1930 yılında çıkartılan Belediye Kanunu'nda tek parti döneminde, belediyelerin merkezi idarenin doğal bir organı şeklinde bir anlayışı kabul görmüştür. 1580 Sayılı Belediye Kanunu bu süreçteki belediyeçilik anlayışı ile alakalı, Osmanlı belediyeçiliği ve on senelik Cumhuriyet belediyeçiliği tecrübesine rağmen büyük oranda Fransız belediyeçiliğinin etkisi altında kaldığı görülmektedir. 1580 Sayılı Kanuna göre, belediyeleri şehirde ikamet edenlerin ihtiyaç duydukları bütün hizmetler için tek yetkili ve sorumlu bir kurum olarak tayin etmemiştir. Buna ilaveten merkezi yönetime bağlı kuruluşlar dâhildir. Böyle bir durumun oluşu, belediyelerin şehir yönetimindeki etkinliğini ve rolünü zayıflatmış, şehir hizmetleri bakımından yetki, görev ve sorumluluk bakımından bir kargaşa ve karmaşa meydana getirmiştir. Belediye Kanunu ile getirilen en önemli yenilik; belediye başkanını atama ile değil seçimle oluşacak olan meclis üyelerinin kendi içlerinden ya da meclis dışından ve belediye başkanı seçilme şartlarına haiz olan bir kişinin başkan olarak seçilebilmesidir. Buna ilaveten bu kanun ile belediye meclisi genel karar organı konumuna bürünmüş ve bazı hizmetleri devralmak üzere belediye encümenleri oluşturulmuştur. Belediye idaresi ve denetimine yöre insanının katılımı teşvik edilerek bunun bir hak olmasının yanı sıra bir sosyal sorumluluk olduğu da ifade edilmiştir. 1580 sayılı Belediye Kanunu yapısındaki esneklikler sebebiyle bazı ufak tefek değişikliklerle aşağı yukarı yetmiş dört sene yürürlükte kalmıştır (Akyol, 2012: 46-47). Ayrıca belediye kanunu günümüze kadar farklı proje, tasarı ve yönetmelik gibi farklı taslaklarla da desteklenmiştir.

Seksenlerden sonra yapılan çalışmalar içinde en önemlilerinde bir tanesi de Kamu Yönetimi Araştırma Projesi (KAYA) olmuştur. Devlet Planlama Teşkilatı'nın isteği üzerine, kamu yönetimini geliştirmek ve tekrardan yapılandırmak üzere daha

önce yapılmış olan çalışmaların uygulamaya hangi ölçüde katkı sağladığını araştırmak, eksik taraflarını ve problemlerini ortaya koymak, alınması gereken tedbirleri saptamak, Avrupa Topluluğu'na bu doğrultuda uyum sağlamaya yardımcı olacak hazırlıkları yapmak üzere, TODAİE 1989'da Kamu Yönetimi Araştırma Projesi başlamış ve projeyi 1991'de tamamlayarak ilan etmiştir. Raporunda yerel yönetimlerin içinde bulunduğu problemler sıralanmış ve sonrasında da yapılması gereken değişiklikler ile ilgili tedbirlere yer verilmiştir. Kamu Yönetimi Araştırma Projesi Raporunda, esas özellikteki tekliflerle birlikte, il yerel yönetimleri, ilçe yerel yönetimleri, köy yerel yönetimleri ve belediyeler ile alakalı detaylı öneriler ortaya atılmıştır. Bu öneriler, temel ilkelere görev paylaşımına, kuruluştan personele kadar kapsamlı bir çerçeve oluşturmuştur. Merkezi yönetimle yerel idareler arasındaki yetki, görev ve sorumlulukları tekrardan ortaya koyan Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı (KYTK veya TBMM'de değiştirilen adı ile Kamu Yönetiminin Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanun), 3 Kasım 2003'de kamuoyuna açıklanmıştır. Kamu Reformu Tasarısı, genelde Başbakanlık başta olmak üzere diğer bakanlık, kurum ve kuruluşların hazırladığı yasal tasarıları, özelde ise Kamu Yönetimi Temel Kanunu, Yerel Yönetimler ve Kamu Personel Rejimi Kanun tasarılarından oluşmaktadır (Urhan, 2008: 88-89).

2004 ve 2005 yıllarında yürürlüğe giren İl Özel İdaresi Kanunu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve Belediye Kanunu ile yeniden yapılanma çalışmalarına hız verilmesi amaçlanmıştır.

1.3. Türkiye de Yerel Yönetim Kuruluşları ve Görevleri

Yerel idarelerin görevleri ve sorumlulukları, esas olarak önemlerinde saklıdır. Gerek değişen, gerekse gelişen dünya düzeni içinde ulusların devletten bekledikleri hizmetlerdeki farklılıklar, gerekse yenedünya düzenine uyum sağlamaya çalışan ve demokratik seçimle göreve gelmelerinin bilinciyle topluma daha iyi hizmet götürme düşüncesinde olan yerel idarecilerin hizmet farklılaştırmaları, yerel idarelerin görevlerini nitelik ve nicelik bakımından değiştirmiştir. Bunun bir neticesi olarak dünyanın her ülkesinde yerel yönetimlerin sundukları hizmetlere ilişkin tam ve kesin bir tanım yapılamamıştır. Fakat birçok devlette bazı esas hizmetlerin, bu hizmetlerin

özelliği gereği yerel idareler tarafından yerine getirildiği görülmektedir (Güngör, 2012: 3).

Tablo 1.1: Bazı AB Ülkelerinde Yerel Yönetimlerin Yaptıkları Hizmetler

	Elektrik	Gaz	Toplu Taşıma	Temizlik (Çöp)	Su ve Kanalizasyon	Arazi Planlama
Avusturya	X		x	x	x	x
Fransa			x	x	x	
Almanya	X	x	x	x	x	x
Yunanistan				x	x	
İtalya	X	x	x		x	
Hollanda	X	x	x		x	
Portekiz			x	x	x	
İspanya		x	x		x	
İsveç	X		x	x	x	x
İngiltere			x	x		

Kaynak: (Falay, 2002: 280)

Yukarıdaki tabloda bazı Avrupa ülkelerinde yerel yönetim kuruluşlarının yaptıkları hizmetlere baktığımızda çoğu yerel yönetimlerin aynı temel hizmetleri yerine getirdiklerini görmekteyiz.

Yerel idarelerin görevlerinin tayininde değişiklikler görülse de görev belirlenirken dikkate alınacak temel durum yerel idarenin optimum hizmet kapsamının tespiti ve buna göre görev dağılımı yapılmasıdır. Bu durum gerek hizmet standart kalitesi bakımından gerekse iktisadın doğasında var olan kıt kaynakların en verimli ve etkili kullanılabilmesi bakımından önem arz etmektedir (Güngör, 2012: 4). Bu doğrultuda çoğu yerel yönetim kuruluşunun temel çabası da eldeki kıt kaynaklarla seçmenlerine en iyi hizmeti sunmaya çalışmaktır.

Türkiye’de tarihsel süreç içerisinde dönemler itibariyle kentsel hayata ilişkin esas olan gereksinimlerin karşılanmasıyla sorumlu yerel yönetim örgütü kurulmuştur. Bununla beraber kurumsal düzeyde yerel idareler oluşmadan önce Türk şehirlerinde yurttaşların hayatlarını idame ettirmeleri için gerekli olan temel gereksinimleri yerel

kuruluşların (vakıflar, esnaf, lonca, vatandaşlar) uğraşları ile karşılaşmakta olduğu bilinmektedir. Bir diğer taraftan, bilhassa Avrupa ile yaşanan ticari münasebetlerin bir yerel yönetsel kurumu olan belediyelerin oluşmasında ve ilerlemesinde belirleyici bir faktör olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu zamanında oluşturulan belediye teşkilatları ve yerel yönetimlere yönelik diğer yapılanmalar Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar varlığını sürdürmüşler ve Cumhuriyet Türkiye'sinde yeni bir bakış açısı ve anlayışla çağdaş kurallara uygun yapılar haline dönüştürülmeye başlanmışlardır. Bu bağlamda Türk yerel idare modeli üç ana mekanizmadan oluşmaktadır. Bunlar; il mülki taksimatı içinde hizmet sunan il özel idareleri, belediye sınırları içinde hizmet üreten, sunan ve en fazla görev tanıma ve toplumsal düzeyde tanınmışlığa sahip olan belediyeler ve köylerdir (Türkiye Cumhuriyeti Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, 2009: 24).

Tablo 1.2: Merkezi Yönetim ve Yerel Yönetimler Arasındaki Yetki ve Görev Farklılığı

Merkezi Yönetim	Yerel Yönetim
<ul style="list-style-type: none"> • Kanun yapma • Yerel yönetimlere mali kaynak temin etmek • Yerel yönetimlerin harcama ve vergileme yetkilerine müdahale edebilme • Yerel yönetimler için standart belirleyebilme • Denetim • Ulusal seçmen desteği 	<ul style="list-style-type: none"> • Kendi personel aracılığıyla hizmetleri yürütme • Yerel bilgi ve tecrübe • Yerel hizmetleri bizzat sağlama • Hizmetleri yürütürken kendi önceliklerini belirleyebilme ve hizmetler arası kaynak transferi yapabilme • Yerel seçmen desteği

Kaynak: (Aydın, 2011: 12)

Mahalli İdarelerin ortak özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Aydın, 2011: 18);

- Mahalli idareler kamu tüzel kişiliğine sahiptirler.
- Mahalli müşterek ihtiyaçları karşılamak için kurulurlar.
- Yetki ve görevleri yasayla düzenlenir.
- Karar organları seçmenler tarafından belirlenir.
- Mahalli idareler, merkezi idareden bağımsızdır. Fakat idarenin bütünlüğü ilkesi gereği merkezi idarenin mahalli idare üzerinde vesayet yetkisi vardır.
- Bakanlar Kurulu kararı ile aralarında birlik kurabilirler.
- Büyük yerleşim yerlerinde özel yönetim biçimleri (büyükşehir belediyesi gibi) kurulabilir.

1.4. Yerel Yönetimler ve Kalkınma

Kamu hizmetinin önemli ayağını oluşturan yerel yönetimlerin sunduğu hizmetler mevcut belediye kanunu ile maddeler halinde sıralanabilir. Ve yerel yönetimlerin temelini oluşturan ve farklı büyüklüklerdeki topluluklardan oluşan insanların yerel bazdaki temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla belediyelere idari sınırlar içerisinde yasal düzen çerçevesinde farklı ekonomik, sosyal, kültürel hizmetleri karşılamak amacıyla görevler verilmiştir. Ve bu görevler belediye yasasının ilgili maddelerinde açıklanmıştır. Bu görevlerin amaçlarından biri de ekonomik ve ticari nitelikte olup bu hizmetlerin sağlıklı ve sürdürülebilir olmasını sağlamaktır. Bunu yapabilmek için belediyelere yasal görevler verilmiştir. Bu sürecin verimli olabilmesi için yerel kalkınmanın esasları şöyle sıralanabilir (Şentürk, 2004: 22):

- a) İşbirliği koşullarının sağlanması ve geliştirilmesi,
- b) Girişimcilerin yerelde kapasite ve yeteneklerini geliştirmeleri,
- c) Yerel kalkınma esasıyla kent planı ele alınması,
- d) Kamunun rehberlik yapması,
- e) İşgücü standartlarının iyileştirilmesi ve kalitenin sağlanması,

- f) Bölgenin ekonomik koşulları ve durumu göz önünde bulundurularak faaliyetlerin yapılması ve yeni faaliyetlerin saptanması

Bu esaslarla birlikte kalkınmada kent ya da bölgenin dikkate alması gereken üç önemli diğer etmen ise şöyledir;

- a) Şehrin kendine has özelliklerinin saptanması; yani şehir kimliğinin doğru belirlenmesi,
b) Yerel yönetimin kendi faaliyet alanını ve sınırlarını doğru tespit edebilmesi,
c) Yürütülen faaliyetler ve hizmet sürecinde tercih edilmiş olan stratejinin işbirliği esasıyla belirlenmiş olması ve iyi uygulamalara imza atılmış olmasıdır.

Yönetim uygulamalarından yola çıkılarak varılmış olunan sonuç fikir alış-verişinde bulunulması, yönetim düşüncesinde işbirliğinin sağlanması bu sürecin daha başarılı olacağı şeklinde olmuştur. Yöneten bu görevi tek değil de yönetilenlerle birlikte götürmesi ve onların taleplerine, düşüncelerine başvurma gereği doğaldır. Bunun aksi yönetimde mümkün olmamalıdır. Demokratik yönetimlerin bir gereği olarak tercih edilen yerel yönetimlerin ana ayağını oluşturan belediyeler idari ve mali açıdan yasal olarak da yetkilendirilmesiyle güçlendirilerek yürütecekleri yerel kalkınma uygulamalarında önemli dört hususun dikkat etmeleri gerekir. Bu dört önemli boyut ekonomik kalkınma, sosyal kalkınma, kültürel çoğulculuk ve siyasal kalkınma şeklindedir. Yerel kalkınma programlarından istenilen sonucun elde edilebilmesi için bu dört unsurun birbiriyle çatışmayacak şekilde uyumlu olarak projelerde yer alması gerekir. Fakat uygulanan projelerde başlangıçta doğru planlanmamış olan projelerin ileriki aşamalarında sorun yaşandığı görülmüştür. Bu noktada kaynak sorunu olan yerel yönetimlerin daha özenli ve dikkatli davranmaları gerekir (Çarkçı, 2004: 34).

Belediye başkanlığında uygulamaya konulacak olan kalkınma programının şu temel unsurları içermesi gerekir. Bu unsurlardan ilki; kalkınma programında büyüme hedef alınırken insan odaklı hareket etmek gerekir. İkincisi belli bir kesime ayrıcalık

tanımak amacıyla pozitif ayrımcılığa başvurarak toplumun öteki kesimiyle benzer koşullar sağlamak. Üçüncü husus; programın çok yönlü olarak ele alınması ve program esaslarının birbiriyle uyumlu ve tamamlayıcı olmasıdır. Bunların yanı sıra demokrasi okulu olması hedeflenen belediyelerin yerel kalkınma için daha çok görev sıralanabilir. Kaynak kısıtı olan yerel birimlerin bu kaynakları etkin ve verimli şekilde kullanarak halkın huzurunu artırıcı yönde hizmet vermek ve bu doğrultuda çalışmalarda bulunmak, yönetim sürecinin tamamında toplumu sürece katmak, demokratik yönetime daha uygun olan katılımcı demokrasiye geçmek, karar verme sürecinde kültürel çoğunluğun etkili olmasını sağlamak şeklinde bir çok misyon sıralanabilir (Göymen, 2004: 45).

Yerel ekonomi çoğu zaman işbirliği esasıyla ilerlemektedir. Bu işbirliği sosyoekonomik yerel aktörler, işgücü ve işveren birliği ile sağlanmaktadır. Yerel işbirliği ile yürütülen etkin faaliyetler sayesinde yaşanabilecek piyasa aksaklıklarından kaynaklı problemleri telafi edebilecek etkin mekanizmalar gelişebilmektedir. Yerelde ortaklık faaliyetleri ile işleyen mekanizmalar sürdürülebilir gelişme ve kalkınma açısından oldukça işlevlidir. Bölgesel kalkınma yaklaşımının amacı kamu ve özel sektörün uyumlu şekilde aktivitelerde bulunarak yerel iş kapasitesini artırmayı, geliştirici aktiviteler sayesinde iç kaynakların bölgesel ekonomiyi planlamak için ve kalkınmayı sürdürebilecek, yerel ekonominin yeniden inşasını sağlayacak şekilde kullanılmasıdır (Çetin, 2006: 128)

1.4.1. Yerel Kalkınmada Temel Unsurlar

Yerel kalkınma, halkın ve yerel otoritelerin ortak hedefleri doğrultusunda şehirde yaşayan veya toplulukta bulunan halkın, toplumsal barış ve huzur içerisinde yaşam kalitesini, sürdürülebilir ekonomik büyüme anlayışı doğrultusunda hedeflenen en yüksek seviyeye ulaştırmayı amaçlamaktadır. Türkiye’de yaşayan halkın %93’ü belediye hudutları içerisinde yaşadığı göz alındığında, yerel kalkınmanın hedeflenen amaçlara ulaşması halinde ülkede bulunan halkın %93’ü refah içerisinde yaşamını sürdürebileceği söylenebilir. Ancak belediyenin bu hedeflenen seviyeye ulaşması çok kolay olmamaktadır. Belediyelerin etkin ve katılımcı ve özerk bir yönetim anlayışı çerçevesinde ancak hedeflenen seviyeye ulaşabilir. Yani bu disiplin ve düşünce

doğrultusunda hareket edildiği takdirde belediyelerde yerel kalkınma gerçekleşmesi mümkün olacaktır.

Belediyelerin yerel kalkınma yönetimi diğer bir ifade ile yeni yönetim konseptinin ana unsurları şunlardır (Kaya, 2005: 67).

1.4.1.1. Fiziksel Kalkınma

Bir kentin var olması için gerekli olan altyapı, planlama ve denetim faaliyetlerin en iyi şekilde sağlanarak amaçlanan yerel kalkınmanın oluşturabilmesi fiziksel kalkınma olarak tanımlanabilir (Coşkun vd., 2007: 54).

Belediyelerin görev ve sorumlulukları içerisinde, kentsel altyapı sağlanması, fiziksel yatırımların yapılması ve planlı kentleşmenin sağlanması da bulunmaktadır. Bu görev ve sorumluluklar özellikle de kentsel altyapı sağlanması ülkemizde belediyeciliğin hayata geçilmesinde temel faktörüdür. Çünkü iş dünyasının temel ekonomik faaliyetlerini gerçekleştirebilmesi için kentsel alt yapı sağlanması, hayati önem arz etmektedir (Kaya, 2005: 70).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinde yer alan “İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konu faaliyetlerinde bulunmak” hükmünden de anlaşılacağı üzere belediyelerin temel görevleri arasında kentsel alt yapı sağlamak yer almaktadır.

Belediyelerin altyapı, planlama, çevre ve rekreasyon-donatı alanlarında yapacağı çalışmalar ve buna paralel olarak da kentsel yenileme-dönüşüm faaliyetlerinin yerine getirmesi ile kentlerin fiziksel kalkınmasını sağlamış olacaktır. Bu nedenle fiziksel kalkınma konusu şu beş temel başlıkta ele alınacaktır (Kaya, 2005: 73).

- Planlama
- Altyapı
- Rekreasyon-donatu
- Çevre
- Kentsel yenileme-dönüşüm

Planlama

Gelecekte yapılması amaçlanan sosyal ve kültürel ihtiyaçların (iskân, çalışma, eğitim, sağlık ve eğlence vs.) sağlanabilmesi için herhangi bir ülke, bölge veya şehrin verilerine göre düzenleme yapılmasıdır. Söz konusu bu faaliyetler arasındaki bağlantı asgari seviyeye indirilerek düzenlemelidir. Ayrıca planlama, gerekli hukuki düzenlemeler yapılması, kentin tarihi dokusunun korunması ve bu tarihi dokuyu yeni yerleşme alanları ile bir bütün içerisinde ilişkilendirerek modern yerleşim alanlarını oluşturan arazinin kullanım şeklini ve uyulması zorunlu olan koruma, yerleşme ve değiştirme hususlarında birbiriyle uyumlu bir şekilde gerçekleşmesi sağlamalıdır. Planlama, kent yönetimin ve kentleşmenin bu açıdan en önemli faaliyet konusunu oluşturduğu söylenebilir (Dursun, 2004: 97).

Altyapı

Yerleşme yerlerinin iyi bir şekilde gelişmesi için yeterli bir alt yapıya sahip olmalıdır. Alt yapı burada enerji, yol, su, atık su, yağmur suyu, haberleşme, doğalgaz gibi yatırımlardan meydana gelmektedir. Bu yatırımlar, sabit sermaye olarak da ifade edilebilir (Kaya, 2005: 76).

Sosyal ve teknik alt yapısı, müşterisi hazır olan yerler dünyanın her yerinde olduğu gibi ülkemizde de avantajlı bölgeler olarak görülmektedir (Güler, 1998:229). Ekonomik gelişmeye, fiziksel alt yapıya yapılan yatırımlar çeşitli yollardan büyük katkılar sağlamaktadır.

İşletmeler fiziksel alt yapı gelişmiş yerleri yatırım yapmak için daha etkili ve güvenilir olarak görmektedir. Böylece bu sayede işletmelerin üretkenliği arttığı gibi maliyetleri de azalmaktadır.

Fiziksel alt yapı oluşturulması için, özellikle inşaat alanında daha fazla istihdama ihtiyaç vardır. Her bir milyar dolarlık fiziksel alt yapıya yapılan yatırım kamu ve özel sektörde yaklaşık 40.000 ila 50.000 ek istihdam yaratır.

Sosyal refah düzeyi, fiziksel alt yapının sağlık, güvenlik ve genel toplumsal olaylara yapmış olduğu katkılar nedeniyle önemli bir oranda yükselmektedir (Kotler, vd., 2000: 271).

Bir kentte kent içi ve kent dışı ulaşımın yeterince gelişmemiş olması, kent ekonomisindeki mevcut potansiyel kaynakların gelişmiş diğer kentlere akmasına neden olur (Sarı, 2004: 187).

Bir kentin yatırım açısında cazibe haline gelebilmesi için su, atık su, yağmur suyu, doğal gaz, enerji, telekomünikasyon yatırımları gibi alt yapı çalışmaları kentin kalkınması büyük bir özellik arz etmektedir. Bir kentin elektriklerini sürekli kesilmesi, suların sürekli gitmesi, yağmur yatağında sokakların sel suyu ile dolması gibi alt yapı yetersizlikleri mevcut olan kentlerin yatırım açısında cazip olması beklemek imkânsızdır. Kent kalkınması için alt yapının düzgün olması hayati bir unsur teşkil etmektedir (Kaya, 2005: 77).

Rekreasyon-Donatı

Rekreasyon alanların yeterliği ve donatı için ihtiyaç duyulan gereksinimlerin sağlanması kentin bayındırlığında etkin olan unsurlardandır (Kaya, 2005: 78).

Sosyal ve kültürel etkinlikler donatılarının var olmasının yanı sıra, yerleşim yerlerinde yaşayan kişilerin sportif faaliyetlerini karşılayacak donatılar, çocukların kullanabileceği parkların var olması, insanların boş zamanlarını değerlendirebileceği ve dinlenebileceği alanların yaratılması, reaktif donatılar, kültürel ve sosyal kalkınma için gerekli temel unsurlarıdır (Kaya, 2005: 78).

Çevre

İnsanlar yaşamış olduğu süre boyunca çevreleri olan etkileşimleri nedeniyle hem çeşitli yollardan çevrelerinden etkilemiş hem de yapmış olduğu kirlenme, tahrip etme ve bozma gibi türlü faaliyetler neticesinde yaşamış olduğu çevreye büyük zararlar vermiştir. İnsan yaşamını sürdürdüğü süre boyunca çevreyi korumalı ve bozulmasını engel olmalıdır.

Sürekli kar anlayışına dayanan bir kalkınma modelinin ve çılgın bir tüketim toplumu olma arayışının sonuçları, geri dönüşümü olanaksız bir çevresel yıkım ve ekolojik kriz olarak karşımıza çıkmıştır, insanların hayatî ihtiyaçlarını karşılamak dışında, bu zenginliği ve çeşitliliği azaltmaya hiçbir hakları yoktur. İnsan dışı dünya üzerindeki insan müdahalesi hâlihazırda aşırı ölçüdedir ve durum hızla bozulmaktadır (Şahin, www.liberal-td.org.tr).

Ekolojik problemlerimiz, modern felsefe ve bilimin batılı perspektiflerinin insana getirdiği insan ve dünya felsefesinin doğrudan bir sonucudur. Bunun sonucu olarak, insan kendisini var olan her şeyin ölçüsü olarak görmekte ve dünya hayatında ulaşabileceği mutluluğun tek ölçüsünün ihtiyaçlarını ve arzularını gerçekleştirmek olduğunu düşünmektedir. Oysa bir tür yok edilirse, fakirleşecek olan bizden başkası olmayacaktır. Çevrenin giderek tahrip edilmesi ve yeni yerleşimlerde çevresel gelişime yeterli önemin verilmemesi sağlıksız şehirler doğmasına sebep olmaktadır (Kaya, 2005:80).

Kentsel Dönüşüm

Fiziksel kalkınma için belediye yönetimlerine düşen en önemli görevlerden birisi de kentsel dönüşüm projelerini hayata geçirerek, çarpık kentleşmenin olumsuz etkilerini en aza indirebilmektir. Kentsel dönüşüm kavramı, bir kentin süreç içinde yaşadığı fiziksel, sosyal, kültürel ve ekonomik değişimleri kapsamakta ise de, burada kavram, kentin fiziki-mekânsal yapısının belirlenen amaçlar doğrultusunda köklü, müdahaleci bir anlayışla değişimi anlamında kullanılmaktadır (Kaya, 2005:83).

Birçok kentin en önemli sorunlarının başında kentsel dönüşüm vardır. Kentsel dönüşümde, var olan yapı, fonksiyon ve imar hakların değiştirilerek yerine daha yüksek rantlı, düzenli yapılaşmış bölgelerin yapılması hedeflenmektedir (Kaya, 2005: 85).

Yeni bir yaşam şekli ve konsepti geliştirme amacı doğrultusunda mevcut kentsel dokunun iyileştirme amaçlı kapsamlı ve kökten müdahalelerle, genellikle yıkım ve tekrardan yapılanma ile kentsel dönüşümle uygulanması sağlanır (Birsell vd., 2003: 55).

Kentin tarihi ve doğal dokusunun bozulmaması, kentsel dönüşüm uygulanırken azami özen gösterilmelidir. Bu gerekli gösterildiği takdirde kentlerin tümüyle yıkılıp yenilemek yerine bir çeşit koruma yöntemi ile kent ve kentli olma kültürü yeniden sağlanarak, eskiyerek özgün özelliklerini ve önemini yetiren tarihsel çevreler, modern yaşam şartları ile yeniden kurulacaktır (Birsell vd., 2003: 55).

1.4.1.2. Ekonomik Kalkınma

Kent ekonomisinin, ticaretin ve iş alanlarının geliştirmesi ve artırması yöntemiyle refah artışı elde edilmesi ekonomik kalkınma olarak ifade edilebilir (Coşkun vd., 2007: 56).

İnsanların içinde yaşadığı kentler, burada geçimleri sağlayabilecek mekânlar özelliğinde olmalıdır. Kentler, özellikle günümüz modern dünyasında karmaşıklaşan ve gelişen ekonomik hayat içerisinde, kent içerisinde yaşayanların beraber karar alabilecekleri ekonomik alanlar haline gelmelidir. Kent yönetimine bir diğer ifade ile belediyelere burada çok önemli görevler düşmektedir (Kaya, 2005: 92).

Beşeri sermayenin ulusların zenginleşmesine doğrudan katkıları bulunmaktadır. Çalışanların teknik gelişmelerinin artması ancak bilgi ve beceri oranının yükselmesi ile mümkün olmaktadır (Kotler vd., 2000: 122).

Beşeri sermaye, fiziksel sermaye kadar ekonomik kalkınma için önemlidir. Kişi veya toplumun elde etmiş olduğu bilgi, beceri, eğitim düzeyi, sağlık durumu

toplumsal ilişkilerde konumu gibi kavramlar beşeri sermayeyi tanımlamak için kullanılmaktadır (Kaya, 2005: 108).

Belediyelerin yerel ekonomiyi geliştirmek için faaliyet gösterebileceği alanlardan birisi de “Tanıtım Faaliyetleri”dir. Festival, kardeş şehir uygulamalar gibi etkinlikler ilçedeki ekonomik faaliyetlerin tanıtımında etkin bir rol oynayabilir (Kaya, 2005: 111).

Türkiye’de bulunan belediyeler 60-70 milyar dolarlık bütçeleri ile yatırım ve istihdam yaratma kapasiteleri yönünden bölgelerin en baştan gelen kurumlarından. (Kaya, 2005: 112).

Belediye Kanununun 15. maddesinde “*İl sınırları içinde Büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000’i geçen belediyeler, meclis kararıyla; turizm, sağlık, sanayi ve ticaret yatırımlarının ve eğitim kurumlarının su, termal su, kanalizasyon, doğal gaz, yol ve aydınlatma gibi alt yapı çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir veya yaptırabilir, bunun karşılığında yapılan tesislere ortak olabilir; sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere İçişleri Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla arsa tahsis edebilir.*”

“Yerel Ekonomi Yönetimine Giriş Raporu” yerel kalkınma açısından en önemli kaynaklardan birisidir. Şehirlerin Değişimi İnisiyatifi tarafından grubunca hazırlana ve DB organizasyonunda yayınlanan düzenlenene söz konusu bu raporun tavsiyeler bölümünde kısaca şu yöntemlerin kullanılması önerilmektedir (www.ebms.it):

- Yenilenme Stratejileri Projeler
- Yeni Yatırımların Desteklenmesi
- Yerel İş Gelişiminin Desteklenmesi
- Yerel İşin Çevresel Gelişimine İmkân Vermek
- Grup ve / veya Sektör Gelişimi

- Temel Altyapıya Yatırım
- Doğrudan Yabancı ve Yerli Yatırımları Teşvik Etmek
- Soft Altyapı Yatırımları (iş çevresi için ticari çevrenin gelişimine yatırım)

AB’de bulunan tüm bölgelerin ekonomik ve toplumsal içerisinde uyum içerisinde olmasına yerel kalkınma önemli görevler düşmektedir. AB bölgelerin ve yerel alanın kalkınmasına, sanayi bölgesi için gerekli alanların genişletmesi, tarihi bir mahallenin canlandırılması, kırsal alanlarda turizmin teşvik edilmesi, bölgelerin mahalli ürünlerin tanıtılması, yerel işletmelerin rekabet gücünün artmasına katkıda bulunması gibi faaliyetler ile katkıda bulunabilir (www.deltur.cec.eu.int).

Yerel ve bölgesel oluşumlar, büyük ölçekte örgütlenme ve özerkliğe sahip olduklarından vatandaşların istihdam talepleri karşılama ve kalkınmaya teşvik açısından önemli bir rol oynamaktadır. Toplumsal uyumsallaşma ve ekonomik kalkınmanın teşvik edilmesi yaşanan tecrübelerde anlaşıldığı üzere, yakın çevre açısından nispetten daha kolay olduğu görülmektedir. Karşılanmayan yerel gereksinimler ve istihdam talepleri organize edilmesi mümkündür (www.deltur.cec.eu.int).

1.4.1.3. Sosyal Kalkınma

Sosyal kalkınma, ekonomik kalkınmanın yanında kalkınmanın diğer bir yanını oluşturur. Kalkınma, ekonomik kalkınmayı amaçlamasının yanında, sosyal alanda kalkınmayı da hedeflemektedir. Dünya ülkelerin tümünde, kalkınma olgusu önemli bir amaçtır. Eski düşünce yapısına göre kalkınma gerçekleşmesi halinde sosyal kalkınmanın kendiliğinden gerçekleşeceği yönündeki düşünce yapısı zamanla görüldü kalkınmış birçok ülkenin sosyal alanda kalkınma hususunda yetersiz kaldığı görülmesi ile yanlış olduğu anlaşılmıştır. Buradan anlaşılmalıdır ki, sosyal kalkınma ya tamamen bağımsız bir uygulanmalı ya da kalkınma ile birlikte gerekli koşullarda ele alınması gereken kendine özgü önemli bir alandır. Burada kalkınma ya da ekonomik kalkınmanın, sosyal kalkınmadan tümüyle ayrı bir olgu olduğu gibi bir yanılısamaya düşülmemelidir çünkü bu hususları birbiriyle iç içedir.

Kalkınma, bir ülkede yaşayan bireylerin, yaşam kalitesinin ekonomik, toplumsal, siyasal yapıların gelişmesi ile birlikte pozitif bir şekilde artması olarak ifade edilir. Bu tanımda yer alan sosyal kalkınma, bireylerin yaşamlarının sosyal boyutunu ele almaktadır. Ekonomik büyüme, sadece iktisadi açıdan gelişme olarak ele alınırken, kalkınma toplumun bütün alanlarda gelişmeyi kapsamaktadır. Bu husus kalkınma ile ekonomik büyüme arasındaki en önemli farktır.

Sosyal kalkınmanın tanımı konusunda birbirinden farklı görüşler mevcuttur. Ancak genel olarak şu tanımlar ele alınabilir (Coşkun vd., 2007:54):

- Sosyal kalkınma, gerekli olan tesis ve etkinlikler sağlanarak kentte yaşayan insanların refah seviyesi artmasıdır
- Sosyal kalkınma, toplumda yaşayan bireyler arasındaki gelir dağılımındaki uçurumları olabildiğince azaltmaya çalışmaktır.
- Sosyal kalkınma, toplumda yaşayan kişilere sadece gelir artışı sağlamaması ayrıca daha iyi bir sağlık, daha iyi bir ulaşım, daha iyi bir yaşam alanı, daha iyi kültürel aktiveler, daha iyi bir eğitim gibi konularda da hizmetlerin verilmesidir.
- Sosyal kalkınma, gerekli imkânlar hazırlanarak, herkese asgari seviyede zaruri gereksinimlerin karşılanması sağlanmasıdır.
- Sosyal kalkınma, kişi başına düşen ortalama tüketim oranının artırmasıdır.
- Sosyal kalkınma, bireysel ve toplumsal seviyede, sosyal dayanışmayı, karşılıklı saygı ve sevgiyi, sosyal ve beşeri ilişkileri yükseltmektir.

Sosyal kalkınmanın amaçlarını temel olarak kısaca şu şekilde sıralayabiliriz (Kaya, 2005:140);

- Ülkede bulunan vatandaşlar arasında gelir dağılımını daha dengeli bir biçime sokulmayı amaçlaması,
- Sanayi toplumuna ulaşılabilmesi için, kaynakların gerekli koşullara göre düzenlenmesi ve artırması,
- Üretim artarken her kesimde üretim biçimi ve ilişkilerinin köklü bir değişim geçirerek verimliliğin yükselmeye başlanması,

- Ülkenin sadece belli bölgelerine değil bilhassa ülkenin geri kalmış bölgelerine alt yapı, sosyal, ekonomik yatırımların yapılması sağlanması,
- Sağlık beslenme şartlarına uygun bir şekilde beslenme problemleri çözülmesi,
- Geleneksel eğitim sistemi terk edilerek yerine çağdaş, teknolojik eğitim sistemini dâhil eden yöntem dâhilinde, ülkenin uzun dönemli, ihtiyacı olan insan gücü yetiştirilmesi,
- Maddi varlığının artırması yanı sıra ve halkın yaşamının manevi açısında da zenginleşip kültürün yaygınlaşması sağlanması,
- Toplumda yaşayan bireyleri çevre bilincini kalkınma ile uyumlu birlikte geliştirilmesi sağlanmalı,
- Bireyler, kadın, çocuk ve insan hakları konularında bilinçlendirilmesi,
- Ekonomik hayatta kadınların istihdam alanları ve koşulları geliştirilerek ekonomiye katkıda bulunması sağlanması amaçlanmaktadır.

Ekonomik kalkınma ve sosyal refah politikalar küreselleşmeyle birlikte, pozitif gelişmelere rağmen zamanla dünyanın türlü yerlerinde, bu politikaların birlikte uygulanması küreselleşmeyle uyumlu bir şekilde ilerlememe problemleri ortaya çıkmaktadır. Dünyanın belli bölgelerin aşırı zenginleşirken bazı bölgelerde aşırı açlık ve yoksulluk ve gelir dağılımındaki bozukluklar oluşması meydana gelen ekonomik ve sosyal dengesizlikler, dış borç sorunları, sağlık ve eğitim sorunları, ayrımcılık ve işsizlik sorunlar, bu sorunlardan daha az etkilenen ülkelerin diğer yandan bu sorunlarla mücadele eden ülkelere yardım etmesi kaçınılmaz hale gelmiştir (Demir, 2008: 83).

Kuşkusuz, sosyal kalkınmanın küresel düzeyde sürdürülebilir kılınması uzun dönemli bir hedef olacaktır. Bu hedefe ulaşılmasında, gelişmiş ülkelerin yanı sıra, henüz bu kalkınmayı sağlayamamış olan ülkelere de büyük rol düşmektedir. Gelişmiş ülkelerin sağlayacağı yardımlar, ancak kalkınma sorunlarını yaşayan ülkelerdeki yönetimlerin bu sorunlarla mücadeledeki kararlılığı oranında başarılı olabilir (Demir, 2008: 83).

Söz konusu bu kalkınmışlık sorunu ancak dünyada bulunan geri kalmış ve gelişmiş ülkelerin birbiriyle dayanışma içerisinde olması ile çözülebilir. Bu sorunun çözümünde sivil toplum örgütlerine ve devlet başkanlarına önemli görevler düşmektedir (Kaya, 2005:165).

1.4.1.4. Siyasi Kalkınma

Bir ülkede yaşayan bireylerin ekonomik, sosyal, fiziksel ve kültürel gereksinimlerin yerine getirilmesi yeterli olmamaktadır. Çünkü bireyler bu ihtiyaçların karşılanmasının yanı sıra kendi görüş ve önerilerin dikkate alınmasını, kendilerini değerli hissetmeye, kendisi ile alakalı meselerde, kendi görüşleri alınmasını ve bu görüşleri için gerektiğinde mücadele etmek isterler.

Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesinin 41. maddesine yer alan “İyi idare hakkı” herkes tanınmıştır ve bu haklar:

- Herkesin, kendisini doğrudan veya dolaylı olarak olumsuz olarak etkileyebilecek bir işlem yapılması halinde öncelikle kendi fikir ve düşüncelerini belirtme hakkı,
- Herkesin, özel hayat gizliliği çerçevesinde kendisine ait dosyalara erişme hakkı, yasal gizlilik çıkarlarına ve mesleki ve ticari gizliliğe önem verilmesi,
- İdarenin kendisini ilgilendiren konularda vermiş olduğu kararlarda gerekçe gösterme sorumluluğu gibi haklardan oluşmaktadır.

Yerel yönetimlerin vermiş olduğu kararlarda ve yapmış olduğu uygulamalarda halkın bilgilendirmesi ve görüşlerin dikkate alınarak demokratik bir kültürün gelişmesi olarak siyasi kalkınma kavramı ifade edilebilir.

Bir toplulukta yaşayan bireyler kendi sorunlarını ve ihtiyaçlarını daha iyi tanımlaması, kavraması, sorunların çözme açısından yerel yönetimlere alışkanlık kazandırdığı görülmektedir. Demokrasi değerlerine uygun bir şekilde yerinden

yönetim sistemi, bireylerin her türlü gelişmesine önemli katkıları bulunmaktadır (Görmez, 1997: 50).

Kalkınmanın sağlanması açısından yerel yönetimlerin katkıları herkes tarafından kabul edilen bir olgudur. Hatta kalkınmanın gerçekleşmesi için yerel yönetimlerin olmasa olmaz olduğu görüşü de mevcuttur. Bu görüşün nedeni yerel yönetimlerin kalkınma için mevcut kaynakları zamanında ve etkin kullanması gibi ekonomik nedenden başka yerel yönetimlerin yapısı gereği katılımcılığa elverişli olması gibi siyasi nedenler de yer almaktadır. Kalkınmış toplumların genelinde, günümüzde yerinden yönetim anlayışı olduğu görülmektedir. Toplum iktisadi açısında gelişmesi için yerel yönetim anlayışının, kalkınma anlayışı ile uyumlu bir şekilde olması da yerel yönetimlerin işlevlerini tam manası ile yerine getirmesi gerektiği çok iyi bir şekilde görülmektedir.

1.4.1.5. Kültürel Kalkınma

Kent kültürü anlayışının gelişimi açısından gerekli tesisleşme ve etkinliklerin oluşturması dar anlamda kültürel kalkınma olarak açıklanabilir (Coşkun vd., 2007: 58).

Genel olarak kültürel kalkınma ifadesinden eğitim düzeyinin yükselmesini, kültürel etkinliklerin ve bunlara katılan bireylerin artmasını, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını için gerekli azami önemin gösterilmesi anlıyoruz. Ekonomik büyüme bu tanımdan da anlaşılacağı üzere herhangi bir şekilde mecburi olarak kültürel kalkınmayı kapsamaz. Özüne bakıldığında aslında gerçek ekonomik kalkınma, temelde insan ögesine, insanın verimliliğinin artmasına ilişkili olduğundan bir nevi kültürel kalkınmanın bir unsurudur (Kongar, www.kongar.org).

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinde Kültürel kalkınmaya ilişkin olarak; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor, okul öncesi eğitim kurumları açılması, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açılması, sosyal hizmet devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımının yapılabilmesi ve her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarının karşılanabilmesi,

sağlıkla ilgili her türlü tesisin açılabilmesi, tarihi yapı, kültür ve tabiat varlıkları ile kent tarihi açısından önemlilik arz eden mekânların ve işlevlerinin korunması, bakım ve onarımı, öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verebilmesi ve gerekli desteği sağlayabilmesi; her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenlenmesi, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece giren sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verilmesi, gıda bankacılığı yapabilmesi gibi sosyal ve kültürel etkinlikler belediyelerin görev ve yetkileri olarak gösterilmiştir.

Yerel yönetimler tarafından kültürel kalkınma sağlanabilmesi için yapılması gereken şu şekilde sıralanabilir (Kaya, 2005:160):

- Gelecek nesiller bırakılacak olan ortak kültürel değerlerin ve mirasın korunması, bu değerlerin zenginleştirilmesi için gerekli çalışmaların yapılmalıdır.
- Belediye sınırlarında bulunan her mahalleye kütüphane ve okuma salonları açılması ve günümüz dünyasında bilgi elde edilmesinin hızlı ve daha basit yolu olan internet ortamı ile zenginleştirme koordinasyonu belediyece sağlanmalıdır.
- Türk Cumhuriyetleri ve toplulukları ile olan ortak miras korunması için gerekli kültürel iş birliği sağlanmalı ayrıca Türk Kültürünün diğer kültürler için cazibe alanlarına haline gelmesi için gereken çalışmalar yapılmalıdır.
- Vakıflar ve kar amacı gütmeyen kurum ve dernekler kültürel alanda yapmış olduğu faaliyetler desteklenmeli ve ayrıca özel sektörün yapmış olduğu kültürel etkinlikler için de gerekli destekler verilmelidir.
- Eski önem ve değerini kaybeden ve tükenmekte olan yerel sanat ve zanaatların korunması, sosyal ve ekonomik yarar sağlanması, bu sanat ve zanaatların özgünlüğü korunarak yeniden üretimine ve pazarlamasına ilişkin yöntemlerin araştırılması ve yerel yönetimlerin bu konuda gerekli projeler geliştirerek hayata geçirmelidir.
- Tarihi eser kaçakçılığı engellenmesi ve kültür varlıklarımızın korunması için halkın ve kamu çalışanlarına yönelik bilinçlendirilme çalışmaları

artırmalıdır. Çeşitli kurum ve kuruluşların elinde bulunan doğal ve kültürel varlıklara ait bilgi, belge ve görüntülü doküman uyum içerisinde bir araya getirilmeli, korunması için gerekli önlemlerin alınması ve kamuoyunun erişimine açılması mümkün hale getirilmelidir.

- Türk geleneksel kültürüne ait ebru, hat sanatları, tezhip, ağaç oymacılığı, minyatür, nakkaşçılık, dokuma sanatları ve çini sanatı ilişkin eğitimlerinin verileceği sanat merkezleri ve sergilerin açılarak Türk geleneksel kültürünün tanıtılması sağlanmalı ve ayrıca bu geleneksel kültürün üretimini yaygınlaştırılması ve bu alandaki istihdam sağlanmalıdır.
- Kültür yaşamına katkısı sağlayan sanatçılar desteklenmeli ve kültür ve sanatta özgün düşünce ve eser üretimi teşvik edilmelidir.
- Kültürel farklılıklar tespit edilmesi için toplumun sosyal doku katmanları ilişkin çalışmalar yapılmalıdır. Bu amaca uygun farklı projeler hayata geçilmelidir. İnsanların yaşamış olduğu kentin dokusuna uyumlu olarak kültürel eksiklere doğrultusunda eğitim programları hazırlanmalıdır.
- Konserler, sergiler, yarışmalar, film gösterimler gibi yerel halka, çocuklara ve gençlere yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Halk oyunları, tiyatro ve diğer gösteri ve dinleti sanatlarına ilişkin olarak birimler oluşturmalı ve alanlarda gösterimler yapılmalıdır. Türk sanat müziği, Türk halk müziği ve Türk tasavvuf müziği toplulukları büyükşehir belediyeleri içerisinde oluşturmalı ayrıca bu amaç kapsamında gençlik ve çocuk konusu oluşturmalıdır. Belediyeler bünyelerinde oluşturmuş oldukları bu grupların kent içinde ve dışında çeşitli organizasyonlar ve etkinliklerle izleyici ile buluşması sağlanmalıdır.
- Kent müzelerin açılması, kent içinde sabit ve gezici kütüphanelerin, okuma salonlarının ve kitaplıkların oluşturulması için gerekli teşvikler sağlanmalıdır.
- Kentte yaşayan her türlü birey ve gruplara yönelik çeşitli türlerde dergi, kitap ve broşürler oluşturmalıdır. Bu amaç doğrultusunda kentin kültürel, tarihi ve turistik değerli yerli ve yabancı misafirlere tanıtılmasını sağlayan

her türlü yazılı ve görsel yayınlar kent belediyelerin en önemli kültürel hizmetleri olarak görülmektedir.

- Belediye bünyesinde toplum ve kültür evleri açarak eğitsel ve kültürel faaliyetlere halkın yönelmesini teşvik etmelidir.
- Kültür, sanat, edebiyat felsefe ve tarih gibi alanlarda ulusal ve uluslararası kültürel ve bilimsel konferans, panel sempozyum, gibi konferanslar ve kültürel ve sosyal alanlarda resim, hat, ebru heykel ve gravür gibi alanlarda da sergiler düzenlenmelidir. Çeşitli alanlarda kültürel tarihe iz bırakmış kişilere ilişkin anma programları hazırlanmalıdır. Ayrıca sanat ve kültüre ilişkin yapılan yarışmalarda dereceye giren katılımcılar ödüller verilmelidir.

1.5. Konuya İlişkin Literatür Taramaları

Tablo 1.3’de yerel yönetimler, yerel yönetimlerdeki yapısal reformlar, yerel yönetimlerde mali özerklik, yerel yönetimlerin hizmetleri, demokratikleşme ve seçilmeleri ile ilgili çalışmalara yer verilmiştir

Tablo 1.3: Literatür Tarama Tablosu

Yazar(lar)	Metot	Konu(Başlık)	Sonuç
Baykal ve Kara (2012)	Teorik Makale İnceleme	Arnavutluk, Yunanistan Ve Türkiye Yerel Yönetimleri Üzerine Bir İnceleme	Arnavutluk ve Yunanistan'da, yerel yönetim seçimlerinde seçme ve seçilme hakkının kullanılması, o beldede oturma koşuluna bağlıdır. Bu koşul, beldenin sorunlarını, kaynaklarını ve gelecekle ilgili planlarını bir hemşehri olarak öğrenip, yönetime yansıtılmasına da yardımcı olmaktadır. Oysaki ülkemizde, seçme ve seçilebilme koşullarında, o yerleşim yerinde belirli bir süre oturma koşulu bulunmamaktadır. Bu durum, özellikle büyükşehir belediye başkanlığı seçimlerinde, o yerleşim birimi dışından aday getirilmesi durumunda, belde halkı üzerinde bir olumsuzluk yaratmaktadır. Bu nedenlerle, ülkemizdeki yerel yönetim seçimlerinde de, seçme ve seçilebilme hakkının kullanılabilmesi için, o beldede belirli bir süre oturma koşulu getirilmelidir.
Koç ve Yatkin (2012)	Teorik Makale	Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Ve Türkiye'de Yerel Özerklik Tartışmaları	Türkiye'de yerel yönetimleri yeniden yapılandırma kapsamında önemli reformlar yapılmıştır. Bu reformların temel dayanak noktası Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik şartı olmuştur. Yapılan bu reformlar, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik şartının sadece idari ve mali özerklik maddeleri çerçevesindedir. Dönemin koşulları göz önünde bulundurularak siyasi boyutuna girilmek istenmemiştir. Yalnız siyasi açıdan yerel özerklik maddelerinin uygulanmasına yönelik çalışmalar siyasi iktidar tarafından yapılmakta ise de, bu maddelere yönelik somut bir adım atılmamıştır

Yazar(lar)	Metot	Konu(Başlık)	Sonuç
Türkoğlu (2012- 2013)	Teorik Makale	Yerel Yönetimlerin Mali Özerkliği	Genellikle her ülkede merkezi yönetim, yerel yönetimler üzerinde siyasi, idari ve mali yönden etkili olmanın, baskı kurmanın yollarını aramakta ve eline imkan geçtiğinde bunu kendi siyasi eğilimleri doğrultusunda değerlendirmeye çalışmaktadır.
Emini (2009)	Teorik Makale	Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformunun İç ve Dış Dinamikleri	Yerelleşme, özelleştirme ve sivilleştirme söylemleri ile niteliği değişen reform çalışmaları yerel yönetimlerin önemini artırmış, ancak bu gelişmeler yerelin mevcut durumunun yeni gelişmeleri hayata geçirmek açısından yetersiz kaldığı savını da beraberinde getirmiştir. İç dinamikler olarak adlandırılan bu yetersizlik ve sorunlara yönelik reform girişimlerinin büyük ölçüde dış dinamiklerin yarattığı baskı ve zorlamanın yansımaları olduğu görülmektedir
Pustu (2005)	Teorik Makale	Yerel Yönetimler Ve Demokrasi	Yerel yönetimler geliştirilerek yerel demokrasinin oluşması ve yaşaması için gerekli yapı ve ortam oluşturulmalıdır. Yerel demokrasiyi hayata geçirmek, onu yerel halkın taleplerine yanıt verebilir duruma getirmek eşzamanlı olarak hem devletin hem de sivil toplumun demokratikleştirilmesini zorunlu kılar. Bu süreç devletin de demokratikleşmesini beraberinde getirecektir.
Sözen (2011)	Teorik Makale	Türkiye’de Demokratikleş me Ve Kamu Yönetimi Reformu: Son On Yıla Genel Bir Bakış	Kamu yönetimindeki değişim ve dönüşümün devam etmesi demokratikleşme sürecinin devam etmesine bağlıdır.
Özer (2011)	Teorik Makale	Yerel Yönetimler Reformumuzun “ R e f o r m u ”	Yerel yönetimlerde reformlar, Avrupa Birliği’ne tam üye olmak isteyen ülkemiz açısından çok önemli olduğu kadar, yerel yönetimlerimizde reform sürecini daha sağlam zeminlerde devam ettirme ve halka en etkin ve verimli hizmeti sunabilmelerini sağlamak açısından da önemlidir.

Yazar(lar)	Metot	Konu(Başlık)	Sonuç
Zengin Başkurt ve Es (2014)	Teorik Makale	Yerel Yönetimler Ve Yerel Kalkınma	Yerel kalkınmayı sadece ekonomik kalkınma ya da sosyal kalkınma olarak ele almak yanlış olacaktır. Burada hedef fiziki, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı bir arada gerçekleştirmek olmalıdır.
Özgür (2008)	(Teorik) Sempozyum	Belediyelerde Komün Esasından Alan Yönetimine Tedrici Geçiş: 2003 Sonrası Yerel Yönetimler Yasalarında Artan İzleri	Ulaşım ve iletişim imkânlarının kuvvetli olduğu ve kentleşmenin geniş alanlara ve/veya çok sayıda belediye ve köy yerleşimine değişen yoğunluk ve çok çeşitli kullanım fonksiyonları yoluyla yayıldığı birbiriyle etkileşimli yerleşim öbeklerinde alan yönetiminin ve belediyeler arası işbirliğinin daha belirgin bir ihtiyaç olduğu söylenebilir.
Yaylı ve Pustu (2008)	(Teorik) Makale	Yerel Demokrasinin İlkeleri	Yerel demokrasinin sağlıklı işleyebilmesi için sivil toplumun varlığı yeterli olmaz, sivil toplumun demokratik işleyiş süreçlerine de sahip olması gerekir. Sivil toplumun demokratikleşmesi de kendini oluşturan sosyal aktörlerin taleplerini karar alma süreçlerine ekleyebilmesi ile doğru orantılıdır. Bu süreç devletin de demokratikleşmesini beraberinde getirecektir.
Özer (2013)	Teorik Makale	Yerel Yönetimlerin Varlık Nedeni Olarak “Halkla” İlişkiler	Yerel yönetimler, kendileri için bir meşruiyet aracı olan halka, geliştireceği halkla ilişkiler araçları ile hak ettiği değeri verebilirler. Halktan kopuk yerel yönetimlerin hizmet sunumunda başarılı olmaları mümkün değildir. Süreci etkin yönetebilmek için mutlaka halka dönük faaliyetleri esas almalıdırlar
Kalko (2010)	Teorik Tez	Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinin Türkiye’de Yerel Yönetimlere Yansıması	Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde demokratik, şeffaf ve katılımcı yerel yönetimlerin oluşturulabilmesi hem merkezin üzerindeki iş yükünü azaltacak hem de vatandaşların kendi sorunlarına aktif olarak çözüm üretmesine, dolayısıyla yaşanan yerin benimsenmesine neden olacaktır.

Yazar(lar)	Metot	Ülke(ler)	Sonuç
Çukurçayır (2013)	Teorik Kitap	Yerel Yönetimler Kuram Kurum ve Yeni Yaklaşımlar	Dünya değişiyor. Ekonomi, teknoloji, siyaset, yönetim, kültür, ilişkiler, kurumlar ve elbette bireyler bu değişimden azımsanamayacak biçimde etkileniyor. Herhangi bir teknolojik ürünün veya uygulamanın ortaya çıkması ya da herhangi bir yasanın farklılıklar getirmesi bir anda her şeyi değiştirebiliyor. Bu değişimden elbette toplum, siyaset ve yönetim de fazlasıyla etkileniyor.
Toprak (2014)	Teorik Kitap	Yerel Yönetimler	Yerelin güçlenmesi, uluslarda toplum(devlet) güçlenmesini sağlar ve bu işbirliğinde merkez-yerel bütünlüğü asıldır. Siyasi erk, merkezde tek karar verici ve hizmet planlayan olmamalıdır. Kurumsal- toplumsal sorunların çözümünde dayanışma, aktif katılım, diyalog ve özellikle kurumlar arası stratejik işbirliği önem taşımaktadır. Bu terimler şüphesiz sihirli sözcükler değildir ancak uzlaşmacı yaklaşımlarda etkilidir ve gereklerini yerine getirebilecek topluluklar ile anlam kazanmaktadır.
Ökmen Parlak (2013)	Teorik Kitap	Kuram ve Uygulamada Yerel Yönetimler: Kavramlar, Yaklaşımlar, Yapılar ve Mevzuat	Yeryüzünde her coğrafyada yer alan ülkelerin yönetimde yeniden yapılanma girişimlerinin başat konusu olan yerel yönetim reformları, bu açıdan bakıldığında, evrensel yerel yönetim yaklaşım ve ilkelerini mutlaka içselleştirmeye yönelirken, bunu yerel nitelikli siyasal ve toplumsal olan, şeffaflık, hesap verebilirlik, yerellik, etkinlik, katılımcı demokrasi ve vatandaş odaklılık, anlamını en çok yerel yönetim uygulamalarında bulabilmekte, bu ise yönetsel reorganizasyonda yerel yönetimlerin geliştirilmesi konseptini öncelikli olarak gündeme getirmektedir.
Hakyemez (1998)	Teorik Makale	İl Özel İdarelerinin İşlevi, Organları ve Rollerini	Mahalli idarelerle ilgili olarak yapılması gereken her yeni düzenlemenin şu iki noktadan hareket etmesi gerekir: Birincisi, demokratik katılımın gereği olarak yerel halkın aktif bir biçimde yönetime katılması; ikincisi ise, yerel halkın mahalli hizmetlerinin etkin bir

biçimde karşılanabilmesi.			
Yazar(lar)	Metot	Konu(Başlık)	Sonuç
Koçak Ekşi (2010)	Teorik Makale	Katılımcılık ve Demokrasi Perspektifinden Türkiye’de Yerel Yönetimler	Yerel düzeyde oluşturulacak olan yönetime halkın katılımı, demokratik kültürün gelişmesine önemli katkılar sağlayacak ve ülkemizdeki demokrasi ve katılımcılık standardını yükseltecektir. Çünkü demokratikleşmiş yerel yönetimler, toplumun da, devletin de demokratikleşmesini sağlayacaktır.
Karaarslan (2007)	Teorik Doktora Tezi	Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformu Bağlamında Yerel Yönetimlerin Özerkliği ve Denetimi	Türkiye’nin genelde kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması özelde ise yerel yönetimler reformuyla içine girdiği sürecin henüz istenilen düzeyde olmasa da demokrasi ve çoğulculuk bakımından olumlu olduğu ve başarılı olacağı ya da olması gerektiği düşünülmektedir.
Koçak Kavsara (2012)	Teorik Makale	5302 Sayılı Kanun Sonrasında İl Özel İdarelerinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri	Yapılan bunca reform çalışmasına rağmen il özel idarelerinin sorunları bitmemiştir. Yakın zamanda bitmesi de beklenmemelidir. Çalışmada da bahsedildiği gibi değişim ve dönüşüm zaman alıcı bir iştir ve bir anda yapılp tamamlanabilecek bir süreç de değildir. Yapılan her reform yeni sorunlar ve yeni çözüm arayışları ortaya çıkaracaktır.

Kaynak: Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur.

Baykal ve Kara (2013) incelemelerinde Yunanistan ve Arnavutluk’ta yerel seçimlerinde bir bölgede seçme ve seçilme hakkına sahip olabilmek için o bölgede belirli bir süre ikametgâh zorunluluğu varken, Türkiye’de yerel yönetim seçimlerinde, seçme ve seçilme hakkına sahip olabilmek için, o bölgede belirli bir süre ikamet zorunluluğu olmaması gerektiği sonucuna ulaşmışlardır.

Özgür (2008), Özer (2013), çalışmalarında yerel yönetimler ile halka arasında ulaşım, etkili iletişim ve halkla ilişkilerin halka hizmet sunumunda çok önemli bir rol oynadığını ve yerel yönetimlerin başarılı olmalarının temel prensiplerinde birkaç tanesi oldukları tezine ulaşmışlardır. Zengin vd., (2014), ise çalışmalarında yerel kalkınmanın yalnızca ekonomik ve sosyal kalınma olarak görülmemesi gerektiği,

yerel kalkınmanın, eğitim, kültür, turizm, yaşam vb. alanlardaki değişim ve ilerlemelerde dâhil edilerek bakılması gerektiği kanısına varmışlardır.

Sezer ve Vural (2010), Türkoğlu (2012-2013), Toprak (2014) çalışmalarında, Merkezi Yönetimim bazı yetki ve görevleri yerel yönetimlere devretmesine rağmen, merkezi otoritenin yerel otoritelerle üzerinde baskıcı bir etkiyi sürdürdüğünü ve bu durumun bazı hizmetlerin aksamasına neden olabileceğini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda yerelin güçlendirilmesi için baskının azaltılması, merkez ile taşranın birlikte ve koordineli hareket etmesi gereklidir.

Koç ve Yetkin (2012), Emimi(2009), Kalko (2010), Özer (2011), Ökmen ve Parlak (2013), Karaarslan (2007), Koçak Kavsara (2012) çalışmalarında yerel yönetimlerdeki reformların genel itibari ile temel dayanağının Avrupa Birliği Uyum yasaları çerçevesinde olduğunu ve yerel yönetimlerde yapılan bazı reformları yetersiz kaldığını vurgulamışlardır. İç dinamik yapıli reformların çok yetersiz olduğunu, dış dinamik yapıli reformların ise zorla yaptırılmaya çalışıldığını ifade etmişlerdir. Ayrıca yapılan reformların yetersiz ve istenilen seviyede olmadığını ve yapılan her formun bazı sıkıntıları doğurduğuna dikkat çekmektedirler. Reformların yapılması durumunda ise merkez yönetimin yükünün hafifleyeceği ve halkın ihtiyaçlarının rahat bir şekilde karşılanacağına inanılmaktadır.

Koçak ve Ekşi (2010), Hakyemez (1998), Çukurçayır (2013), Yaylı ve Pustu (2008), Pustu (2005), Sözen (2011), çalışmalarında yerel yönetimlere halkın katılımını sağlamak ülkemizde demokratik katılım kültürünü geliştirileceğini ve bu bağlamda ülke genelinde demokratik bir toplum oluşturma yolunda önemli bir adım olacağını ifade etmişlerdir. Yerel hizmetlerin etkin bir biçimde yapılmasının gerektiğine dikkat çekmişlerdir. Aynı zaman değişen dünya düzeni demokrasiyi ve siyaseti de etkilemektedir. Kamu yönetimindeki değişim ve dönüşümün demokratikleşme sürecinin devamına ve halkın yerel yönetimlere katılımın artırılmasına bağlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLERİN EĞİTİM HİZMETLERİ

Yerel yönetimlerin temel görevleri, sorumlu oldukları sınırlar içerisindeki bölgelerin sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel kalkınmayı sağlamak ve bu çerçevelerde halka hizmet etmektir. Bu esas görevlerle birlikte yerel yönetimlerin eğitim ve öğretimde önemli katkıları olmaktadır. Türkiye'nin kalkınması ve gelişmesinin temel taşlarından biri olan eğitim ve öğretim hizmetleri artık merkezi yönetim kadar yerel yönetimlerin de sorumluluk almasını zorunlu kılan bir durum haline gelmiştir.

2.1. Yerel Yönetimlerin Eğitimdeki Rolü

Toplumların kalkınmasında ve gelişmesinde eğitimin yadsınamaz bir önemi vardır. Geçmişten günümüze baktığımızda toplumların eğitim seviyesi arttıkça gelişmişlik, çağdaşlık, üretkenlik ve müreffeh seviyeler ulaşma gibi önemli unsurlar da gelişmektedir. Günümüzde ise artık teknolojiye paralel olarak eğitimde eskisine göre daha hızlı bir şekilde yayılmakta ve başka bir ülkedeki bir bilgiye teknolojik araçlar sayesinde anında erişilebilmektedir. Bu da artık eğitiminde küreselleşmeye ayak uydurduğunun en somut kanıtıdır.

Yerel yönetimlere eğitim yönünden baktığımızda ise yerel yönetimler halkın ulaşım, güvenlik, sosyal, kültürel vb. ihtiyaçlarını karşılamakla birlikte, halkın eğitim ihtiyaçlarını gidermekle de mükelleftir. Bu bağlamda eğitim konusunda en ağır görev il özel idarelerine düşmektedir. Aynı şekilde belediyelere ve köy muhtarlıklarına da eğitim konusunda büyük sorumluluklar düşmektedir.

Yerel yönetimlerin eğitim öğretimdeki en önemli rolleri ve katkılarını şu şekilde açıklayabiliriz: Yerel yönetimler en başta eğitimin yapılabileceği fiziki altyapıyı hazırlamaktır. Bu doğrultuda eğitim için bina tedariki, bina bakım onarımı, bina için gerekli tüm donanım ve malzemelerin tedariki gibi başlıca ihtiyaçların giderilmesidir. Eğitimcilerin ve teknik personellerin başta barınma olmak üzere temel ihtiyaçlarını gidermek, maddi imkânı olmayan öğrencilerin barınma sorununu

karşılama için yurtlar kurmak, halkı eğitime teşvik etmek, halkı eğitime maddi ve manevi destek vermesi için teşvik etmek, eğitimle ilgili sosyal, sportif ve kültürel aktiviteler düzenlemek, kütüphane, laboratuvar, spor salonu vb. yerler inşa etmek gibi eğitimin yapılabilmesi için gerekli olan temel şeyleri yerine getirmekle yerel yönetimlerin eğitimdeki rolleri ve katkıları son derece büyük ve önemlidir

Türkiye' de eğitimi sadece yerel yönetimler bazında ele alacağız.

2.1.1. İl Özel İdareleri

2004 ve 2005 senesinde yapılan yasal düzenlemeler sonucunda eğitim alanında da bazı değişiklikler yapılmıştır. Burada eğitimi yerel bazda ele alacağımız için eğitimde yapılan yerel değişiklikler üzerinde duracağız. 1913' den beri uygulanan İl Özel İdaresi kanunu 2005 yılındaki düzenlemeler ile kaldırılarak yerine, 5302 sayılı İl Özel İdaresi kanunu uygulanmaya başlanmıştır.

Yürürlükteki eski İl Özel İdaresi Kanunu'nda il özel idarelerinin eğitim hizmetleri alanında yetkileri vardı. 2005'de yürürlüğe giren 5302 sayılı kanunda "İl Özel İdaresi'nin Görev ve Sorumlulukları" başlığında bulunan 6. maddede bu birimlerin eğitim alanında sahip oldukları yetkiler, sorumluluklara yer verilmiştir. Aşağıda belirtildiği gibidir;

Madde 6: — İl özel idaresi mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) Sağlık, gençlik ve spor, tarım, sanayi ve ticaret;(Ek ibare 01/07/2006 - 5538 S.K./26/ a.mad) Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç il çevre düzeni planı, bayındırlık ve iskan, toprağın korunması, erozyonun engellenmesi, kültür, sanat, turizm sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları, ilk ve ortaokul kurumlarının arsa temini, binaların yapımı, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içerisinde, yapmakta görevli ve yetkilidir.

Bakanlıklar ve merkezi diğer idari kuruluşlar; yapım, bakım ve onarım, devlet il yolları, kanalizasyon, içme ve sulama suyu sağlık, kültür, imar, turizm, çevre, iskân, gençlik ve spor gibi alanlara yapılan yatırımları, kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktarmak koşuluyla gerçekleştirebilirler. Aktarma yapılırken ilgili bakanın izni alınır ve amaç dışında bu ödenek kullanılamaz.

2.1.2. Büyükşehir Belediyeleri

1984 tarihli 3030 sayılı eski kanunda, örgün eğitim alanında Büyükşehir Belediyeleri' ne ait bir yetki bulunmazken yaygın eğitim alanında hizmet verme yetkisi ve sorumluluğu bulunmaktaydı. 2004' de yürürlüğe girmiş olan 5216 sayılı kanunda " Büyükşehir İlçe ve İlk Kademe Belediyelerinin Görev ve Sorumlulukları " başlığının 7.maddesinde belirtilen "m" ve "n" bentlerinde Büyükşehir Belediyeleri' nin görev ve yetkileri şu şekilde sıralanabilir:

Madde 7. Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır;

m) Büyükşehir'in bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclis kararıyla ödül vermek.

n) Gerektiğinde sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak.

2005 yılında çıkarılmış olan yeni Büyükşehir Belediye Kanunu ile Büyükşehir belediyeleri örgün eğitim alanında bina yapımı, var olan binaların bakım ve onarımı gibi alt yapı hizmetlerinde yeni yetkiler ve sorumluluklar almışlardır.

2.1.3. Belediyeler

Büyükşehir belediyelerinde görüldüğü gibi belediyelerde de eskiden yürürlükte bulunan 1580 sayılı kanunda yaygın eğitim alanında sorumluyken örgün eğitim alanında yetki ve sorumlulukları bulunmamaktaydı.

2005' de 5393 sayılı kanun yürürlüğe giren Belediye Kanunu belediyeler ile örgün eğitim alanında da yetki sahibi olmuştur. 5393 sayılı kanunun "Belediyelerin Görev ve Sorumlulukları" başlığının 14. maddenin b) bendinde belediyelerin örgün eğitimde sahip oldukları yetkiler şu şekilde sıralanmıştır:

b) (...) (2) Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. (Değişik ikinci cümle: 12/11/2012-6360/17 md.) Gerektiğinde, sporu teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verir, amatör spor kulüplerine aynı ve nakdî yardım yapar ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir. (3)

Çıkarılmış olan bu kanun ile belediyelere örgün eğitim alanında eğitim kurumlarının inşası, bakım, onarım ve ihtiyaç duyulan araç, gereç ve malzemelerin karşılanması amacıyla yetki ve sorumluluk verilmiştir.

2.2. Yerel Yönetimlerin İl Milli Eğitim Hizmetleri

Yerel yönetimlerde eğitim hizmetlerini sürdürmek ve denetlemek konusunda en yetkili birim Milli Eğitim Bakanlığına bağlı il ve ilçe Milli Eğitimi müdürlükleridir. İl Milli Eğitim Müdürlükleri ilde valiye karşı sorumlu iken, İlçe Milli Eğitim müdürlükleri ise kaymakamlık makamı ve İl Milli Eğitim Müdürlüklerine karşı sorumludurlar. İl ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinin esas görevleri milli eğitim hizmetlerini yürütmektir.

Milli Eğitim Bakanlığı örgüt yapısı içerisinde, merkez teşkilatı dışında, örgütlendiği diğer düzey taşra teşkilatı olarak adlandırılan ve yerel yönetim birimleri olarak 81 il ve 850 ilçede kurulan örgütsel birimler vardır. Her ilde bir il milli eğitim müdürlüğü, her ilçede de bir ilçe milli eğitim müdürlüğü bulunur. İlçe milli eğitim müdürlükleri görev ve hizmetleri açısından bağlı oldukları il milli eğitim müdürlüğüne karşı sorumludur. İl ve ilçelerin sosyal ve ekonomik gelişme durumları, nüfusları ve öğrenci sayıları göz önünde bulundurularak bu müdürlükler farklı tip ve statülerde kurulabilir ve farklı yetkiler verilebilir. Türkiye'nin kamu yönetimi yapı ve işleyişine paralel olarak; okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki resmi ve özel tüm okullar ve kurumlar, hiyerarşik olarak, buldukları ilçe milli eğitim müdürlüğüne ve il milli eğitim müdürlüğüne bağlıdırlar. İl ve ilçe milli eğitim müdürlükleri bakanlıkça alınan kararların yerel düzeydeki uygulayıcılarıdırlar ve yerel mülki amirlere (ilçelerde kaymakam, illerde vali) bağlı olarak faaliyette bulunurlar. Öte yandan, eylemlerinden dolayı bakanlığa karşı sorumludurlar (Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2011: 53).

İl ve ilçe millî eğitim müdürleri, bakanlığın eğitim politikaları ve stratejik planlarını, mevzuat ve programlar doğrultusunda yönetmek, yönlendirmek, denetlemek ve koordine ederek etkin ve verimli bir şekilde yerine getirmek ile görevli ve sorumludurlar. İl ve ilçe millî eğitim müdürleri, bu görevlerini il ve ilçe yöneticileri arasında yapacakları işbölümü çerçevesinde yürütür. İl millî eğitim müdürleri bu görevlerin yürütülmesinde kendilerine yardımcı olmak üzere büro oluşturabilir. İl millî eğitim müdür yardımcıları ise, sorumluluklarına verilen görevleri yapmak, hizmetler arasında uyumlu işbirliği ve çalışma düzenini sağlamak,

il müdürlüğü adına toplantılara katılmak, yazışmaları ve belgeleri il müdürü adına imzalamak, il müdürlüğüne vekâlet etmek ve millî eğitim müdürü tarafından verilen diğer görevleri yürütmekle görevli ve sorumludurlar. İl ve ilçe millî eğitim şube müdürlerinin görev ve sorumlulukları ise, sorumluluklarına verilen hizmetleri yürütmek, il veya ilçe müdürlüğü adına toplantılara katılmak, yazışmaları ve belgeleri il veya ilçe müdürü adına imzalamak, ilçe millî eğitim müdürlüğüne vekâlet etmek ve il veya ilçe millî eğitim müdürü tarafından verilen diğer görevleri yürütmekle görevli ve sorumludurlar. Son olarak da il ve ilçelerde bulunan tesis müdürleri, tesislerle ilgili il millî eğitim müdürünün vereceği görevleri mevzuat çerçevesinde yürütürler (Millî Eğitim Bakanlığı İl Ve İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri Yönetmeliği, Madde: 6).

İl millî eğitim müdürlüklerinin eğitim öğretim hizmetleri:

- a) Temel Eğitim,
- b) Ortaöğretim,
- c) Mesleki ve Teknik Eğitim,
- ç) Din Öğretimi,
- d) Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri,
- e) Hayat Boyu Öğrenme,
- f) Özel Öğretim Kurumları,
- g) Bilgi İşlem ve Eğitim Teknolojileri,
- ğ) Strateji Geliştirme,
- h) Hukuk,
- ı) İnsan Kaynakları Yönetimi,

i) Destek,

j) İnşaat ve Emlak,

Hizmetleri ile doğrudan il millî eğitim müdürüne bağlı İl Eğitim Denetmelerin Başkanlığı eliyle millî eğitim hizmetlerini yürütür (Millî Eğitim Bakanlığı İl Ve İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri Yönetmeliği, Madde: 8).

İl ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinin yönetmelikteki görev sorumlulukların dışında da görev ve sorumlulukları vardır. Bu görevler il veya ilçedeki sivil kuruluş örgütleri, belediyeler, diğer bakanlıklara bağlı kurumlar, üniversiteler, hastaneler vb. kurum ve kuruluşlarla koordineli çalışarak görevli oldukları bölge ve yöreler uygun, çeşitli projelerle farklı eğitim öğretim hizmetleri de verebilirler.

2.3. Yerel Yönetimlerin Halk Eğitimi Merkezi Ve Akşam Sanat Okulu Hizmetleri

Halk eğitimi merkezi ve akşam sanat okulu eğitim faaliyetlerini yürütmek üzere il ve ilçelerde, merkezler ihtiyaç ve şartlar doğrultusunda belde, köy ve mahallelerde merkezlere bağlı olarak kurs yerleri oluşturulur (Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Madde:6).

Halk Eğitimi Merkezi ve Akşam Sanat Okullarının Görevleri (Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Madde:7):

- a) Millî kültür, bilimsel ve teknolojik gelişmelere uyum, yurttaşlık eğitimi, aile eğitimi, güzel sanatlar, sportif, sosyal ve kültürel etkinlikler ile benzeri konuları içeren eğitim çalışmaları yapmak.
- b) Bilmeyenlere okuma-yazma öğretimi, bilenlere eksik eğitimlerinin tamamlanması için destek sağlayıcı sürekli eğitim vermek, şartlar ve ihtiyaçlara göre ilgili eğitim kurumları ile iş birliği yapılarak programlar hazırlamak ve uygulamak.
- c) Meslek öncesi eğitim ve yeni bir meslek edinme, çok yönlü iş eğitimi, endüstri içinde eğitim ve hayat boyu öğrenme konularını kapsayan yaygın

eđitim veya kısa sűreli ve kademeli mesleki ve teknik eđitim programları uygulamak, yerel dűzeyde iř gűcű piyasası ile ilgili arařtırmalar yaparak istihdama yűnelik meslek alanlarında kurslar dűzenlemek ve nitelikli insan gűcű yetiřtirilmesine katkı sađlamak.

- d) Eđitim ihtiyaacı olan alanlarda okuma-yazma, sosyal ve kűltűrel, mesleki ve teknik kurslar ile sosyal etkinlikler çerçevesinde toplantı, gezi, kampanya, kurs, seminer, konferans, yarıřma, ađık oturum, sergi, panel, sempozyum ve benzeri etkinlikler dűzenlemek; gerekli řartların oluřturulması kaydıyla yűresel, ulusal ve uluslar arası dűzeyde etkinlikler gerçekteřtirmek; ihtiyaacı duyulan kulűpleri oluřturarak çalıřtırmak.
- e) İmkânlar űlçűsűnde kitaplıklar oluřturmak, belli aralıklarla yayınlar yapmak, çevrenin tarihű ve kűltűrel deđerlerini derlemek ve yayın yoluyla tanıtılmak.
- f) Millű bayramlar, mahallű kurtuluř gűnleri, belirli gűn ve haftalar, çevreye ait gelenek ve gűrenekler ile millű kűltűr deđerlerinin tanıtılması, korunup yařatılması yűnűnde çalıřmalar yapmak.
- g) Etkinliklerle ilgili hazırlanmış yazılı, gűrsel ve işitsel araçlardan belli bir program çerçevesinde kursiyerlerin yararlanmasını sağlayıcı çalışmalar yapmak.
- h) Hayat boyu űđrenmeyi destekleyen ulusal ve uluslararası bilgi ağı oluşturmak, e-űđrenme uygulamalarında erişime ağık bilgi kaynaklarının artırılmasını sağlamak.
- i) Bakanlıđa bađlı olmayan kurum ve kuruluřlarla iř birliđi yaparak űzel eđitim gerektiren bireyler, koruma altındaki bireyler, sokakta çalıřan veya yařayan çocuklar, deđiřik sektűrlerde çalıřan çocuklar, tedavi altındaki madde bađımlıları, tutuklu ve hűkűmlűler, rehabilitasyon merkezleri ile hastanede yatan kiřilere kurs ve etkinlikler dűzenlemek.
- j) Emekliliđe uyum ve yařlılara yűnelik etkinlikler gerçekteřtirmek.
- k) Aileyi geliřtirmeye yűnelik olarak çocuk psikolojisi, bakımı, geliřimi; ergenlik ve gençlik psikolojisi; ev yűnetimi, aile iletiřimi ve benzeri konularda eđitim etkinlikleri dűzenlemek; anne-babalara çocuk eđitimiyle

ilgili uygulamalı kurslar düzenlemek ve bu kursiyer çocuklarının yararlanabileceği çocuk bakım ve oyun odaları oluşturmak.

- 1) Uzaktan eğitimle ilgili her türlü gelişmeyi takip ederek, bu tür eğitim faaliyetlerinden yararlanmak için gerekli önlemleri almak

İl ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinin temel eğitim görevleri dışında, daha çok mesleki eleman ve kalifiye eleman yetiştirme görev ve sorumlulukları vardır. Bu tür eğitimleri halk eğitim ve akşam sanat okulları aracılığıyla gerçekleştirmektedirler. Genellikle bu tür hizmetleri milli eğitim müdürlükleri tek başına düzenleyebilirken, diğer kamu kurumları, belediyeler, gençlik spor, İŞKUR, özel şirketler vb. kuruluşlar tarafından çeşitli destekler ve projeler doğrultusunda o bölgede en çok ihtiyaç duyulan mesleki eleman ve kalifiye eleman yetiştirmeye yönelik eğitim kursları da düzenlenmektedir.

Ayrıca halk eğitimi merkezleri kurslardan ziyade açık öğretim lisesi ve ilköğretim faaliyetlerini yürüterek örgün eğitime gitme imkânı bulunmaya yurttaşların mesleki, teknik ve normal eğitimlerini dışarıdan tamamlamalarına imkân sağlamaktadır.

Halk eğitimi merkezi ve akşam sanat okulları aracılığıyla yürütülen projelerin doğrultusunda yapılan bazı çalışmalar ve projeler sonucunda ulaşılmaması istenen bazı hedefler ve sonuçlar aşağıda belirtildiği şekilde sıralayabiliriz:

- İlköğretim yaşını geçmiş, herhangi bir mesleki eğitim almamış kimseler
- Bir meslek sahibi olmuş, fakat işinde ilerlemek isteyenler
- Yeni bir sanat, beceri, hobi edinmek isteyen yetişkin bireyler
- Yeni bir arkadaş çevresi edinmek isteyenler
- Çeşitli nedenlerle rehabilitasyona ihtiyacı olanlar
- Spor yapmak isteyip imkân bulamamış olanlara yönelik proje ve çalışmalar yapılabilir.

Meslek ve sanat eğitimi kurslarının hedef ve sonuçları ise şu şekilde sıralanabilir (Şirin ve Kiprik, 2012: 399-400):

- Bireylerin meslek sahibi olmalarını sağlamak
- Çalışanların kendi mesleklerinde ya da ilgi duydukları alanlarda mesleki bilgilerini geliştirmek
- Kentlilere boş vakitlerini değerlendirecekleri hobiler kazandırmak
- Ev hanımlarını pasif birer birey olmaktan çıkarıp aktif ve üretici hale getirerek, aile bütçelerine katkı sağlayacak beceriler kazandırmak
- Göç ile gelen kursiyerlerin kentsel ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunarak kent kültürü ve metropolde yaşama konusunda donanımlı hale gelmelerini sağlamak
- İşsizlikten veya boş vakitten kaynaklanabilecek psikolojik ve sağlık sorunlarını kendi kendilerine çözmelerini sağlayacak alışkanlıklar, hobiler kazandırmak
- Özellikle gençlere sanat ve kültür alanlarında asgari bilgiler vermek
- Bireylerin kendisi, çevresi ve sevdikleri için üretim yapabilmesini sağlamak
- Toplumun çeşitli kültür ve gelir düzeylerine mensup kesimlerini aynı ortamda bir araya getirerek toplumsal barışa katkıda bulunmak gibi hedef ve sonuçları vardır

Yapılan proje ve çalışmaları basit bir örnekle açıklayacak olursak; halk eğitimi merkezi ve sanat okulları aynı zamanda ev hanımlarının ve okula gitme imkânı bulamayan kız ve erkek çocuklarının boş zamanlarını faydalı bir şekilde değerlendirmeleri açısından önem arz etmektedir. Özellikle ev hanımlarına yönelik açılan kurslarla ev hanımlarının kısa sürede aldıkları eğitimlerle birlikte evlerinde boş zamanlarını değerlendirerek imal edebilecekleri çeşitli el işi çalışmalarıyla aile ekonomilerine katkı sağlayabilmektedirler.

2.4. Yerel Yönetimlerin Diğer Eğitim Hizmetleri ve Eğitim Projeleri

Yerel yönetimlerin zorunlu ve yaygın eğitim hizmetleri dışında, daha çok sosyal destekli eğitim projeleri ile eğitime destek vermektedirler. Burada valilikler, büyükşehir belediyeleri, il ve ilçe belediyeleri de kendi bünyelerinde kurdukları eğitim ve proje koordinasyon birim ve merkezleri ile eğitime, sosyal, kültürel, sportif, ekonomik, vb. katkılar sunmaktadırlar. Toparlayacak olursak yerel yönetimlerin eğitime zorunlu katkıları dışındaki katkıları daha çok sosyal sorumluluk çerçevesinde gerçekleşmektedir.

Valilikler, Büyükşehir belediyeleri, il ve ilçe belediyeleri, kamu kurum ve kuruluşları ve STK'ların eğitime verdikleri diğer desteklerden birkaç tanesini şöyle sıralayabiliriz; kütüphanesi olmayan merkez ve köy okullarına kütüphaneler kurmak, kitap bağışları yapmak, kitap toplama kampanyaları düzenleyerek kitap ihtiyacı olan yerlere kitap temin etmek, özellikle köy okullarını onarmak için kampanyalar düzenlemek ve köy okullarını onarmak, köy okullarına ihtiyaçları doğrultusunda giyecek, kırtasiye vb. yardımlar toplamak ve yardımda bulunmak, engelli birimleri kurularak engelli vatandaşlara eğitim desteği vermek, maddi sıkıntı yaşayan ailelerin okula giden çocuklarına eğitim materyal ve malzeme yardımında bulunmak ve eğitim için gerekli taşıma hizmeti vermektir.

Bu hizmetlerin dışında yerel yönetimlerin eğitime en önemli katkılarından bir tanesi de özellikle memleketlerinden başka bir ilde üniversite eğitim almak için giden ve maddi durumu iyi olmayan öğrencilere burs ve kalacak yer desteğinde bulunmasıdır.

Yerel yönetim kuruluşlarından olan büyükşehir belediyeleri ve il belediyeleri tarafında yürütülen ve son derece kapsamlı bir proje olan, şuan sadece belirli pilot illerde uygulanan Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin eş finansmanı ile İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı'nın (İSKEP) projesi son derece örnek bir proje olup belirli bireylere hem eğitim olanağı sağlayıp hem de istihdam imkânı sağlamaktadır. Bu proje bizlere yerel yönetimlerin diğer eğitim hizmetlerindeki katkısının önemini göstermek için son derece önemli bir örnektir.

İSKEP raporuna göre, Türkiye'de dezavantajlı bireyler özellikle de engelli kişiler, eski mahkûm ve hükümlüler, roman vatandaşlar, şiddete maruz kalan kadınlar ve gecekondulu bölgelerinde yaşayan yoksul insanlar ekonomik ve sosyal hayattan dışlanmaktadır. Bu grupların her birinin sorunları farklılık göstermekle birlikte bütün gruplar için ortak sorun işgücü piyasasına, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi kamusal hizmetlere sınırlı erişimdir. Söz konusu sorunlarla karşı karşıya olan bireylere destek olunması için sosyal hizmetlerin geliştirilmesi büyük öneme sahiptir Türkiye'de bu tür hizmetlerin daha da geliştirilmesi gerekmektedir. Zira bir yandan mevcut hizmetlerde kurumsal koordinasyon eksikliği yaşanırken öte yandan da toplumun bu bireylerin sorunlarına ilişkin farkındalığının düşük olması nedeniyle dezavantajlı bireylerin istihdam olanakları kısıtlı kalmaktadır (<http://www.iskep.org/tr>).

İSKEP, bu bağlamda, Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin eş finansmanı ile İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı'nın Sosyal İçerme ekseninin 4. tedbiri dâhilinde Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) tarafından geliştirilmiştir. Projenin hedefi, hedef belediyelerde TBB'nin denetim ve rehberliğinde istihdam ve sosyal destek hizmetlerinin koordinasyon ve sunulmasına yönelik bir model geliştirmek ve uygulamak suretiyle dezavantajlı bireylerin işgücü piyasasına sürdürülebilir şekilde entegrasyonuna katkıda bulunmaktır. Proje kapsamında üç sonuç alanı yer almaktadır: Her belediye bünyesinde dezavantajlı bireylere hizmet sağlanmasına ilişkin bir birim oluşturulması, dezavantajlı bireylerin istihdam edilebilirliğinin artırılması, yerel hizmet sağlayıcılar, karar alıcılar ve vatandaşlarda, dezavantajlı bireylerin sosyal içermesine ilişkin farkındalığın artırılması. Proje faaliyetlerinin kapsamı, şimdilik 10 ilde bulunan 12 belediye ile sınırlıdır (<http://www.iskep.org/tr>, E.T.21/05/2016). İSKEP projesi dahilinde verilen bazı eğitimler: kursu, istihdam, engelliler ile doğru iletişim eğitimi girişimcilik eğitimi, iş hayatına yönelik oryantasyon eğitimleri vb. şeklinde sıralanabilir. Görüldüğü gibi her türlü fertler hitap eden proje ilerisi için umut vaat eden sosyal ve ekonomik aynı zamanda bir eğitim projesi şeklinde oluşturmuştur.

2.5. Yerel Yönetimlerin Eğitime Katkısını Gerektiren Sebepler

Türkiye’de eğitim merkezi yönetimin elinde ve sorumluluğunda olan tekçi bir modelle görülmektedir. Merkezi birimler eğitim hizmetini ülke geneline dengeli dağıtmak, eğitime ulaşmada fırsat eşitliğini sağlamak ve sosyal devlet anlayışıyla hareket ederek eğitimde sosyal adaleti sağlamak amacıyla önemli hizmetler sunmaktadır. Eğitimde yetki ve sorumluluğun merkezi birimlerde olmasından dolayı yerelde olan talepleri karşılamakta yetersiz kalmakta ve yerel birimlerle kurulan bağlantının zayıf olmasından kaynaklı yerel boyuttaki ihtiyaçlar karşılanamamaktadır. Yerel yönetimler ile merkezi birimler arasındaki yetki dağılımının merkezi birimlerde ağırlıklı olması yerel yönetimlerdeki ihtiyaçları ve sorunların belirlenmesinde gecikmelere sebep olmuş bu sınırlı koşulların eğitim alanını da yansımaları ile eğitim hizmeti gerektiği gibi yerine getirilememektedir. Merkeziyetçi eğitim sisteminde eğitim yetkilerinin Milli Eğitim Bakanlığı’nda toplanması ve il sınırlarında yerel yönetimlere tanınan yetkinin genişliği ve yetki devrinin kısıtlı olması eğitim hizmetlerinin merkeziyetçi yapıda olması sonucunu doğurmuştur (Köksal, 1997: 106).

Türkiye’deki eğitim sisteminde eğitimin en önemli bileşeni olan eğitim kadroları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmekte, eğitimde görev alan birey, öğrenci ve sunulan hizmetler ile bütçeye ait yönetsel ve düzenleyici yenilikler bakanlık tarafından yapılır. Aynı şekilde eğitimde tercih edilecek olan yayınlar, hizmet ve araştırma kararlarına da bakanlık karar verir. Bu şekilde merkeziyetçi bir eğitim sisteminde bürokrasinin yoğun olması beraberinde sunulan hizmetin ağır yürütülmesine ve eğitimin kalitesizleşmesine sebep olmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı yıllardır merkeziyetçi eğitim kaynaklı sorunların görüldüğünü belirtmektedir. Merkeziyetçi eğitim, yerelin kısıtlı varlığının yarattığı sorunlar şu şekilde sıralanabilir (Duman, 1998: 89);

- İşlerin birikmesi ve hizmetin gecikmesi
- Bürokrasinin büyümesi ve kırtasiyeciliğin görülmesi
- Büyüyen bürokrasi ile karar sürecinin yavaş işlemesi

- Karar almada ve uygulamada destek ve katılımcılığın olmaması
- Kaynakların etkin ve verimli kullanılmaması

Gelişmiş ülkelerde geçen yüzyılın ikinci yarından itibaren eğitim sistemi anlayışında değişimler yaşanmış merkeziyetçi eğitim anlayışından uzaklaşarak yerel yönetimlerin eğitim alanında karar verme ve yetkilendirilme sınırları artmış ve eğitim hizmetlerinde katılımcı anlayışa ağırlık verilerek merkeziyetçi sistemden farklı eğitim modeli hedeflenmiştir. Eğitim alanında yerelliğin ağırlık kazandığı eğitim anlayışının faydalarını şu şekilde sıralamak mümkündür (Özdemir, 1996: 70);

- Özel eğitimin sağlanması,
- Yetki ve sorumluluk paylaşımının sağlanması,
- Bürokrasinin daralması ve beraberinde kırtasiyeciliğin azalması,
- Yetkilendirmenin olması ile merkezi birimin iş yükünün hafiflemesi ve beraberinde işlerin hızlı görülmesi,
- Yerel yönetici kapasitesinin geliştirilmesi,
- Etkin yönetim sağlanarak sorunların doğru belirlenmesi ve çözülmesi,
- Halkın eğitim örgütleri ile bütünleşmesi,
- Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması,
- Hizmet sunulmasında maliyetlerin düşürülmesi,
- Demokratik eğitim anlayışının güçlenmesi,
- Yerel ihtiyaçların önem kazanması,
- Kaynakların daha etkin ve adil kullanılması.

Eğitimin en önemli unsuru olan çalışanlar ve özellikle yöneticiler merkezi eğitim sisteminden şikâyetçilerdir. Yöneticiler merkeziyetçi eğitim sisteminin faydalı ve verimli olmadığını düşünmektedirler. Bu sistem anlayışıyla sunulan eğitim hizmetinde yönetici öğretmen ilişkisi aile, okul ve çevre ile ilişki sağlanmadığı çoğunluğun kabul ettiği bir gerçektir. Bu sebepten merkeziyetçi anlayış temeliyle yürütülen eğitim anlayışı terk edilmeli, yetki ve sorumlulukların paylaşıldığı, eğitimde katılımcılığın mümkün olduğu yerel ve merkezi birimlerle eğitim öğretim hizmetlerinin dengeli dağılımının yapıldığı eğitim anlayışı ihtiyaç olmuştur. Milli

Eğitim Bakanlığı eğitim ve oğretim hizmetlerinde verimliliği artırmak ve bu hizmetlerin sunumunda çevrenin katılımını sağlamak amacıyla diğer kamu kuruluşları ile işbirliğinde bulunmak ve sınırlı ve dengeli yetki ve görev dağılımında söz konusu olacak kuruluşların bunun özellikle yerel yönetimler olacağını işaret etmiştir.

2.6. Yerel Yönetimler Yasa Tasarısının Eğitim Yönetimine Getirdiği Yenilikler

Yerel yönetimlerin yeniden yapılanması çalışmaları ve tartışmaları önceki yıllarda temel konulardan biri olmuştur. Yerel yönetimler alanındaki bu çalışmalar yurt içinde dışarıda da önemini korumaktadır.

Yerel yönetimler alanında yer alan düzenlemeleri ve uygulamaları yakından izleyen avrupa bölgesel ve yerel yönetimler konseyi, bu çalışmaların ne yönde gelişeceğini yakından izlemektedir.

Kamu Yönetimi Temel Kanunu yasallaştıktan sonra yerel yönetimler yasa tasarısı gündeme gelmektedir. Tasarıda yoğunluk çoğu zaman merkezi yönetim, il özel idaresi, il genel yönetimi, belediye, ilçe ve köy arasındaki görev ve yetki sorumluluklarının paylaşımı ve değişimi üzerinde durulmaktadır. Fakat birimler arasındaki iş paylaşımı değişiklikleri yasalarla değil de protokoller aracılığıyla birim yönetimi yetkisindedir. Buradan da anlaşılacağı üzere devlet birimler arasındaki örgütlenmeyi TBMM aracılığı ile değil de yürütmeye bırakarak politik güçlere bırakmıştır (www.zmo.org.tr).

Yerel yönetimler yasa tasarısında eğitime dair görev bölüşümü de yer almaktadır. Tasarının 1. maddesinin (a) bendinde, Milli Eğitim hizmetleri, merkezi idarenin yürüteceği hizmetler olarak yer almıştır. Kanunun aynı maddesinde yürütülen kamu hizmetlerinde ulusal politikanın belirlenmesi, bölgesel ve ulusal bazlı planlamanın yapılması ve yürütülmesi, bu hizmetlerle bilgi toplanılması, standartların belirlenmesi, inceleme ve araştırmalar ile yeniliklerin belirlenmesi hizmet düzenlemelerinin yapılması görevleri ilgili merkezi birimlere verilmiştir. Bu

maddeye göre yerel ve merkez arasındaki koordinasyon il ve ilçelerde hükümeti ve devleti temsilen vali ve kaymakamlar aracılığı ile sağlanacaktır [madde 2 (a)]. Kanununun 1.maddesi ve (a) fıkrasında mahalli idarelerin görev ve hizmetleri olarak ” *Bu Kanunda ve ilgili kanunlarda belirtilen esas ve sınırlamalar çerçevesinde; eğitim, sağlık, sosyal yardım, gençlik ve spor, kültür, sanat, turizm, tarım, orman, ağaçlandırma, çevre, bayındırlık, imar, ulaştırma, zabıta hizmetleri, itfaiye hizmetleri, sanayi ve ticaret alanlarında mahalli ve müşterek nitelikli hizmetler*” (g) fıkrasında ise “*mahalli idarelere rehberlik etmek, teknik ve mali yardımlarda bulunmak, eğitim desteği vermek*” yer almıştır.

Belediyeler tarafından, “*Milli Eğitim Bakanlığı’nca belirlenecek esaslar dâhilinde ve bu Bakanlık ile işbirliği ve koordinasyon sağlayarak ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına ait binalar yapılabilecek, bunların bakım ve onarımları sağlanabilecek, bu kurumlara eğitim ve öğretim malzemesi yardımıyla bulunabilecek ve bu Bakanlığın izin ve denetimine tabi olarak, meslek kursları, yetiştirici ve tamamlayıcı kursların açılacağı belirtilmektedir* (5. madde 85. fıkra). Bununla birlikte diğer kuruluşlar ile ilişkiler başlığında il özel idareleri, il genel meclisinin karşılıklı yapacakları anlaşmaya göre, “*sorumluluk alanlarında devletin güvenlik, eğitim, kültür, sağlık, sosyal yardım, sosyal hizmet ve spor kurum ve tesislerinin arsa ve aynı ihtiyaçlarını karşılayabilir, yapım, bakım ve onarım işlerini bedelsiz olarak gerçekleştirebilir, bu hizmetler için geçici araç ve personel görevlendirebilir*” hükmü getirilmiştir (25. Madde, ek madde 8, (c) fıkrası). 55. maddenin mahalli idareler personelinin eğitimi başlığı altında;

Eğitim hizmetlerinde yer alacak eğitim uzmanları ve bilgisayar işletmenleri bakanın onayı ile kadro şartı olmaksızın sözleşmeli olarak görev yapabilir. Bununla birlikte eğitim merkezlerinde bakanlık ve valilik personeli de ihtiyaç doğrultusunda yetkili amirin onayı ile görev alabilir.

Bakanlık, hizmet içi eğitim faaliyetlerini kendi personeliyle yürütebileceği gibi, diğer bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları, kamuya yararlı dernekler, valilikler ve kamu hizmeti görmeleri nedeniyle kanunla veya Bakanlar Kurulu kararı ile vergi muafiyeti olan

vakıflarla işbirliği yapmak şartıyla da gerçekleştirebilir. Bu hizmetler için, bakanlık bütçesine her yıl yeterli miktarda ödenek konulur.

Bu maddeye göre eğitim hizmetinde görev alan sözleşmeli personel ders ücretleri Maliye Bakanlığı'nın görüşü İçişleri Bakanlığı'nın önerisi ve Bakanlar Kurulu'nun kararı doğrultusunda karar verilir. Eğitim merkezlerinin çalışma koşulları, eğitim programlarının içeriği, hazırlanması, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği esasları, bu kuruluşlardan hizmet alımı, ders programlarının hazırlanması ve içeriğinin belirlenmesi, telif ücretleri İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak olan bir yönetmelikle belirlenir.

Yerel yönetimler yasa tasarisına göre il özel idareleri ve belediyeler eğitim alanında eskiye oranla daha geniş yetkiye sahiptir. Fakat bu tasarı sürekli gerilemekte olan il yerel yönetimlerine ağırlık vermekte ve il özel idarelerini yerel yönetim birimlerine dönüştürmeyi hedeflemektedir.

2.7. Yerel Yönetimlerin Eğitime Katkısının Artmasından Beklenen Yararlar

Özel sektörde görüldüğü üzere eğitim hizmeti yürütme yetkisinin merkezi yönetimden yerel yönetimlere yönelik yetki devrinin en önemli sonucu; daha iyi ve sağlıklı bir rekabet ortamı oluşturulması ile birlikte, beldeler, ilçeler ve iller arasında daha üretken ve nitelikli ve iyi eğitim öğretim hizmeti verilmeye başlanması sağlanmaktadır. Merkezi yönetimce toplanan vergilere vergilendirme ve yüzde ekleme gibi yöntemlerle yerel yönetimlere ödenek aktarılması tavsiyeleri göz önüne alındığında, yerel halkın ilköğretim ve yaygın eğitimi için var olması gereken maddi unsurlar sağlayabileceğini söylemek mümkündür. Ancak burada dikkat edilmesi gereken eğitim-öğretim için mali kaynak sağlanması, eğitiminin paralı olacağı manasına gelebileceği hususudur. Eğitim hizmetleri de tıpkı diğer yerel kamu hizmetlerinde olduğu üzere çalışma plan ve programları ile gerekli mali kaynaklar ve mahalli gelir kaynakları ile elde edilebilmesi mümkün hale gelmektedir (Birgül, 1995: 78).

Yerel yönetimlerce hazırlanan planlar çerçevesinde hazırlanan öğretim programları doğru bir şekilde gerçekleştirilmesi ile birlikte hem genel bütçeden sağlanan eğitim ödenekleri doğru kullanılması sağlanacağı gibi hem de yerel yönetimlerin eğitim hizmetleri gerçekleştirebilmesi için daha çok mali kaynakların bulabilmesi sağlanacaktır. Halkın kendisine daha yakın olan hizmetlere katılımı, işlevleri ve oyu gerekli hizmetlerin daha verimli gerçekleştirilmesi önemli bir faktördür. Eğitimde hedeflenen amaçlara ulaşılması ve katkısı sağlanması açısından halkın yerel yönetim meclisleri yoluyla direk olarak katılması önem arz etmektedir. Böylece merkezi yönetimin bürokratik yapısı ortadan kalkması sağlanarak eğitim hizmetlerine ilişkin olarak hedeflenen ilkelerin gerçekleştirilmesi daha kolay olacaktır (Arslan, 2013: 76).

Öğretmen ve diğer eğitim personeli yerel yönetimler tarafından tedarik edileceği için daha donanımlı ve nitelikli eğitimcilerin sağlanması mümkün hale gelecektir. Yerel yönetim meclisleri eğitim hizmeti verecek bireylerin gerekli koşullarını tespit edecek ve gerekli değerlendirmeler yapıldıktan sonra istihdam ettikleri bu kadrolarla bünyelerinde bulunan okullarda eğitim hizmetin doğrudan gerçekleşmesi sağlayacak ayrıca bu okulların denetimden de sorumlu olacaktır. Bu sayede eğitimcilerin maddi açıdan daha güçlü olması ve daha nitelikli bir şekilde yetiştirilmesi ile birlikte, verilecek eğitimin daha verimli olması sağlanacaktır. Nitelikli öğretmenlerin yetiştirilebilmesi için, eğitim hizmetlerinde çalışacak personellerin iyi bir şekilde yetiştirilmesi ve kişilik özelliklerinin geliştirilmesi ile yakından ilişkilidir. Ayrıca yerel yönetimler arasında daha verimli eğitim hizmeti verebilmek için, daha nitelikli eğitimcilerin yetiştirilmesi ve bulma konusunda bir rekabet olması birlikte bölgeler arasındaki eşitsizliğin minimum seviyeye inmesini neden olacaktır. Eğitim hizmeti sağlamada yerel yönetimlere yetki devrinin olumlu sonuçlarını kısaca şu şekilde sıralamak mümkündür (Özdemir, 1996: 80):

- Yerel yönetimler arasında rekabet ortamı artarak okullar arasında daha nitelikli eğitim ve öğretim hizmeti verilebilir,

- Ekonomik açıdan mahalli imkânların daha verimli kullanılması ile birlikte maddi sıkıntılar azaltabilir ve var olan kaynaklar daha etkin ve doğru bir şekilde gerçekleştirmesi sağlanabilir,
- Yerel halkın eğitim hizmetlerinin gerçekleştirmesinde katkısı artabilir,
- Öğretmenler ve eğitim personellerin daha donanımlı bir hale gelmesi ve mesleklerini icra ederken daha üretken olmaları sağlanabilir,
- Hem merkezi yönetim hem de yerel halk tarafından sağlanan hizmet kalitesi ve kaynak kullanım denetlenmesi mümkün kılınabilir

2.8. Yerel Yönetim Eğitim Hizmeti İlişkisinin Çeşitli Ülke Örnekleri Üzerinden İncelenmesi

Bu bölümde yerel yönetim eğitim hizmeti ilişkisinin çeşitli ülke örnekleri üzerinden ele alınmıştır.

2.8.1. Amerika Birleşik Devletleri

Elli eyalet ve bir federal bölgeden oluşan Amerika Birleşik Devletlerin yönetim biçimi federal anayasal cumhuriyettir. Her bir eyaletin bir meclisi ve halkın seçimiyle belirlenen bir valisi vardır. Bununla beraber eyaletler ayrı bir yargı sistemine, anayasaya ve bütçeye sahiptir.

Kamu çalışanlarının yüzde altmışının yerel yönetimler için çalıştığı ABD'de şehir yönetimleri ve yerel yönetimler güvenlik hizmetleri, itfaiye faaliyetleri, su ihtiyacını giderme, çöp toplama görevi, sağlık hizmetleri ve yardıma muhtaç insanlara yardım hizmetleri sunma gibi farklı sorumlulukları vardır.

ABD' de tüm ülke genelinin uyması gereken tek bir eğitim sistemi yoktur. Her ne kadar Federal Eğitim Sistemi mevcutsa da ülke genelinde uyulması gereken tek bir ulusal eğitim sisteminden bahsedilemez. Çünkü bu bakanlığın geniş yetkileri yoktur. Merkezi yönetim bütçesinde eğitime ayrılan pay büyük olmasına rağmen merkezi yönetim eğitimde sınırlı olarak etkilidir ve eğitim hizmetleri daha çok eyaletlerin yaptığı düzenlemeler ile yürütülmektedir.

Eğitimde yerinden yönetim anlayışının hâkim olduğu ABD' de okul açmak, sayısını artırmak, eğitim faaliyetlerini yürütmek merkezi yönetime değil de bölgesel yönetimlere ve eyaletlere bırakılmıştır. Eğitimin finansmanı ise üç kaynaktan sağlanmıştır; federal, eyalet ve bölge yönetimi.

Yerel yönetimler, üyelerinin hem atama hem seçim olmak üzere birlikte belirlendiği eğitim komiteleri ve okul aile birlikleri okul masrafları için, bina yapımı, tadilatı gibi ihtiyaçların finansmanını sağlamak, eğitim için okullarda gerekli olan kitap, araç ve gereçlerin alınması; ğretmen kadrosunun belirlenmesi, idarecilerin içe alınması ya da içten çıkarılması gibi durumlarda asıl olarak sorumludurlar. Bununla birlikte yeni okulların yapılması ve tesislerin yapılmasında ortaya çıkacak olan masrafların finansmanı için yerel bazda vergi çıkarma ve toplama yetkisine sahiptirler.

Birçok ülkeden farklı olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde "school district" adıyla yalnız okul yönetimini ilgilendiren yerel yönetim birimleri oluşturulmuştur. Bunun dışında ABD'de pek çok ülkeden farklı olarak, sadece okulların yönetimini ele alan "school district" adında yerel yönetim birimleri de bulunmaktadır (Gürbey, 2012: 27).

2.8.2. Almanya

Almanya idari açıdan federal bir cumhuriyettir. Ülkede 16 eyalet, 29 yönetim bölgesi, 132 özerk şehir bölgesi ve 323 kırsal belediye olmak üzere toplamda 439 yerel yönetim idaresi bulunmaktadır. Her eyalet için bir eğitim bakanlığı bulunmaktadır. Almanya'da merkezi bir eğitim bakanlığı bulunmamaktadır. Alman anayasasına göre, eğitim mevzuatının belirlenmesi, öğretmenlerin atanması, eğitim politikasının saptanması ve öğrenimin uygulanması eyaletlerin sorumluluğu altındadır.

Federal Almanya'da belediyelerin görevlerinin bir bölümü geleneksel yerel yönetim görevleridir. Belediyeler, denetleme ve düzenleme yetkileri sayesinde imar ve nüfus içlerinden sorumludur. Diğer taraftan spor tesisler, hastane yapımı gibi spor

ve sağlıklı ilgili görevler, ilkokul, ortaokul, lise gibi okulların yapımı ve ihtiyaçlarının karşılanması belediyelerin görevleri altındadır (Yıldız, 2014: 13).

2.8.3. Japonya

Japonya anayasal monarşi ile yönetilen ve imparator yetkilerinin kısıtlı olduğu halkın egemen olduğu parlamenter sistemin var olduğu, idari yapı olarak 47 bölgeden oluşan halk meclislerin yönetimde etkin olduğu bir ülkedir. İdari yönetimlerin her birinde (il, kent, köy, kasaba) yelerinin halk tarafından belirlendiği meclisleri vardır. Meclis üyelerini seçen halk aynı zamanda vali ve belediye başkanlarını kendileri seçerler. Japonya' da eğitim anlayışını ele alacak olursak eğitim ulusal, yerel ve özel olmak üzere üç yapıya ayrılmıştır. Ulusal eğitim kurumları Bilim ve Kültür Bakanlığı'nca, yerel eğitim kurumları yerel yönetim birimlerince, özel okullar ise vakıf veya özel kişiler ve kurumlarca belirlenir ve eğitim hizmetinde farklı üç grupta kendi yetki alanlarında sorumludurlar.

Japonya'daki eğitim süreleri ise eğitim düzeyine göre farklılık gösterir; ilkokul eğitimi 6 yıllık, ortaokul 3 yıllık, lise 3 yıllık, niversite ise 4 yıllık süreyi kapsar. Bu ülkede ilkokul ve ortaokul eğitimi zorunlu olduğundan zorunlu eğitim süresi dokuz yıldır. Zorunlu eğitim hizmetlerini vermekte belediyeler sorumludur. Eğitimde okul öncesi eğitim, ilkokul eğitimi, ortaokul ve yaygın eğitim hizmetleri belediyelerin sorumluluğundadır. Aynı zamanda ilk ve ortaokul düzeyindeki eğitimlerde belediye ile birlikte valilerde sorumludur. Eğitim sunumu her ne kadar belediye ve valiliklerce verilse de; ancak bu düzeydeki eğitim standartlarını belirleme yetkisi merkezi hkmete aittir. Eğitim hizmetleri valilik ve belediye sorumluluğunda olsa da hizmet belediye ve vali bünyesinde bulunan özerk eğitim kurumlarca verilmektedir. Bu zerk kurumlar ilk ve ortaokul düzeyindeki eğitimlerde bütçe hazırlama hakkı dışında gerek okulun inşası gerek personel alımı gibi bütün süreçte yetki ve sorumluluk bu kurumlara aittir. Eğitim bütçesini hazırlamak ise belediye ve valilere ait bir sorumluluktur.

Ülkenin başkenti ve en kalabalık şehri olan Tokyo'daki eğitim hizmetleri merkezi kent yönetim birimleri ve yerel yönetimler tarafından yürütülür. Başkentteki

eğitim hizmetleri Tokyo Metropolitan Meclisi'nce eğitim kurumlarının yöneticilerinin önerdikleri arasından atadıkları beş üyeli özel eğitim kurumlarınca verilir. Bu kurullar özerktir ve yönetime bağlı değillerdir (Gürbey, 2012: 28).

2.8.4. lkeler Arası Yerel Yönetimin Değerlendirilmesi

Yönetimde yerelleşmenin kelime anlamı yürütülen kamu hizmetlerinin yerel birimlerince yerine getirilmesi olarak açıklanabilir. Bu yazıda " eğitimde yerelleşme " ifadesiyle anlatılmak istenen eğitim hizmetlerinin görülmesinde karar verme, yetki ve sorumluluk almada yerel birimlerde seçimle göreve gelen karar ve yönetim organlarının söz sahibi olmasıdır, şeklinde açıklanabilir.

Ele aldığımız ABD, Almanya, Japonya lkelerinde kamu hizmetlerinde özellikle eğitim alanına baktığımızda merkezi yönetimin sorumluluk ve yetkisi kaynak tahsisi ve eğitim mevzuatını belirleme dışında çok fazla müdahale hakkı yok; aksine kamu hizmetlerinde yetki ve sorumluluğun yerel yönetimlerde olduğunu görmekteyiz.

Türkiye'yi ele aldığımızda kamu hizmetlerinin görülmesinde bu üç ülke aksine merkez odaklı kamu yönetiminin olduğunu görürüz. Yerel yönetimlere kamu hizmetinin görülmesinde çok da söz hakkı tanınmamıştır. Merkezi yönetim daha da etkindir. Görülen kamu hizmetleri ağırlıklı olarak merkez ve ona bağlı taşra birimlerince yürütülür.

Kamu hizmetlerinin yürütülmesinde yerel yönetimler daha çok alt yapı çalışmalarında yetki sahibidir. şehirlerde iskân, bayındırlık, imar çalışmaları, sosyal ve kültürel alanda yürütülen faaliyetler ve ulaşım gibi hizmetlerin yürütülmesinde yetki ve sorumluluk sahibidirler. 2005 yılında yerel yönetim alanında birçok düzenleme yapılmış olsa da yönetimde çok da söz sahibi oldukları söylenemez. Merkez yönetim anlayışı hala etkindir.

Yürütülen kamu hizmetlerinden eğitim alanını ele aldığımızda, il özel idarelerinin eğitim hizmetinin yönetiminde, mevzuatın belirlenmesinde herhangi bir yetkisi yok; bu idareler eğitim kurumlarının ihtiyaç duyduğu araç ve gereçleri

sağlama, cari harcamalarını finanse etme ve eğitim alt yapısına yönelik yasal çerçevede yetki ve sorumluluk sahibidirler.

Belediyelerin eğitim alanındaki ağırlıklarını ele aldığımızda ise şöyle bir sonuca varabiliriz; Bu birimler yaygın eğitim alanında etkin olmalarına rağmen, örgün eğitimde son yıllarda yasal düzenlemeler yapılmış olsa bile belediyelere sadece eğitim kurumlarının inşası, bakımı, onarımı, öğrencilere burs benzeri maddi imkânların sunulması dışında çok da yetki ve görevin verilmediğini görmekteyiz; yani eğitim hizmetinin yönetiminde söz hakları yoktur.

Her ne kadar zaman zaman yerel birimler yönetim alanında güçlendirilmeye çalışılmış olsa da Türkiye'de yönetimin katı merkeziyetçi yapısından kaynaklı çok da başarılı olunamamıştır. 2005'de yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediyeler Kanunu ile bu yerel birimlere "okul öncesi kurum açma" yetkisi verilmiş; fakat katı merkeziyetçi anlayışa ters gelen bu düzenleme Anayasa Mahkemesinde açılan iptali davası sonucu bu yetki belediyelerden alınmıştır.

Benzer şekilde daha önce belediyelere örgün eğitim gören öğrencilere maddi destek sunmak şeklinde tanınan yetki Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş ve belediyelerin eğitim alanındaki tek yetkisi alt yapı hizmetleri sunma, bina yapımı, onarımı, bakımı şeklinde olmuştur. Yani belediyeler günümüzde eğitimde oldukça sınırlı yetkiye sahiplerdir (Gürbey, 2012: 28).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLERİN EĞİTİM HİZMETLERİNDEKİ ROLÜ:BITLİS ÖRNEĞİ

3.1. Bitlis İli

Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Bitlis'i güneyden Siirt, batıdan Muş, kuzeyden Ağrı ve doğudan ise Van Gölü çevrelemektedir. Bitlis'in Adilcevaz, Ahlat, Tatvan, Hizan, Güroymak ve Mutki olmak üzere toplamda altı ilçesi vardır (Saydam, 2013: 14).

Doğu Anadolu Bölgesi ile Güneydoğu Anadolu Bölgesini birbirine bağlayan bir köprü konumunda olan Bitlis, Doğu Anadolu Bölgesinin en küçük şehirlerinden bir tanesidir. Bitlis, Van Gölüne yaklaşık olarak 20 km uzaklıkta olup etrafı dağlarla çevrili bir vadi içerisinde kurulmuştur. Birçok kültüre ev sahipliği yapmış Bitlis Türkiye'nin tarihi şehirlerinden bir tanesidir.

3.1.1. Tarihçesi

Bitlis Milattan önce 4.yüzyıl yıllarında Urartular'ın yerleşim bölgesiydi. Milattan önce 11. yüzyıla kadar Urartular'ın yurdu olmaya devam eden ve 7. yüzyıla kadar Asurlular'ın, 7. yüzyıla kadar ise Medler'in himayesi altında kalan Bitlis, daha sonra Pers Krallığının kurulması ile ikinci Darius tarafından ele geçirilmiştir. Milattan Önce 4. yüzyılda Makedonya Kralı Büyük İskender'in yönetimi altına giren ve Milattan Sonra İkinci Yüzyılda Doğu Roma İmparatoru Trayan tarafından işgal edilen Bitlis, 7. yüzyıla kadar Bizans yönetiminde kalmıştır (Bitlis Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2012: 1).

Hz. Ömer döneminde (641) İslam orduları tarafından fethedilen ve zaman zaman Bizans ve Sasaniler ile bağımsız beylikler arasında el değiştiren Bitlis, 11. Yüzyılın dördüncü çeyreğinde başlayan Selçuklu hâkimiyeti ile beraber yeni bir

döneme girdi. Bu zamanda vilayetin emlak ve arazileri kayda alındı. Yerlerini terk eden halk geri getirilip, onlara hayvan ve tohumluk verildi. Vergilerin bir kısmı af edildi. Bitlis vilayeti bu zamanlarda Mervanliler'in denetimine bırakıldı. Bitlis, 1231'de Moğol istilasına uğramış, şehir tahrip edilerek talan edilmiş ve halkı katledilmişti. Bu olay şehrin gerilemesine ve nüfus oranının düşmesine neden olmuşsa da bir süre sonra şehir tekrar imar edilerek, nüfusunun yeniden yerleştirilmesi sayesinde şehir toparlanarak önemli bir bölge haline gelmiştir (Demirtaş, 2007: 132-133).

Türkler'in 10. yüzyılın başlangıcıyla başlayan Anadolu akınları esnasında önemli bir uğrak bölgesi haline gelen ve bu dönemlerde Alparslan ve askerlerini Ahlat'ta ağırlayan Bitlis, Türkler'in Anadolu'ya yayılmasında hayati derecede önemli bir görevi de devralmış oldu. 13. yüzyılda Eyyübililer ve sonrasında Harzemşahlılar ile Moğolların saldırısına uğrayan ve 1514 senesindeki Çaldıran Harbiyle Osmanlı Devletinin hakimiyetine giren Bitlis, Osmanlı Devletinin yönetiminde iken bilim, sanat ve kültür merkezi haline geldi. Birinci dünya savaşı sırasında kısa bir süreliğine Çarlık Rusya'nın işgaline giren Bitlis, Cumhuriyetin ilanının akabinde il yapıldı. Bitlis şehri, yurtluk ettiği medeniyetlere ait ve günümüze kadar gelen ve çoğunun ayakta kaldığı kültür ve doğa varlıkları ile doğuda adeta keşfedilmeyi bekleyen bir gizem gibidir (Bitlis Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2012: 1).

Dicle nehrinin kollarından birini oluşturan Bitlis Çayı'nın, Güneydoğu Toroslar üzerine açtığı sık bir vadide kurulmuş olan Bitlis, güneydoğu düzlüklerini Doğu Anadolu üzerinden İran ve Kafkasya'ya bağlayan coğrafi konumu sayesinde yüzyıllar boyunca ilgi gören bir merkez olmuştur. İlk olarak hangi tarihte kurulduğu ve ismini nereden aldığı kesin olarak bilinmeyen, eski kaynaklarda Badlis veya Bedlis olarak lanse edilen kentin, Büyük İskender'in Asya Seferi esnasında, komutanlarından Lais'e inşa ettirildiği genelde kabul edilen bir varsayımdır. Ermeniler'in "Bageş", Araplar'ın "Bedlis" olarak adlandırdıkları şehir Türk arşivlerinde "Bidlis" olarak geçmektedir. Kentin Şerefname'ye göre asıl ismi "Zülkarnenyn" dir. Yörenin tarih öncesi dönemleri konusundaki mevcut çalışmalar,

yörede ilk yerleşimcilerin Urartular olduğunu işaret etmektedir. Ondan sonra Asur, Pers, Selevkos ve Bizans İmparatorluğu'nun hudutları içinde kalan Bitlis, 8. yüzyılın ikinci ve üçüncü çeyreğinde İslam topraklarına dahil olmuştur. 11. yüzyıldaki Türk hakimiyetine kadar Mervaniler'in hükmünde kalan şehirde 1085 senesinde Büyük Selçuklular'ın yöreyi ele geçirmesinin akabinde, Selçuklu hakimiyetindeki Dilmaçoğulları, Ahlatşahlar, Artuklular, Eyyubiler ve Anadolu Selçukluları hüküm sürmüştür. 14. yüzyıldan sonra idarede bulunan Şerefhanlar döneminde Karakoyunlu, Akkoyunlu ve Safevilerin yönetimini özümseyen Şerefhan ağaları, Yavuz döneminde Osmanlı Devleti'ne bağlılıklarını ilan edip, bildirmiştir. 1534 yılında kesin bir şekilde Osmanlı topraklarına dahil olan Bitlis, belirli bir zaman merkezden atanan beylerle idare edilse de 1578-1670 yılları arasında idareciler tekrar Şerefhanlardan seçilmiştir. I. Dünya Savaşı zamanlarında Rus işgaline uğrayan şehir, Cumhuriyet döneminde Muş vilayetine bağlı kaza olmuş, 1936'da vilayet haline getirilmiştir (Baş, 2010: 377-378).

3.1.2. Coğrafi Konumu ve İklimi

Bitlis, Anadolu'nun doğusunda aynı adı taşıyan suyun, Bitlis Çayı'nın kenarında inşa edilmiştir. Bitlis'in ortasından geçen bu su, Dicle Nehri'nin kollarından bir tanesini oluşturmaktadır. Bitlis Çayı, Nemrut Dağının sönmüş volkan kütlelerinin güney yamaçlarından başlayarak, Siirt'in güney batısındaki Botan (Bohtan) Çayı ile birleşerek tek kol şeklinde Dicle Nehri'ne dökülür. Kent, bu suyun yukarı el Cezire düzlüklerine inmeden önce, Divan Dağı ve Uveyh Dağı arasında kalan sık ve derin bir vadinin içinde inşa edilmiştir. Van Gölü'nün güney batısındaki Tatvan iskelesinden 27 km. uzaklıktadır. Çevresinin yüksek ve engebeli dağlar ile çevrili olması, ulaşım yollarının genellikle vadileri izleme zorunluluğu, doğal bir geçit üzerinde inşa edilmesi, bu bölgeyi kontrol bakımından şehre büyük bir imkân sunmuştur. Kentin bu vadi içerisine inşa edilmesi ve bir kalenin inşa edilmesi, geniş bir hinterlanda sahip olmasına yol açmıştır. Şehrin dört bir tarafı dağ ve tepelerle çevrilmiştir. Şehirde Fırat, Karasu ve Botan Nehirleri ile Van Gölü, Nazik, Bulanık ve Nemrut Gölleri bulunmaktadır. Dağlar şehrin şekillenmesinde karakteristik bir rol oynamıştır. Şehrin çevresi sıradağlar ve tepelerle örülüdür. Palandöken, Süphan,

Nemrut, Bingöl, Kalamas ve Metro Dağlarının yükseklikleri 3500-4500 metre arasındadır. Güneydoğu Toros Dağları'nın uzantıları olan ve Bitlis Sancağının %71'ini kaplayan yükseklikleri 2.000 metreyi geçen dağlar arasındadır. Dünyanın sayılı volkanik dağlarından olan Nemrut, Bitlis merkezi sınırlarında bulunmaktadır (Yapıştırın, 2013: 35-36).

“Şehrin en doğu hudut noktasından en batı hudut noktasına kadar 144 km, en kuzey noktasından en güney noktasına 120 km'dir. Bitlis şehrinin yüzölçümü 8855 km²'dir. Bitlis şehri deniz seviyesinden 1545 metre yüksekliktedir. Arazi, Anadolu yaylasına nazaran daha yüksek ve daha girintili çıkıntılıdır. Arazisinin % 71'i dağlık, % 3'ü yayla, %10,4'ü ova, % 15,6'sı dalgalı olup, değişik bir topoğrafisi vardır. Yörenin en dağlık şehridir. Hatta Hizan ve Mutki ilçelerinde hiç ova bulunmamakta ve dağlık arazinin oranı % 90'ı geçmektedir. İlin doğusunda Süphan 4058 metre ile Türkiye'nin üçüncü büyük dağdır. Nemrut Dağı ülkemizde en son faaliyete geçen volkanik dağdır. Nemrut volkanik bir yapıya sahiptir. 1441 ile 1443 tarihleri arasında faaliyete geçerek lavları 60 km güneye atmıştır. Yüksekliği 3050 metre olan dağın üzerinde Türkiye'nin en büyük krater gölü olan Nemrut gölü bulunmaktadır. Ahlat Ovasıyla bir düzlük gibi Bitlis'in kuzeydoğusundan Van Gölü'ne doğru uzayan, Rahva Ovasından başka büyük düzlüklere rastlanmaz. Deniz seviyesinden 1545 metre yükseklikte bulunan Bitlis'e kış erken gelir, geç gider. Kışın çok kar yağar ve soğuk geçer. Yazları ise kısa sürer, sıcak ve kuraktır. Karasal iklim özelliğini gösterir. Van Gölü çevresinde bulunan Adilcevaz, Ahlat ve Tatvan ilçelerinde kış daha yumuşak geçer. Bitlis ili yurdumuzun en çok kar yağışı alan bölgesidir. Karasal iklimin sürdüğü ilde hâkim bitki örtüsü step ve bozkırdır. Bitki örtüsü bakımından çayır otlak ve meraların geniş yer tuttuğu yayla görünümündedir. Yüksek kesimlerde yağışların artması ile genellikle meşe ağaçlarından oluşan orman koruluklarına rastlanır. Bu ormanlar, yörenin insanları tarafından bilinçsizce tahrip edilmesi ve yakacak odun olarak kullanılması nedeniyle gün geçtikçe azalmaktadır. İlde son yıllarda yapılan ağaçlandırma çalışmalarında önemli mesafeler alınmıştır” (TUİK, 2013: 11).

3.1.3. Sosyo - Demografik Yapısı

Bitlis şehir merkezi 1980'lilerden itibaren terör olaylarından dolayı dışarıya yoğun bir şekilde göçler vermiştir. Bitlis'in yerlileri ve zenginleri ülkemizin batısına doğru göçmüşlerdir. Şehir merkezi de bu dönemde köylerden şehir merkezine göç eden kişilerle beslenmiştir. 1990 senesinde nüfusu 330.115 olan Bitlis'te şehir nüfusu 144.029, köy nüfusu 186.086'dır. Buna karşılık 2000 yılında şehir nüfusu artmış köy nüfusu ise fark edilecek seviyede azalmıştır. Toplam nüfus 388.678, kent nüfusu 220.402 köy nüfusu da 168.276'dır (Şen ve Yurtkuran, 2004:1). 2015 yılında ise toplam nüfusu 340.449, olan Bitlis'te şehir nüfusu 194.928, köy nüfusu 145,521'dir (Türkiye İstatistik Kurumu: TÜİK-2015). Bitlis ilinin 2000 yılı ile 2015 yılları karşılaştırıldığında ise köy nüfusu azalmaya devam ederken şehir nüfusu 2002 yılına göre 2015 yılında artmıştır.

Bitlis'te gerek terör gerekse ekonomik sebepli göçlere hakkındaki en çarpıcı sonuç, kırsal nüfusun şehir merkezine kendi kültürünü getirerek şehri köyleştirmesi ve şehri yoksullaştırmasıdır. Günümüzde Bitlis "köyle- şen/köylüleşen kent" halini almıştır. "Köyleşen kent" ya da "anomik kent" konusu Türkiye'nin son çeyrek yüzyıllık geçmişinin günümüzde de devam eden önemli bir konusunu oluşturmaktadır. Kırsal bölgelerden daha iyi ekonomik ve sosyal yaşantıya sahip olmak için göçen aileler, şehrin hazır olmayan ve yetersiz alt yapısında beklentilerini karşılayacak kadar araçları bulamamalarından dolayı anomik kentleşme ve kentlileşme olgusuna girmektedirler. Ne tam olarak köylü ne de tam olarak şehirli olabilen bu aileler, anomi ve yabancılaşma ihtimali ile yüz yüze gelmektedirler (Şen ve Yurtkuran, 2004: 1).

Bitlis ili yüz ölçüm olarak küçük oluşunun yanında, nüfus doğurganlık oranının şehirde yüksek olması tarımda hızla büyüyen çalışma çağındaki genç erkek nüfusu, topraksızlaşma gibi diğer faktörleri etkilemektedir. Bu itici etkiler kırsal bölgelerden diğer alanlara doğru bir göç dalgalanması yaşanmasına neden olmaktadır. Fakat şehrin, kent ve ilçe merkezleri bu nüfusun tamamına iş imkânı sunabilecek gelişmiş bir ekonomik yapıya sahip değildir. Bu durum göçü daha çok il dışına zorlamaktadır. Şehir dışına göç eden nüfus sadece kırsal yörelerden gelmeyip,

aynı zamanda şehrin kent ve ilçe merkezlerinin bir kısım nüfusu da başka şehirlere göç etmiştir. Bitlis'te kırsal bölgelerden şehir merkezlerine ve şehir dışına göç edilmesinin temel sebebi yüksek doğurganlığa bağlı olarak nüfustaki hızlı artıştır. Doğurganlığın, başta şehirleşme olmak üzere türlü türlü edenlere bağlı olarak, zamanla gerilemesi, göç dalgasının eski önemini giderek kaybetmesine rağmen, şehrin göç vasıtasıyla kaybettiği nüfusun şehir toplam nüfusu içindeki payı, halen hatırı sayılacak düzeydedir. Bitlis şehri 1985-1990 yılları arasında nüfusuna oranla en çok göç veren şehirlerarasındadır. 1990 genel nüfus sayımına göre 0-4 yaş grubu hariç, Bitlis nüfusu 272.878 olup 1985-1990 yılları arasında Bitlis'e göç edenlerin sayısı 13.606, Bitlis'ten başka şehirlere göçenlerin sayısı ise 34.115'tir. 1985-1990 yılları arası Bitlis şehrinin net göç rakamı 20.509, net göç hızı ise % 75'dir. Aynı yıllar arasında Doğu Anadolu Bölgesi'nin net göç hızı Bitlis'ten oldukça yüksek seviyede olup, % 102 olarak gerçekleşmiştir (Genç, 202: 19-20).

3.1.4. Ekonomik Yapısı

Bitlis şehri tabii kaynaklarının yetersizliğinin yanında altyapı yatırımlarının eksikliği gibi sebeplerden dolayı geri kalmış bir iktisadi yapıya sahiptir. Bitlis şehrinin büyük bir kısmının dağlık, engebeli ve ormanlık olması münasebetiyle bitkisel üretim yapılan bölgeler çok kısıtlıdır. Tarım ve hayvancılık, Bitlis toplumunun esas geçim kaynağıdır. Şehrin temel geçim kaynağı olan hayvancılığın büyük bir kısmı, ilkel ve geleneksel yöntemlerle yapılmaktadır. En fazla yetiştirilen hayvan ise küçükbaş hayvanlardır. Buna ilave olarak, Bitlis'te arıcılık gelişmiş olup, Bitlis balı ülke çapında bilinmektedir. Bitkisel üretim bakımından yetiştirilen önemli ürünler çavdar ve tütündür. Bitlis tütünü sert içimli meşhur bir tütündür. Şehirde yetiştirilen en önemli meyve ise ceviz olup, yüksek rekoltesi ve kalitesi ile bilinmektedir. Bitlis tarımında makineleşme 1970'lerde ve çok kısıtlı bir şekilde başlamıştır. Tarımda teknolojik girdiler ve sulama da çok kısıtlıdır. Tarım alanında çalışanların toplam istihdam oranı ise Türkiye ortalamasının üzerindedir. Şehirde sanayi işletmeleri devletçe 1930'lu yıllarda yapılmış, sonraki senelerde genişletilmiştir. Kamu sektörüne ait işletmeler Bitlis Sigara Fabrikası ve Arıcılık Araştırma Enstitüsü'dür. Şehirde üretilen ve ticarete konu olan başlıca ürünler, canlı

hayvan, yem, deri, peynir, yün gibi hayvansal ürünler, battaniye, halı gibi dokuma sanayi ürünleri, sigara ve ceviz kerestesidir. Tatvan'da her yıl 30 Haziran-19 Temmuz arasında kurulan Doğu Anadolu Fuarı genel olarak Doğu Anadolu Bölgesinde ticaretin gelişmesine katkı yapmaktadır (TUİK, 2013: 22).

Ayrıca Bitlis'in ekonomisinin temeli hayvancılık ve tarıma dayanmakla birlikte nüfusun yaklaşık olarak %70-80'i tarım ile geçimini sağlamaktadır. Nüfusun geri kalanı ise hayvancılık, ormancılık ve esnaflık ile geçimini sağlamaktadır. Ekime uygun olan toprakların çoğunda tahıl ürünleri ekilmekte olup, bu arazilerde tütün, kuru fasulye, bakla, patates, şeker pancarı, darı, buğday, çavdar, sebze ve meyve yetiştirilmektedir. Bir dönemlerin ekonomisine büyük katkı sağlayan tütün ekiminde gerileme kaydedilirken Amerika Virginia tipi tütün üretimi hız kazanmaya başlamıştır. Bitlis ili aynı zamanda meyvecilikte sebzeçilikten daha iyi bir konumdadır. Ceviz elma armut, dut, kayısı, vişne, elma, fındık, Antep fıstığı, kiraz, badem, meyan kökü, yetiştirilen bazı meyve türleridir. Bitlis'in önemli geçim kaynaklarından biride hayvancılıktır. Şehirdeki mera, yayla ve çayırıklar hayvancılık için son derece müsaittir. Bitlis ilinde hayvancılıkta Alikan ve Beritan aşiretleri öncüdürler. Keçi, koyun ve sığır yetiştiren aşiretler, baharın gelmesi ile Bitlis'e gelirler ve son bahara doğru Bitlis'i terk edip başka bölgelere göç ederler. Son zamanlarda madencilik sektöründe yeni gelişmeler olmaktadır. Bunların başında mermer geliyorken çimento fabrikası özelleştirilen Tekel sigara fabrikasından sonra gelene önemli bir sanayi bacasıdır. Bitlis'in yükseltisinin fazla olması, kış şartlarının elverişsiz ve uzun olması maden arama ve çıkartma işlerini zorlaştırmaktadır. Bitlis'in organize sanayi bölgesi yoktur. Yalnızca yöre halkına oto tamirciliği, demircilik, kömürcülük, mobilyacılık, PVC, vb. hizmetleri veren küçük ölçekli sanayi işletmeleri mevcuttur. Şanlıurfa ve Diyarbakır'dan gelen kara yolu ile Muş ve Bingöl'den gelen kara yolu Bitlis'in Rahva ovasında birleşir ve bu yol Van, Ağrı ve İran'a gider (Saydam, 2013:41).

3.2. Bitlis İli Yerel Yönetimlerinin Eğitimdeki Rolü

Bitlis ili gerek yüzölçümü gerekse nüfus bakımından, Türkiye'nin küçük şehirlerinden bir tanesidir. Bitlis ili yüz ölçüm bakımından küçük olması ile birlikte

yer şekilleri bakımında da dağlık ve rakımı son derece yüksek bir Doğu Anadolu Bölgesi ilidir. Bitlis ilinin dağlık, yükseltisinin fazla ve yılın altı-yedi ayının karlı olması özellikle kırsal bölgelerde eğitim hizmetlerin aksamasına ve zorlaşmasına neden olmaktadır.

Bitlis'te sert geçen kış şartlarına rağmen eğitimin büyük bir yükünü yerel yönetim kuruluşu olarak valiliğe bağlı il özel idaresi tarafından yürütölmektedir. Okullaşma oranının hızlı bir şekilde arttığı Bitlis ilinde yerel yönetimlerden sonra hayırsever Bitlisli iş adamlarının da eğitime katkısı oldukça büyüktür. İşadamlarının gerek okul binası yapmak, gerekse çeşitli projelerle eğitim hizmetlerine sağladıkları destek ile yerel yönetimlere ciddi anlamda yardımcı olmaktadır. Bitlis ilinde eğitimin lokomotifini Bitlis valiliği olmakla birlikte hayırsever işadamları, il emniyet müdürlüğu, diğer kamu kurumları ile azda olsa Bitlis belediyesidir. Bitlis ilinde eğitim hizmetleri valiliğe bağlı il milli eğitim müdürlüğu ile halk eğitim ve akşam sanat okulları, özel okullar, özel kurslar ile 2007 yılında kurulan, YÖK'e bağlı Bitlis Eren Üniversitesi tarafından yürütölmektedir.

3.3. Bitlis İl Milli Eğitim Hizmetleri Mevcut Durumu

Temel eğitim ilköğretimi kapsayan eğitim sistemidir (Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük). Örgün eğitimden yararlanma olanağı bulamamış kimselere uygulanan ve onları toplumsal, ekonomik ve kültürel yönlerden aydınlatıp yetiştirmeyi amaç edinen eğitimidir. Öğrencilere okuma-yazma, aritmetik, meslek becerileri, ev yönetimi, sağlık bilgisi, fen bilgisi, yurttaşlık bilgisi, din bilgisi alanlarındaki temel kavramları, bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla düzenlenen eğitimidir (BSTS / Eğitim Terimleri Sözlüğu).

Tablo 3.1: Bitlis İli Temel Eğitim Göstergeleri(2011-2015 Yılları Arası)

Eğitim Göstergeleri	Bitlis
Okur-yazar nüfus oranı	79.16
Okur-yazar kadın nüfusun toplam kadın nüfusa oranı	69.73
Üniversite bitirenlerin 22+yaş nüfusa oranı	5.78
İlkokullar okullaşma oranı	94.57
Liseler okullaşma oranı	34.26
Mesleki ve Teknik Liseler okullaşma oranı	15.11

Not. Net okullaşma oranı yazılmıştır.

Kaynak: Bitlis İl Özel İdaresi 2014 – 2018 Stratejik Plan.

Tablo 3.1 incelendiğinde, Bitlis ilinde temel eğitim oranlarında %94,57 oranla ilkokullar okullaşma oranı birinci sıradadır. Bu da bize nüfusun büyük bir bölümünün ilkokul seviyesinde eğitim aldığını göstermektedir. İlkokullar okullaşma oranının ardından, en büyük temel eğitim oranı okuryazarların nüfustaki oranıdır. Son olarak okuryazar kadın nüfusun toplam kadın nüfusa oranı %69,73 oranla üçüncü sırada olup temel eğitimde kadınların sayılarında ciddi bir artışın olduğu görülmektedir.

Tablo 3.2: Okur-Yazarlık ve Cinsiyete Göre Nüfus (2011-2015 Yılları Arası)

Okuma Yazma Bilmeyen				Okuma Yazma Bilen				Toplam		
Erkek	Kadın	Toplam	%	Erkek	Kadın	Toplam	%	Erkek	Kadın	Toplam
9720	32990	42710	%16.26	126082	93727	219809	%83.73	135802	126717	262519

Kaynak: Bitlis İl Özel İdaresi 2014 – 2018 Stratejik Plan

Yukardaki tabloda Bitlis ili genel nüfusunda kadın ve erkeklerin okuryazarlık ve cinsiyete göre oranları verilmiştir. Okuryazarlık oranlarını kıyasladığımızda kadın ve erkekte genel nüfusun %16,232'ü okuryazar değilken genel nüfus içerisinde kadın ve erkek okuma yazma bilen oran ise %83,73'tir. Bu da bizlere Bitlis ilinin doğu ili olması ve iklim şartlarının sert geçmesine rağmen eğitim seviyesinin çok iyi yerlerde olduğunun göstermektedir.

Yerel yönetimlerin en önemli eğitim hizmetlerinden bir tanesi de taşınmalı eğitim sistemidir. Taşınmalı eğitim sistemi son yıllarda başlayan ve ilkokuldan sonra ortaokul ve ortaöğretim okulları bulunmayan kırsal bölgelerdeki, ortaokul ve lise kademesine gelmiş öğrencileri en yakın ortaokulu ve lisesi olan bölgelere, servis araçlarıyla taşıyarak eğitimlerine devam etmeleri sağlayan bir sistemdir. Bu tür projelerin özellikle maddi imkânsızlıktan dolayı okuma imkânı bulamayan kırsal bölgelerdeki öğrencilerin okumalarına büyük katkı sağlarken kırsal bölgelerdeki eğitilmiş insan sayısında ciddi artışlara katkı sağlamaktadır.

Tablo 3.3: Bitlis İli Taşınmalı Eğitim Göstergeleri

Yıllar	Taşınan Merkez Okul Sayısı	1-5.Sınıflar		6-8.Sınıflar		Taşınan Kişi Sayısı		
		Erkek	Kız	Erkek	Kız	Erkek	Kız	Genel Toplam
2006-2007	10	49	54	137	105	186	159	345
2007-2008	5	56	70	32	40	88	110	198
2008-2009	14	86	84	41	98	127	182	309
2009-2010	15	71	58	21	93	92	151	243

Kaynak: Bitlis İl Özel İdaresi 2014 – 2018 Stratejik Plan.

Tablo 3.3 incelendiğinde Bitlis ilinin 2006-2010 yılları arasındaki taşınmalı eğitim sistemi ile eğitimlerini sürdürmüş erkek ve kız çocukların sayıları verilmiştir. Tabloda görüldüğü kadarıyla taşınmalı eğitim sisteminden faydalanan öğrenci sayıları bazı yıllar hariç sürekli bir artış göstermiştir. Özellikle kız öğrencilerinin okullaşma oranındaki ciddi artış büyük bir öneme sahiptir. Görülmektedir ki bu durum doğu

bölgelerinde, kız çocuklarına karşı okula göndermeme önyargısının gittikçe kırımlar gösterdiğinin önemli bir göstergesidir. Taşınılan öğrenci sayılarının genel toplamlarına baktığımızda ise genel olarak bir artış görülmektedir. Fakat bazı dalgalanmaların olduğu görülmektedir. Bu dalgalanmalarının en büyük sebepleri yoksulluk ve iklim şartlarının sertliğinden dolayı yaşanan göçler, taşınmalı eğitim sisteminde yaşanan politika değişimleri, okul çağındaki çocukların sayılarındaki dalgalanma ve eğitim sistemindeki bazı değişikliklerdir.

Tablo 3.4: Resmi ve Özel Okullar Dersliğe Düşen Öğrenci ve Bir Öğretmene Düşen Öğrenci Sayısı (2011-2015 Yılları Arası)

Okul Türü		Okul Sayısı	Derslik Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Bir Dersliğe Düşen Öğrenci Sayısı	Bir Öğretmene Düşen Öğrenci Sayısı
Okul Öncesi	Resmi	14	273	8253	321	30.23	25.71
	Özel	-	1	17	1	17	17
İlköğretim	Resmi	441	2377	71856	2875	30.22	24.99
	Özel Eğitim	1	17	240	18	14.11	13.33
Ortaöğretim	Resmi	39	452	13237	640	29.28	29.28
	Özel	1	14	173	12	12.35	12.35
Genel Toplam	Resmi	494	3102	93346	3856	30.09	24.20
	Özel	2	32	430	31	13.43	13.87

Kaynak: Bitlis İl Özel İdaresi 2014 – 2018 Stratejik Plan

Tablo 3.4 incelendiğinde Bitlis ilinde eğitim öğretim ihtiyacının neredeyse tamamını devlet karşılamaktadır. Genel olarak bir dersliğe düşen öğrenci sayısı ortalama 30.09 iken, bir öğretmene düşen öğrenci sayısının ortalaması 24.20'dir. Bu ortalamalar diğer doğu illerine göre gayet iyi ortalamalardır. Ayrıca bu ortalamalar

Bitlis ilinin okullaşma oranının gayet iyi yerlerde olduğunun göstergesidir. Bu durum az nüfuslu il olmasının, eğitim üzerine olumlu bir etki bıraktığını göstermektedir.

Tablo 3.5: Resmi ve Özel Okullar Okul, Derslik, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (2011-2015 Yılları Arası)

Kademe	Okul Türü	Okul	Derslik	Öğrenci	Öğretmen	
Okul Öncesi	Resmi	Anaokulu	14	46	1163	48
		Anasınıfı	306	227	7090	273
		Resmi Okul Öncesi	-	-	-	-
	Özel	Anaokulu	-	-	-	-
		Anasınıfı	1	1	17	1
		Özel Okul Öncesi	-	-	-	-
Resmi + Özel Okul Öncesi Toplamı		321	274	8270	322	
İlköğretim	Resmi	İlköğretim Okulu	441	2377	71856	2875
		Yatılı İlköğretim Okulu	18	320	11337	421
		Özel Eğitim	-	-	-	-
		Resmi İlköğretim Okulları	-	-	-	-
	Özel	Özel İlköğretim	1	17	240	18
		Özel Eğitim	-	-	-	-
Resmi+ Özel İlköğretim Okulları		442	2394	72096	2893	
Genel Ortaöğretim	Resmi	Lise	8	132	5231	197
		Anadolu Lisesi	7	83	1510	92
		Fen Lisesi	1	22	158	13
		Güzel Sanatlar Lisesi	1	4	103	9
		Öğretmen Lisesi	2	26	433	38
		Sosyal Bilimler Lisesi	-	-	-	-
	Resmi Liseler Toplamı	19	267	7435		
	Özel	Özel Genel Lise	1	14	173	12
		Özel Genel Liseler Toplamı	1	14	173	
Resmi +Özel Genel Liseler Toplamı		20	281	7608	361	
Mesleki Ve Teknik Ortaöğretim	Resmi	Erkek Teknik	7	81	2233	120
		Kız Teknik	6	35	1471	61
		Ticaret Turizm	3	23	831	44
		Sağlık Meslek Lisesi	1	6	123	9
		Din Öğretimi	3	40	1144	57
		Özel Eğitim	-	-	-	-
	Resmi Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	-	-	-	-	
Ö	Özel Otelcilik Meslek Lisesi	-	-	-	-	

	Özel Kız Meslek Lisesi	-	-	-	-
	Özel Mesleki Ve Teknik Ortaöğretim	20	185	5802	291
	Resmi+ Özel Mes. Ve Tek. Ortaöğretim	20	185	5802	291
Genel Toplam	Resmi Okullar Toplamı	494	3102	93346	3856
	Özel Okullar Toplamı	2	32	430	31
	Genel Toplam	496	466	93776	3867

Tablo 3.6: Yüksek Öğrenime Geçiş

Yılı	ÖSYS'ye Giren Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı	Yerleşme Oranı (%)	Türkiye Geneli Başarı Sıralaması		
				Eşit Ağırlık	Sayısal	Sözel
2006	1625	275	16.6	71	76	68
2007	2116	391	18.4	77	77	74
2008	454	186	40.9	75	76	73
2009	1839	546	29.6	73	74	65
2010						

Kaynak: Bitlis İl Özel İdaresi 2014 – 2018 Stratejik Plan

Bitlis ili 2006-2010 yılları arasında ÖSYS giren öğrenci sayısını ve üniversiteye yerleşen öğrenci oranlarını incelediğimizde, sayı ve oranlarda sürekli bir artışın olduğu rahat bir şekilde görülmektedir. Tablodaki veriler, eğitim seviyesinin ve üniversite okuyan kişilerin sayılarının genel olarak bir artış trendi sergilediğini; fakat Türkiye geneli başarı sıralamasında Bitlis'in son sıralarda olduğunu göstermektedir. 2008 yılında sınava giren öğrenci sayısında keskin bir düşüş dikkatleri çekmektedir. Bu düşüşün sebebi lise eğitiminin üç yıldan dört yıla çıkmasıdır ve bu ara geçiş döneminin 2008 yılına denk gelmesidir (Tablo 3.6).

Tablo 3.7: Ulusal Eğitime Destek Kampanyası Kapsamında Yıllara Göre Okuma-Yazma Kurslarında Ulaşılan Kursiyer Sayıları

Eğitim ve Öğretim Yılı	I.Kademe Okuma ve Yazma Kursları			II.Kademe Okuma ve Yazma Kursları			TOPLAM	
	Kurs Sayısı	Erkek Kursiyer	Bayan Kursiyer	Kurs Sayısı	Erkek Kursiyer	Bayan Kursiyer	Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı
2005-2006	114	721	1377	10	53	170	124	2321
2006-2007	118	633	1467	18	266	173	136	2539
2007-2008	103	520	1012	22	423	119	125	2074
2008-2009	111	285	1553	10	115	76	121	2029
2009-2010	244	719	2106	39	617	250	283	3692
Toplam	690	2878	7515	99	1474	788	789	12655

Kaynak: Bitlis İl Özel İdaresi 2014 – 2018 Stratejik Plan

Genelde okuryazarlık kursları çeşitli sebeplerden dolayı, okula gidemeyen ve gönderilmeyen kişilere temel düzeyde okuma yazma öğretmek için belirli dönemlerde açılan kurslardır. Bu doğrultuda Bitlis ili ulusal eğitime destek kampanyası kapsamında birinci ve ikinci kademe okuryazarlık kursları verilerini incelediğimizde, genel olarak bayanların kurslara daha çok katılım sağladıklarını görmekteyiz. Bu durum eğitim konusunda cinsiyet ayrımcılığının yavaş yavaş ortadan kalktığı ve bayanların eğitim seviyesinin ve okuryazarlık oranının arttığını ve daha da artacağına işaret etmektedir. Ayrıca kampanyanın başarılı olduğunun kanıtıdır (Tablo 3.7).

Tablo 3.8: Mesleki Teknik Kurslarla Ulaşılan Kursiyer Sayıları (2011-2015 Yılları Arası)

Mesleki Teknik Kurslar			
Kurs Sayısı	Kadın	Erkek	Toplam
62	384	1337	1721
Sosyal Kültürel Kurslar			
Kurs Sayısı	Kadın	Erkek	Toplam
278	2427	2974	5401
Genel Toplam			
Kurs Sayısı	Kadın	Erkek	Toplam
340	2811	4311	7122

Kaynak: Bitlis İl Özel İdaresi 2014 – 2018 Stratejik Plan

Mesleki teknik eğitim kurslar daha çocuk erkeklere yönelik olmakla birlikte, kısa sürede verilen teknik eğitimlerle istihdam imkânı sağlanırken, kalifiye eleman ihtiyacı giderilmektedir. Mesleki sosyal ve kültürel kurslar ise daha çok bayanlara yönelik olmaktadır. Mesleki sosyal ve kültürel kurslarla bayanlar, evlerinde rahat bir şekilde yapabilecekleri el sanatları, dokuma, süsleme sanatları vb. becerileri öğrenmekte ve yaptıkları bu ürünleri satarak azda olsa aile ekonomisine katkı sağlamaktadırlar. Erkek ise aldıkları teknik eğitim kursları sayesinde sanayilerde, atölyelerde, imalathanelerle diğer üretim ve hizmet yerlerinde iş imkânı bulurken aynı zamanda kendi işlerini kurma imkânına da kavuşmaktadırlar. Şunu da söylemekte fayda var; her kurs ihtiyaçlar doğrultusunda açılmakta iken, her kurs iş garantisi sağlamamaktadır. Tablo 3.8’de de Bitlis ilinde şu zamana kadar açılan teknik eğitim ve sosyal kültürel kurs sayısı 340 iken kursa katılan toplam erkek sayısı 4311 ve bayan sayısı 2811’dir. Bu sayının yeterli olduğunu söyleyemeyiz. Çeşitli programlar ve projelerle bu eğitim ve kurslar arttırılabilir ve yaygınlaştırılabilir.

Tablo 3.9: Özel Eğitim Kurumları (2011-2015 Yılları Arası)

Okul Adı	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
İşitme Engelliler İlköğretim Okulu			
İşitme Engelliler Meslek Lisesi			
Görme Engelliler İlköğretim Okulu			
Ortopedik Engelliler İlköğretim Okulu			
Ortopedik Engelliler Meslek Lisesi			
Eğitim Uygulama ve İş Eğitim Okulu	1	8	32
İş Okulu			
Bilim Sanat Merkezi			
Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi			
Toplam	1	8	32

Kaynak: Bitlis İl Özel İdaresi 2014 – 2018 Stratejik Plan

Tablo 3.9’da Bitlis’te özel eğitim kurumları yok denecek kadar az sayıdadır. Bunu en büyük sebeplerinden birkaçı nüfus oranının düşük olması, yoksulluk, engelli dağlık ve mevsim şartlarının sert geçmesi özel okul yatırımlarını olumsuz etkilemektedir.

Tablo 3.10: Özel Dershaneler, Sürücü Kursları ve Özel Kurslar İle İlgili Bilgiler (2011-2015 Yılları Arası)

Okul Türü	Okul Sayısı	Kursiyer Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
Özel Dershaneler	10	3220	104
Özel Motorlu Taşıt Sürücü Kursları	7	1159	77
Özel Muhtelif Kurslar	0	0	0
Etüt Eğitim Merkezleri	0	0	0
Rehabilitasyon Merkezi	8	977	63
Toplam	25	5356	244

Kaynak: Bitlis İl Özel İdaresi 2014 – 2018 Stratejik Plan

Bitlis ilinde özel dersaneler, sürücü kursları ve özel kurslar toplam sayısı 25 iken, 5356 kursiyer ve 244 öğretmenden oluşmaktadır. Tablo 3.10’a bakıldığında kurslardan zorunlu ihtiyaç olan kurslar ve diğer hususi kursların nüfustaki artış ve okullaşma oranındaki artıştan dolayı Bitlis ili için yeterli olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 3.11: Bitlis İli Okullaşma Oranları (2011-2015 Yılları Arası)

Okullaşma Oranı	Çağ Nüfusu	Öğrenci Sayısı	Okullaşma Oranı (%)
Okul Öncesi	26048	7817	30.00
İlköğretim	71707	65597	91.47
Ortaöğretim	31420	10748	34.20

Kaynak: Bitlis İl Özel İdaresi 2014 – 2018 Stratejik Plan

Tablo 3.11’de Bitlis ilinin 2011-2015 yılları arasındaki okullaşma oranlarını baktığımızda ilköğretim çağındaki öğrencilerin %91,47 ile çok büyük bir oran olup gelecek açısından umut verici bir durumdur. Bu oran bizlere ilköğretim çağındaki olan

100 kişiden 91'nin okula gittiğini göstermekte ve bu çağdaki okullaşma oranının gayet memnun edici ve başarılı olduğunu göstermektedir. Fakat okul öncesi ve ortaöğretimin okullaşma oranlarının çok düşük seviyelerde olduğu görülmektedir. Özellikle günümüzde çok öneme sahip olan okul öncesi eğitimin hızlı bir şekilde yaygınlaştırılması geleceğimiz olan çocuklarımız için büyük bir öneme sahiptir. Aynı şekilde ortaöğretim eğitim oranlarını hızlı bir şekilde artırılması ve öğrencilerin bu konuda teşvik edilmesi gerekmektedir.

3.4. Bitlis İli Eğitim Hizmetlerine Destek Kampanyaları

3.4.1.Eğitime %100 Destek Kampanyası

Eğitime %100 Destek Projesi 24 Nisan 2003 tarih 25088 sayılı resmi gazetede yayınlanan yasal değişikliklerle daha önce %5 olan vergi indirimi %100'e çıkarılmıştır. Eğitim %100 Destek Projesinde amaç; Türk Eğitim Sisteminin niteliksel ve niceliksel sorunlarının çözümünde devlet ve özel sektör ile üçüncü sektör olan sivil toplumun el ele vererek Türkiye'yi Atatürk'ün hedeflediği çağdaş uygarlıklar seviyesine taşımaktır (<http://kocaeli.meb.gov.tr/egitimedestek/nedir.asp>).

Eğitim kurumlarının inşası ve mevcut tesislerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için yapılan her türlü nakdi veya ayni bağış ve yardımların tamamının kurum kazancının tespitinde hasıllardan gider olarak indirilmesi imkânından yararlanarak bağışların artırılması için çalışan bir projedir. Çünkü ülkemizde okullaşma oranı istenilen seviyede değil, bugün hala temel eğitimde bile %100 okullaşabilmiş değiliz. İç göçün fazla olmasından dolayı, kırsalda okul binaları boş dururken, kent merkezlerinde kalabalık sınıflarda ikili eğitim- öğretim yapılmaktadır.

Tablo 3.12: Hayırseverlerce İlde Yapılan Eğitim Kurumları

S.n	Yıl	İŞİN ADI	YER	Yaptıran	Derslik Sayısı	Durum
1	2004	Nurullah Eren Anadolu öğretmen lisesi 200 kişilik öğrenci pans. Ve 10 dairelik lojman	Merkez	Eren holding Ahmet Eren	16	İnş. Bitti
2	2005	Fatih İlköğretim Okulu Ek 12 Derslik Yapımı (Fatih Mah.)	Tatvan	Ahmet Mücteba Albayrak	12	İnş. Bitti
3	2005	Koyunpınar Köyü İlköğretim Okuluna 4 Derslik Yapımı	Tatvan	Hüsamettin Peker	4	İnş. Bitti
4	2006	Sadullah Gencer Anadolu Lisesi	Ahlat	Sadullah Gencer	16	İnş. Bitti
5	2006	İsmail Eren Spor Kompleksi (Spor Salonu Ve Yüzme Havuzu)	Merkez	Eren Holding Ahmet Eren	-	İnş. Bitti
6	2007	Sadullah Gencer Teknik Ve Endüstri Meslek Lisesi	Tatvan	Gintem Katı Atık Sadullah Gencer	16	İnş. Bitti
7	2007	Nurullah Eren 60 Öğrencilik Kız Yurdu Yapımı	Merkez	Eren Holding	-	İnş. Bitti
8	2007	Kadir Has Anadolu Lisesi	Hizan	Kadir Has	18	İnş. Bitti
9	2007	Deniz Feneri 20 Köy İlköğretim Okuluna 3 Gözlü Wc Yapımı	Merkez ve 6 ilçeye	Deniz feneri	-	İnş. Bitti
10	2007	Çekmece Köyü 1 Derslik, 11 Lojman, Onarımı 3 Gözlü Wc Yapımı	Tatvan	Toçev	1	İnş. Bitti
11	2007	İçli Kaval Köyü 6 Derslik Yapımı	Hizan	Toçev	6	İnş. Bitti
12	2007	Kuru Yaka Köyü 1 Derslik, 1 Lojman, 3 Gözlü Wc Yapımı	Ahlat	Toçev	1	İnş. Bitti
13	2008	Ahlat Yarımada 1 Derslik, 1 Lojman, 3 Gözlü Wc Yapımı	Ahlat	Toçev	1	İnş. Bitti
14	2008	Düzköy İlköğretim 1 Derslik, 1 Lojman, 3 Gözlü Wc Yapımı	Merkez	Toçev	1	İnş. Bitti
15	2008	Hikmet Kiler Fen Lisesi (Donatım Dahil)	Merkez	Kiler holding	16	İnş. Bitti

16	2008	Hikmet Kiler Fen Lisesi 300 Öğrencilik Pansiyon (Donatım Dahil)	Merkez	Kiler holding	-	İnş. Bitti
17	2008	Yeşil Mezra Mah 12 Derslikli Ahmet Mücteba Albayrak İlköğretim Okulu Yapımı	Tatvan	Ahmet Mücteba Albayrak	12	İnş. Bitti
18	2008	Ayşe Özyeğin Kız Öğrenci Yurdu 214 Kişilik	Merkez	Hüsnü Özyeğin Vakfı	-	İnş. Bitti
19	2008	Yunus Ensari İlköğretim Okulu çok Amaçlı salon (Ortak Yapım)	Ahlat	Yunus Ensari-Bitlis Valiliği	-	İnş. bitti
20	2009	Cemil Özgür Teknik Ve Endüstri Meslek Lisesi	Merkez	Cemil özgür	16	İnş. Bitti
21	2009	Merkez Taş Mahallesi 16 Derslik Yapım İşi	Merkez	Milli piyango genel müdürlüğü	16	İnş. Devam ediyor
22	2009	Mng Holding (Mng Kargo) 5 Derslik Yapımı (Ortak Yapım)	Merkez	Mng kargo- Bitlis valiliği	5	İnş. Devam ediyor
23	2009	Düzköy İlköğretim Okulu Onarımı	Merkez	Bağcılar belediyesi	-	İnş. Bitti
Genel toplam					157	

Kaynak: Bitlis İl Özel İdaresi 2014 – 2018 Stratejik Plan

Bitlis iline 2004-2009 yılları arasında hayırseverler, hayırsever dernekler, STK'lar, vakıflar ve çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından eğitime destek kampanyası adı altında biten ve devam eden toplam 157 derslik ile birlikte, okul bakım onarımı, lojman yapımı vb. eğitim yatırımları yapılmıştır. Tablo 3.12'de görüldüğü gibi eğitime yerel yönetimler ve devlet desteğinin dışında destek olan çeşitli hayırseverler ve işadamları bir nebze olsa da yerel yönetimlerin eğitim faaliyetlerindeki yüklerini azaltmaktadır.

3.4.1.1.Eğitime %100 Destek Kampanyası Kapsamında Bitlis İli Genelinde Yapılan Bütün Çalışmalar

Hayırseverlerle Bitlis Valiliği arasında protokol anlaşması sonucunda uygulanan proje sayısı 24 iken, proje kapsamındaki toplam derslik sayısı 157,

tamamlanan proje sayısı ise 22'dir. Okullarımızı birlikte onaralım donatalım kampanyası sonucu ise Bitlis ili genelinde 140 okulun bakım ve onarımı yapılmıştır. Ayrıca 1 Adet 1760 m² arsa bağışlanmıştır (Bitlis İl Özel İdaresi 2014 – 2018 Stratejik Plan).

Tablo 3.13: Eğitime % 100 Destek Projesi Kapsamında Yapılan Derslik Sayısı

Yıllar	Devam Eden Proje	Derslik Karşılığı	Biten Proje	Derslik Karşılığı	Toplam Proje	Toplam Derslik
2003	0	0	0	0	0	0
2004	0	0	1	2.600.000	1	16
2005	0	0	2	1.325.000	2	16
2006	0	0	1	2.600.000	0	16
2007	0	0	5	6.200.000	5	42
2008	0	0	6	8.200.000	0	55
2009	2	3.150.000	0	0	2	21
Genel Toplam	2	3.150.000	15	20.925.000	10	166

Kaynak: Bitlis İl Özel İdaresi 2014 – 2018 Stratejik Plan

Tablo 3.13'de Bitlis ili eğitime % 100 destek projesinin sadece derslik yapımı kampanyası kapsamında şu zamana kadar toplam 15 derslik projesi tamamlanırken, 145 derslik tamamlanmış, 21 dersliğin yapımına ise devam edilmektedir. Proje kapsamında tamamlanan dersliklerin toplam maliyeti 20.925.000,00 TL iken, devam eden proje sayısı 2 olmakla birlikte toplam maliyetleri 3.150.000,00 TL'dir.

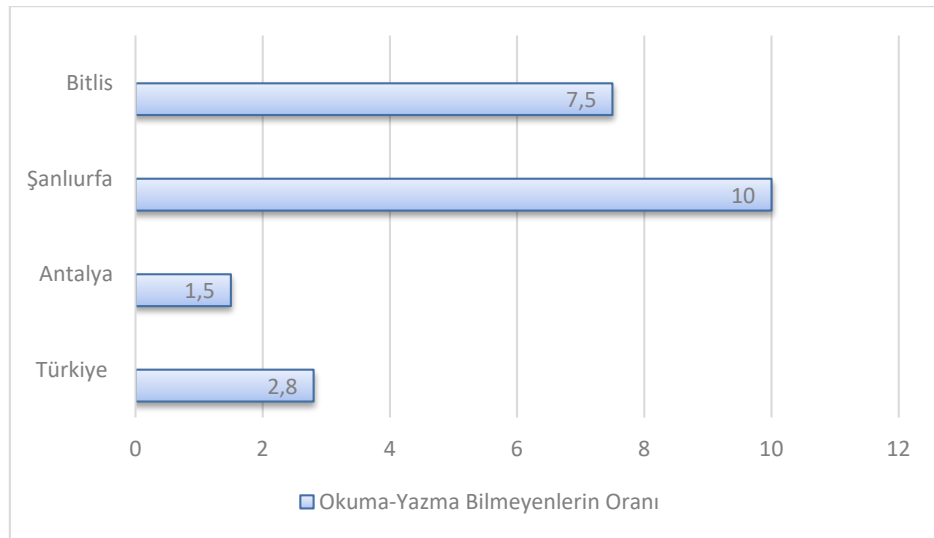
3.5. Eğitim Göstergeleri Açısından Bitlis ilinin Değerlendirilmesi

Bu bölümde bazı eğitim göstergeleri açısından Bitlis ili Türkiye geneli içerisinde incelenmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Türkiye'de okur yazarlık oranını göre., Türkiye'de 6 yaş ve üzerinde okuma yazma bilmeyenlerin oranı %3,78 TÜİK Türkiye'nin okur yazarlık oranını açıkladı. Cinsiyete göre bakıldığında, Kadınlarda okuma yazma bilmeyenlerin oranı erkeklerden daha fazla. Türkiye'de erkeklerde okuma yazma bilmeyenler %1,29 iken, kadınlarda okuma yazma bilmeyenlerin oranı

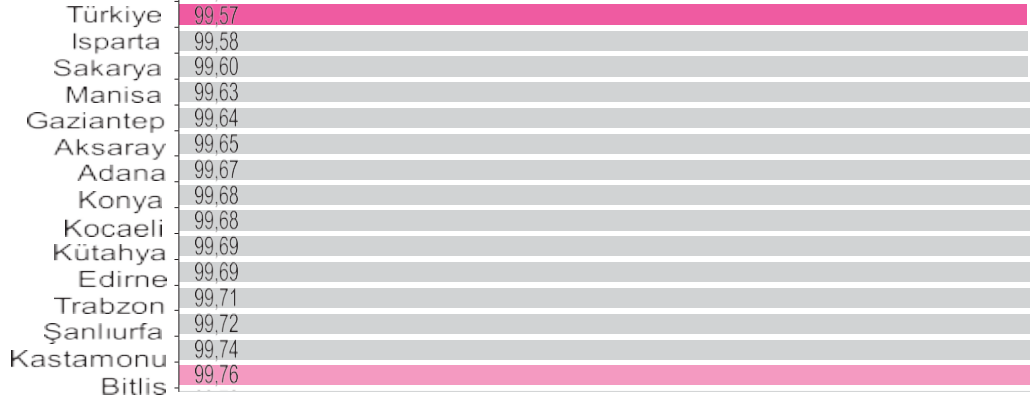
%2,8 olarak tespit edildi. TÜİK istatistiklerine göre, Türkiye’de okuma yazma bilmeyenlerin oranı en yüksek Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da. Okuma yazma bilmeyen oranının en düşük olduğu il ise; %1.5 ile Antalya. Şanlıurfa, %10 ile, Türkiye’de okuma yazma bilmeyen oranının en yüksek olduğu şehir olarak birinci sırada yer alıyor. Şanlıurfa'yı Mardin, Muş, Siirt, Şırnak ve Diyarbakır takip ediyor. Bitlis ili %7.5 okuma yazma bilmeyen oranı ile Türkiye seviyesinin üstünde yer almaktadır.

Grafik 3.1: Türkiye’de Okuma-Yazma Bilmeyenlerin Oranının Karşılaştırılması

Kaynak: Tük (2016)

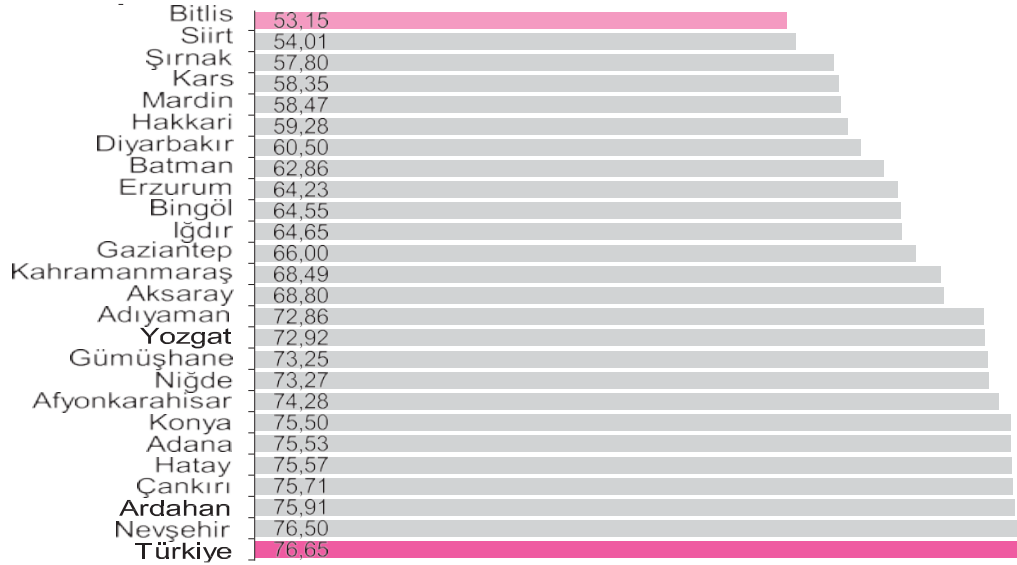
Grafik 3.2: İlkokulda Net Okullaşma Oranı (2013-14)

Kaynak: TÜİK (Seçilmiş Göstergelerle Bitlis)

2013-14 verilerine göre Türkiye’de ilkokullarda okullaşma oranı %99,57 iken Bitlis %99,57 ile bu değerin üzerinde yer almıştır.

Grafik 3.3: Ortaöğretim (Lise) Net Okullaşma Oranı (2013-14)

Kaynak: TÜİK (Seçilmiş Göstergelerle Bitlis)

Ortaöğretim teorik yaş grubunda bulunan öğrencilerin, yine teorik yaş grubundaki nüfus içerisindeki payına bakıldığında, Bitlis ile %53,15 ile %76,65 olan Türkiye’nin altında kalmıştır.

3.6. Bitlis Belediyesi Kùltür ve Sosyal İşler Müdürlüğü Yapı ve Çalışmaları

Bitlis Belediye Başkanlığı Kùltür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nün Teşkilat Yapısı;

- a) Kùltür ve Sosyal İşler
- b) Basın ve Halkla İlişkiler
- c) Evlendirme İşleri
- d) Kütüphane
- e) Meslek Edinme Kursları

Kütüphane Birimi

Evinde ders çalışma ortamı, yeterli kaynak bulamayan öğrencilere derslerine yardımcı olmak bunun yanında diğer sosyal faaliyetlerden yararlandırmak, öğrencileri zararlı alışkanlıklardan korumak için müdürlük tarafından kitaplıklar oluşturulmaktadır.

Kitaplıklarda zaman zaman yazarlar ile söyleşiler, kütüphane öğrencilerinin hazırladığı ve katıldığı belirli gün ve haftalar etkinlikleri, kitap dağıtımı, eğitsel kurslar, öğrencilere kùltür turları, şiir okuma yarışmaları düzenlenmektedir.

Meslek Edinme Kursları Birimi

Ücretsiz meslek edindirme kurslarıyla belediyenin sosyal ve eğitici görevlerini yerine getirmek, nakış, ahşap boyama, kumaş boyama, seramik boyama vs, halkın isteklerini karşılar nitelikte kurslar açılmıştır. İlin ihtiyaçlarına göre spor kursları ve müsabakaları düzenlemek ve başarılı sporcuları desteklenmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ülkemizde yerel yönetimler yapılanmasına ilk olarak Osmanlı Devleti Tanzimat döneminde rastlanmasına karşın, yerel yönetimlerin kökenleri daha çok eskilere dayanmaktadır. Osmanlı Devletinde Tanzimat öncesi dönemlerde, vilayetlerde günümüz yerel yönetimlerine benzer sancaklar ve eyaletler vardı. Eyaletlerin başında ise padişaha bağlı olan ve günümüz valisi konumunda olan beylerbeyi bulunurdu. Tanzimat devri ile birlikte yerel yönetimler oluşturulmuş ve Cumhuriyetin ilanı ile kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Osmanlı Devleti'nde kalan yerel yönetimler sistemine devam etmiştir.

Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar gelen yerel yönetim şekli çeşitli kanun ve düzenlemelerle yapılandırılarak devam ettirilmiştir. Bu süreçte Belediye Kanunu, Büyükşehir Belediye Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu ve Köy Kanunu çıkartılarak yerel yönetimlerin tanımları, görevleri ve sorumluluk belirlenmiştir. Bu bağlamda yerel yönetimler kamu tüzel kişiliğini elde etmiş oldular.

Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar geçen süreçte yapılan anayasa değişikliklerinde yerel yönetimleri ilgilendiren ve yerel yönetimleri bazı konularda yetkilendiren değişikliklere imza atılmıştır. Bu süreçlerde yerel yönetimler idari ve mali özerklik ile birlikte kamu tüzel kişiliği elde etmişlerdir.

Yerel yönetimlerin oluşturulmasında ki temel amaç taşra bölgesindeki vatandaşların ihtiyaçlarının hızlı bir şekilde gidermektir. Bu doğrultuda merkezi yönetim bazı görev ve yetkilerini yerel yönetimlere devretmiştir. Bu yetki ve görev devri vatandaşın hizmet talebinin fazla bürokrasiye takılmadan giderilmesi amacıyla yapılmıştır. Yetki devrinden sonra taşra bölgeleri de il özel idareleri, büyükşehir belediyeleri, belediyeler ve köylere ayrılmıştır. Bu ayrımındaki temel gaye ise devletin vatandaşlara daha hızlı ulaşması ve hizmetleri daha hızlı ve verimli bir şekilde ulaştırmasıdır. Fakat taşra ve merkez ayrımının amaç ve hedefi vatandaşın ihtiyaçlarını kısa sürede karşılamak olsa da merkez ve taşra yönetimi arasında bazı çatışmalar söz konusu olabilmektedir. Merkezi yönetimin taşra yönetimine baskıcı bir tutum sergilediğinden vatandaşın bazı ihtiyaçlarının giderilmesinde problemler ve

gecikmeler söz konusu olmaktadır. Ülkemizde bunun en belirgin örneklerinden bir tanesi belediye yönetimlerinin siyasi iktidar partisinin üyesi değil de başka bir partiden seçilmesidir. Bu da genelde belediyeleri halka hizmet götürmek için gerekli finansal destekten mahrum bırakmaktadır. Bu şekilde hem halk hem de belediye cezalandırılmış olmaktadır. Dolayısıyla yerel yönetimler merkezi yönetimden ne kadar ayrılmış olsalar da bazı konularda merkezi yönetim yerel yönetimlere baskıcı davranarak taşra yönetiminin işleyişini ağırlaştırmaktadır. Buradan yola çıkılarak ülkemizde yerel yönetimler için köklü yapısal reformlara acil ihtiyaç duyulmaktadır. Şu zamana kadar yapılan reformlar yetersiz kalmıştır. Özellikle Avrupa Birliği uyum süreci tasarısındaki yerel yönetim reformları tamamlanmamış ve yetersiz kalmıştır. Yine yerel yönetimlerle ilgili bazı kanun ve anayasa değişikliğine acilen gidilmesi gerekmektedir.

Teknolojideki ilerlemeler ve iletişimdeki hızlı gelişmeler insanların bazı şeylere hızlı ulaşmasına sebep olmaktadır. Bu gelişmeler insanların ihtiyaçlarını sürekli değiştirmekte ve arttırmaktadır. Özellikle son zamanlarda taşra bölgelerinde kentsel ihtiyaç taleplerindeki artış, merkez yönetim tarafında karşılanması güç ve uzun zaman almaktadır. Dolayısıyla küreselleşme ile dünyadaki hızla değişim ve dönüşüm ile artan ve zorunlu ihtiyaçların hızlı bir şekilde karşılanması için merkezi yönetimin bazı görev ve yetkileri yerel yönetimlere devredilmiştir. Bu görevler; güvenlik, eğitim, okul, yol, su, elektrik, temizlik vb. temel ihtiyaçlardır. Bu hizmetler il özel idareleri, büyükşehir belediyeleri, belediyeler ve muhtarlıklar tarafından verilmektedir. Bu yerel yönetim tüzel kişiliklerinin görev dağılımları ve sorumluluk alanları kanun ve yönetmeliklerle belirlenmiştir.

Yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlerin içinde en önemli olanlarından biri de eğitim hizmetleridir. Eğitim insanın doğumu ile başlar ölümü ile biter. Bu bağlamda iyi bir nesil yetiştirmenin ana yolu iyi bir eğitimden geçmektir. Eğitim konusunda yerel yönetimlerimize çok büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir. Eğitim çağındaki tüm vatandaşları okullandırılmalıdır. Son yıllardaki zorunlu eğitim ve taşınabilir eğitim sistemi, yerel yöneticilerin bölgenin en ücra köşesine kadar ulaşmalarını ve okula gitmeyen vatandaşlarımızın okullandırılmalarını

kolaylaştırmıştır. Ayrıca yerel yöneticileri eğitim hizmetleri için gerekli fiziki imkanları sağlamalı ve çocuklarımızı en iyi şartlarla iyi bir geri bildirim alabilecek şekilde eğitim sistemine dahil etmelidirler. Eğitimde yaşanan problemlerin ve aksamaların nedenlerinin kökenine inmeleri ve kalıcı çözümler üretmelidirler. Ayrıca eğitim konusunda tüm vatandaşlara mümkün olduğunca eşit şartlarda eğitim hizmetleri vermeleri gerekmektedir. Eğitim konusunda bilinçsiz halkı bilinçlendirmeliler ve eğitime teşvik etmek için çeşitli kampanyalar ve destekleyici çalışmalar yapmalıdırlar.

Sonuç olarak Bitlis ili yerel yönetiminin eğitim hizmetlerine baktığımız zaman, Bitlis ilinin çok yüksek dağlık bir bölge olması ve yılın altı yedi ayının karlı geçmesi yerel idarecileri eğitim konusunda zorlamaktadır. Özellikle köylere eğitim hizmetleri götürme konusunda çok zorlanmaktadır. Bu problemi, daha çok okullara öğrenci yurtları ve pansiyonlar yaparak aşmaya çalışmışlardır. Bu çözüm yeterli olmasa da Bitlis ilinin nüfusunun Türkiye ortalamasının altında olmasının bir avantajı olarak özellikle kırsal bölgelerdeki çocuklarımızın çoğunun okullaşmasını sağlamıştır. Bitlis ilinde genelde merkeze yakın köylere taşınmalı eğitim sistemi ile eğitim hizmetleri verilirken kırsal bölgelerde yaşayan vatandaşlar için Bitlis il merkezinde, ilçelerde ve beldelerde daha çok yatılı eğitim hizmetleri sunulmaktadır. Bitlis ilinde eğitim hizmetlerine yerel yönetimlerin dışında çeşitli kampanyalar ve desteklerle gerek bina yapımı gerek nakdi ve aynı yardımlarla STK'lar ve hayırsever iş adamları da çok ciddi katkılar sağlamaktadırlar. Bitlis iline Bitlisli hayırsever iş adamları tarafından çok sayıda da okul ve yurtlar yapılmıştır. Ayrıca hayırsever iş adamlar tarafından Bitlis Eğitim ve Tanıtım Vakfı (BETAV) kurularak maddi durumu kötü olan ve okuma imkânı olmayan Bitlisli çocuklara burs ve konaklama imkanı sağlamaktadır. Bitlis ilinde ki tüm olumsuz iklim ve bölgesel şartlara rağmen eğitim hizmetleri iyi bir şekilde sürdürülmektedir.

KAYNAKÇA

Akyol, İ. T. (2012). ‘‘Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Ortaya Çıkış Sürecinin Günümüz Yerel Yönetim Sistemi Üzerine Etkileri’’, (Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Tokat.

Alodalı, M. F. B.Özcan, L.Çelik, F.Ve Usta,S. (2007).‘‘Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Ve Türkiye’de Belediyelerde Özerklik’’,*Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi Yerel Ekonomiler Dergisi*, Özel Sayısı, ss:1-11, Konya.

Arslan Y., (2013), Yerel Yönetimler ve Eğitim Hizmetleri İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi.

Aydın, Y. (2011). ‘‘Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Gelişim Süreci’’, *Dış Denetim e-Dergisi*, Sayı 4 /Nisan-2011, ss: 18.

Baş, G. (2010). ‘‘Gelenek ve Gelecek Arasında Sıkışan Bir Tarihi Kent: BİTLİS’’ *.History Studies*, Cilt:2,Sayı:2, ss: 377-399.

Bederşen, R. ve Yurtkuran, S. (2004), ‘‘Bitlis'te Yaşayan Ailelerin Sosyo - Demografik, Sosyo - Ekonomik Sosyo - Kültürel özellikleri ile Toplumsal Hayatta Törenin Gücü’’ *Aile ve Toplum Dergisi*, Yıl: 6, Cilt: 2, Sayı: 7,

Belediye Kanunu, Kanun Numarası: 5393, Kabul Tarihi: 3/7/2005 Yayımlandığı R.Gazete : Tarih: 13/7/2005 Sayı : 25874 Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 44 Sayfa.

Bıçaklı, B. (2009). ‘‘Türkiye’de İl Özel İdarelerinin Gelişimi V Dönüşümü’’, (Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta,

Bircan İ., (1991), ‘‘Türk Eğitim Sisteminde Yerinden Yönetim Modelleri’’, *Türk İdare Dergisi*, Ankara, Sayı 391.

Bitlis İl Özel İdaresi 2014-2018 Stratejik Planı.

Bitlis İl Özel İdaresi 2011-2015 Stratejik Planı

Bitlis Valiliği Çevre Ve Şehircilik İl Müdürlüğü, (2012). Bitlis İli Çevre Durum Raporu. Hazırlayanlar: Hakan GÜR, Fatma YILDIRIM SÖNMEZ, Muhammed AY.

Çağdaş, T. (2011). “Türkiye’de Yerel Yönetimlerde İdari Özerklik” *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt:30, Sayı: 1, ss: 391-416, İstanbul.

Çetin, S. (2009). “Yerel Yönetim Birimi Olarak Türkiye’de İl Özel İdareleri”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 25, ss: 249-258, s: 252, Kütahya.

Çukurçayır, M. A. (2013). *Yerel Yönetimler: Kuram, Kurum ve Yeni Yaklaşımlar*, Çizgi Kitapevi Yayınlar, 2. Baskı, Konya.

Demir, O., (2008), *Yerel Siyasette Katılımcılık ve Kalkınma (Türkiye’de Yerel Gündem 21 Örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi.

Demir, K. A. (2014). “Özerk Yerel Yönetim Yapısından Federalizme Geçiş”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt:4, Sayı: 2, ss: 35-60, Çankırı.

Devlet Planlama Teşkilatı, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara, 2001, <http://ekutup.dpt.gov.tr/yerelyon/oik554.pdf> , (04.01.2016).

Demirtaş, M. (2007). “19 Yüzyılın İkinci Yarısında Bitlis Vilayetinde Nüfus”, *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt:9, Sayı:1, ss: 131-149. Diyarbakır.

Duman A., (1998), “Eğitimin Yerinden Yönetimi”. *Çağdaş Yerel Yönetimler*” Cilt:7 Sayı :2.

Eren, V. (2011). ‘‘Belediye Yöneticilerinin Yerel Yönetim Reformları Hakkındaki Algıları’’, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Cilt: 8, Sayı: 16, ss. 89-111. Hatay.

Emini, F. T. (2009). ‘‘Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformunun İç ve Dış Dinamikleri’’, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Cilt:16, Sayı:2, Ss:31-48, Manisa.

Falay,N. (2002). ‘‘Avrupa Birliğinde Yerel Yönetimlerin Mali Yapısı’’, *Avrupa Birliğine Geçiş süreci ve Türk Kamu Maliyesinin Uyumuna 17. Sempozyumu*, s.280, Ankara.

Genç, Ö. (2002). *Bitlis Uygun Yatırım Alanları Araştırması*, Türkiye Kalkınma Bankası Araştırma Yayınları, Ankara.

Güler B., (1995), ‘‘İl Özel İdaresi Harcamaları: 1925–1990’’ Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt 4, Sayı 3.

Güner,H. (2014). ‘‘Türkiye’de Kamu Yönetimi Ve Kamu Yönetiminin Denetimi’’, *Kamu İç Denetçileri Derneği Dergisi*, Sayı:14, ss:65-72. Ankara,

Güngör,S. (2012).‘‘Yerel Yönetim ve Merkezi Yönetimin Görev Paylaşımı’’, *Akademik Bakış Dergisi (Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi)*, Sayı: 32, ss:1-12, s.3-4,

Gürbey, S., (2012), Eğitim Hizmetlerinin Sunumunda Yerel Yönetimlerin Rolü: İstanbul İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Hakyemez, Y. Ş. (1998). ‘‘İl Özel İdarelerinin İşlevi, Organları ve Rollerini’’ , *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 31, ss:169-183.

İl Özel İdaresi Kanunu, Kanun Numarası : 5302 Kabul Tarihi : 22/2/2005Yayımlandığı R.Gazete : Tarih: 4/3/2005 Sayı : 25745 Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 44.(Anayasa Mahkemesi’nin 27/12/2012 tarihli ve E.: 2011/139, K.: 2012/205 sayılı Kararı ile değişik hali).

İstihdam İçin Koordinasyon ve Eğitim Teknik Destek Projesi,
<http://www.iskep.org/tr-tr/Hakkimizda>, (21/05/16).

Karaarslan, M.(2007).*Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformu Bağlamında Yerel Yönetimlerin Özerkliği ve Denetimi*, (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), Ankara.

Kara, H. ve Baykal, T. (2012). ‘‘Arnavutluk, Yunanistan Ve Türkiye Yerel Yönetimleri Üzerine Bir İnceleme’’, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 20, ss: 135-168, Hatay.

Kalko, Ü. (2010).*Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinin Türkiye’de Yerel Yönetimlere Yansımaları*, (Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Uluslararası İlişkiler ve Küreselleşme Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

Kastamonu İl Özel İdaresi, 2015 – 2019 Yılı Stratejik Planı,
<http://www.kastamonuozelidare.gov.tr/haber-detay.asp?NewsId=396>, (02.03.2016), s:28,

Kavruk, H. Erdem, T. Öztaş, N. Keleş. İ. Ve Diğerleri(2012), *Türkiye’de Köy Yerleşimi ve Yönetimi*, TODAİE Yayınları, Ankara.

Koç, F. ve Yatkın, A. (2012). ‘‘Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye’de Yerel Özerklik Tartışmaları’’, *The Journal Of Academic Social Science Studies*, Cilt: 5, Sayı:8, ss: 1273-1302.

Koçak, S.Y. ve Ekşi, A. (2010). ‘‘Katılımcılık ve Demokrasi Perspektifinden Türkiye’de Yerel Yönetimler’’, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 21, ss: 295-307, Isparta.

Koçak, S. Y.ve Kavsara V. (2012).‘‘5302 Sayılı Kanun Sonrasında İl Özel İdarelerinde Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri’’, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 20, ss. 61-92.

Köksal K., (1997), “Türkiye’de eğitim Hizmetlerinin Yerelleşmesi –Bir Model Önerisi”., Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara, Haziran.

Köy Kanunu, Kanun Numarası: 442, Kabul Tarihi : 18/3/1924 Yayımlandığı R. Gazete : Tarih : 7/4/1924 Sayı : 68, Yayımlandığı Düstur : Tertip : 3 Cilt : 5 Sayfa : 336

Millî Eğitim Bakanlığı İl Ve İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri Yönetmeliği, Sayı: 28471, Resmi Gazete, Ankara.18 Kasım 2012

Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği, Sayı: 27587, Resmi Gazete, Yayımlanma Tarihi: 21/05/2010, Ankara.

Ökmen, M. ve Parlak, B. (2013). *Kuram ve Uygulamada Yerel Yönetimler: Kavramlar, Yaklaşımlar, Yapılar ve Mevzuat*, Orion Kitapevi Yayınları, 3.Baskı, Ankara.

Önez, Ç. Z. (2015). “Türkiye’de İl Özel İdaresi Sisteminin Dönüşümü Ve 6360 Sayılı Kanunun Dönüşüme Etkileri”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C:20, S:2, ss.247-254, Isparta.

Özdemir M., (1996), “Yerel Yönetimler ve Eğitim” Yüksek lisans Tezi TODAİE, Ankara.

Özer, A. (2011). “Yerel Yönetimler Reformumuzun“ Reformu ”,*İdarecinin Sesi Dergisi*, Sayı: Temmuz-Ağustos-2011, ss: 20-26.

Özer, A. (2013), “Yerel Yönetimlerin Varlık Nedeni Olarak “Halkla İlişkiler””, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 5, ss:19-50.

Özgür, H. (2008). Belediyelerde Komün Esasından Alan Yönetimine Tedrici Geçiş: 2003 Sonrası Yerel Yönetimler Yasalarında Artan İzleri, *1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, ss: 35-54, 23-24 Ekim 2008, Sakarya,

Parlak, B.(2015), Yerel Yönetim Reformları Perspektifinden Temel Bir Yerel Yönetim Birimi Olarak Belediyeler. Mecek, M. Doğan, M. ve Parlak B.(Editör). *Yerel Yönetimlerin İdari Yapısı ve İşleyişi*. BEKAD Yayınları,ss.93-116. Ankara.

Pustu, Y. (2005). ‘‘Yerel Yönetimler Ve Demokrasi’’, *Sayıştay Dergisi*, Sayı:57, ss: 121-134. Ankara.

Saydam, C. (2013). *Bitlis ve Beyaz Petrol*, Prizma Press, İstanbul,

Sezer, Ö. ve Vural, T. (2010), ‘‘Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Devletin Değişen Rolü ve Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetimler Arasında Yetki ve Görev Paylaşımı’’, *Maliye Dergisi*, Sayı 159, ss:203-219. Ankara.

Sözen, S. (2011). ‘‘Türkiye’de Demokratikleşme Ve Kamu Yönetimi Reformu: Son On Yıla Genel Bir Bakış’’, *Türk İdare Dergisi*, Sayı: 473, 133-148.

Şahin, Y. (2014).*Yerel Yönetimler*, Ekin Yayınevi, 1.Baskı, Bursa.

Şirin, N. ve Kiprik F. (2012).‘‘Yerel Yönetimlerin Sanat Eğitimindeki Yeri Ve Önemi’’, *İdil Dergisi*, Cilt: 1, Sayı:5, ss: 394-404.

T.C. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 2014 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu, Ankara, Haziran 2015.

T.C. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 2013 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu, Ankara, Haziran 2014.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Türk Eğitim Sisteminin Örgütlenmesi-2011, Ankara, Aralık 2011.

Toprak, Z. (2014).*Yerel Yönetimler*, Siyasal Kitapevi Yayınları, 9. Baskı, Ankara.

Türkiye Cumhuriyeti Bayındırlık Ve İskân Bakanlığı. (2009).*Kentleşme Şûrası 2009:Yerel Yönetimler, Katılımcılık Ve Kentsel Yönetim 10*, s. 24. Ankara,

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük, 19.06.16

Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük / Eğitim Terimleri Sözlüğü, 19.06.16

Türkiye İstatistik Kurumu(TÜİK),*İllere göre il/ilçe merkezi, belde/köy nüfusu ve yıllık nüfus artış hızı, 2014-2015.*
<http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=21507>, (26.11.2016).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Seçilmiş Göstergelerle Bitlis: 2013, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, 2014, Ankara.

Türkoğlu, İ. (2012-2013). “Yerel Yönetimlerin Mali Özerkliği”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 17-18, Sayı: 26, ss: 41-70.

Urhan, F. V. (2013). “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması”, *Sayıştay Dergisi*, Sayı:70. ss: 85-102, Ankara.

Ünal, F. (2011). “Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yasal Ve Yapısal Dönüşümü”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:30, ss: 241-248, Kütahya.

Yapıştıran, C. (2013), *19. Yüzyıl İkinci Yarısında Bitlis Ve Tütün*,(Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, İktisat Tarihi Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

Yaylı, H. ve Pustu, Y. (2008), “Yerel Demokrasinin İlkeleri”, *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, Sayı:16.

Yıldız, A., (2014), *AB Ve Türkiye’de Kültürel Çeşitlilik Ve Yerel Yönetimler*, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Manisa.

Zengin, E. Başkurt, M. ve Es, M. (2014), *Yerel Yönetimler ve Yerel Kalkınma*, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 2.

www. Zmo.org.tr (Erişim T. 28.05.2017) Merkezi İdareyle Mahalli İdareler Arasında
Görev Bölüşümü ve Hizmet İlişkilerinin Esasları ile Mahalli İdarelere İlişkin Çeşitli
Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı,